CHRONANDER

—

KOMEDIE

U. B.

UNIV. BIBLIOTH.
* 1877 *
HELSINGFORS

TVENNE KOMEDIER

AF

JACOBUS PETRI CHRONANDER,

ÅNYO UTGIFNA

AF

P. HANSELLI.

UPSALA.
TRYCKT HOS P. HANSELLI
1877.

FÖRORD.

JACOBUS PETRI CHRONANDER föddes i Westergötland i början af 1620-talet. Om hans härkomst, barndom och första studier veta vi intet, förr än han 1643 inskrefs såsom student vid akademien i Åbo. Här förvärfvade han sig snart både vänner och gynnare, hvartill såväl hans uppförande och flit som kanske mest hans dramatiska skriftställeri bidrogo. Utom de humanistiska vetenskaperna egnade han sig åt juridikens studium med den framgång, att han 1661 vann den juridiska doktorsgraden, sedan han under professor M. Gyldenstolpes præsidium pro gradu juridico utgifvit och försvarat en afhandling: *Fasciculus juridicus, precipua digestorum contenta secundum seriem titulorum novem disputationibus comprehendens, cum collatione juris svecani*, för hvilken han fick mottaga gratulationer på latinsk vers af P. Ekenborg, s. r. j. adsessor, Æschillus Petræus, s. s. th. dr., M. Gyldenstolpe Wexionius, j. u. d., et prof. Ab., Martinus Stodius Aboensis, lingg. prof. publicus, Simon Kexlerus, math. prof. Ab., Nicolaus L. Nycopensis, log. et poes. prof., Samuel G. Hartman, eloq. prof. et h. t. coll. philos. decanus, Joh. Wassenius, reg. jud. Ab. advocatus fisci, Axelius Andreæ, k. acad. biblioth., Michael Wisius, conrector sch. Ab. m. fl.

Sedan han slutat sin akademiska bana, blef han *justitie administrator* i Pomern, hvarefter han den 22 December 1660 erhöll fullmakt att vara häradshöfding öfver "Södra befallningen" på Gotland, och den 11 Februari 1661 förordnades han att tillika vara Wisby stads borgmästare eller president. Från denna befattning blef han på egen begäran skild den 6 Mars 1669. Från häradshöfdingebefattningen blef han ock för ålderdomsbräcklighet befriad den 6 November 1689, sedan han i nära 30 år förestått densamma. Hans dödsdag är obekant, äfvensom om han har varit gift.

Det är anmärkningsvärdt, att minnet af en man, som ifrån sin första vistelse vid akademien ådrog sig så mycken uppmärksamhet och välvilja och vid sin afgång derifrån fick mottaga de mest hedrande loford och lyckönskningar af nästan alla dess lärare, och som sedan beklädt vigtiga befattningar i statens tjenst, blifvit så litet vårdadt, att man nu mera icke ens kan utforska hans födelse- eller dödsdag; endast några acta publica upplysa oss om hans tjenstebefordringar. Samma öde har äfven träffat hans komedier, *Surge* och *Bele-Snack*, som med så mycket bifall mottogos af hans samtida. De tillhöra nu typografiens allra sällsyntaste alster, ty deraf äro veterligen endast ett par exemplar af hvardera kända. Under sin studenttid höll äfven Chronander en *Oratio de Vestrogothia*, som trycktes i Åbo 1645. Stundom egnade han ock sina vänner några gratulationsverser, såsom vi se af följande till Jonas Benjamin Betulander, hvilken höll "En christeligh uthfärds sermon öfver fru Christina Catharina Steenbock, som afsomnade på Åbo slott den 14 Junij 1650:"

Divinum verbum dum pandis, clare magister,
Carus eris Triadi, gratus eris patriæ.

Upsala i Mars 1877.

P. Hanselli.

SURGE

eller

Flijt- och oflijtighetz Skode-spegel,

författat vthi

Een lustigh Comoedia,

i hwilken
lättia och flijtigheet, besynnerligen bland studerande personer, med sine rätte färgor brede widh begges theras åtskilliga vtgång
beskrifwes,
hwar vtinnan och lärdom och skickeligheet, som aff bokligha konster hämptas, sampt thess beståndigheet, mz andre förwanskelighe håfvor och ähra, mz thes obeståndigheet
jämnföres,
hwilken bleff vtij Åbo an. 1647 den 6 Maji, som war 2 daghar effter at the
XVIII PHIL. CANDIDATI
gradum magisterij med stor solennitet antogho, hollen och cebrerat, sammansatt

authore
Jacobo P. Cronandro,
W-gotho, reg. ibid. acad. alumno.

Sumptibus authoris
tryckt aff Peder Wald åhr 1647.

UPSALA,
TRYCKT HOS P. HANSELLI
1876.

Viro iuveni
politissimo ac clarissimo

Dn. M. Johanni S. Wassenio, W-Gotho,

min högtährade trogne broder,

wil iagh hafwa thenna min Skode-spegel till itt fast broderligit wenskaps tekn och congratulation dedicerat och förährat.

Clarissime Dn. M. Wasseni.

Jagh håller onödigt thenne min ringa invention och dicht vrsächta, ty först är nogsamt kunnogt at liufliga comoediers vpdichtande är en gammal och lofligh plägseed, hwilken en part mena at the berömlighe Athenienser haffwa först vpfunnit, thet och sedan många förnemlighe philosophi haffwa effterfölgt, sigh ther med itt odödeligit nampn förwerffwandes Ther til medh förer en höfligh comoedia ey ringa nyttigheet medh sigh; ty hon är intet annat än en affmålning, hvilken oss föreställer huru vthi werlden tilgår, hwar aff wij kunna menniskornes leffwerne lijka såsom vthi en spegel beskoda, altså ther igenom ransaka oss sielffwa och ey sällan wachta oss för tilstundande olycka. Hennes nyttigheet består och ther vthinnan at aff comoediers speelande corrigeres och rättes ohöflige och bondachtige seder både vthi åthäffwor, affecter och taal, hwilket ey är en ringa nyttigheet.

Hwad lust och liufligheet, ther hon höffligen brukas, vpwäckes, kan hwar och en, som på sådanna speel haffwer tilstädes warit, hoos sigh besluta.

Thet synes och en deels nödigt wara, at höfliga comoedier bland then studerande vngdomen framställes; ty han haffwer träffwat sanningen, then som sade:

Interpone tuis interdum gaudia curis,
Ut possis animo quemvis sufferre laborem.

Item Johannes Lauterbachius säger:

Seria non semper tractare negotia prodest,
Sint quandoque bono seria mixta sale.

Ja aff comoediers speelande wederqwekes och vpfriskes ens studerande persons sinne och minne, hwilket vndertijden aff långwarachtig studeringar mycket förswages och förderfwes, och om en studiosus wil med frucht sina studier handla, så moste han wara frisk, lustigh och gladh. För tesse bemelte orsaker syntes migh och loflight wara mit ringa ingenium vthi samma öffning pröffwa och låta en comoediam, aff giffwen lägenhet publicera och utgå, angående mäst oss, som i thet studerande standet wistas.

Så emädan Tua Claritas, Clarissime Wasseni är med sådant förstånd och högha gåfwor aff Gudi beprydd at Tua Cl. är aff Vendâ facul. phil. nu ibland the aderton mz stort beröm philosophiae magister solenniter vthropat och krönt och thet mz Tuae Cl. bekantes alsomstörsta congratulation; ty är jagh uthi synnerheet förorsakat at glädias öffwer T:ae Cl. lyckelige success, besinnandes then liuflige broderkärlige och ovplöselighe wenskap, som wij ifrån wår barndom hafft och än dagheligen haffwa, tilägnar altså migh then wälgång och lycka, såsom och (hvilket Gudh affwende) olycka, som tigh wederfares, effter wij til personerna oansedt Twå, doch til sinnen, för wår ståndachtighe samdrächtigheet, Een äro. Hwad är liufligare, ja nyttigare än haffwa en sådan trogen wen, then han, såsom sig sielf troo och i moot- och medgång sigh på fördrista kan? En sådan wenskap är migh aff T:a Cl. stedze wederfaren; altså fordrar wår broderligha wenskap at iagh thenna min wälmenta dicht til itt brodertaksamhets tekn och congratulation vthi synnerheet T:ae Clti offerera skal, intet tvijflandes vthan T:a Cl. thenna til ähra och fraternitatis monumentum giffwen skänck, för tin wanlige broderlighe affection vptaghandes warder. Gudh som tig höga gåffwor förlänt haffwer, styre them til sins nampns ähro och än wijdare förmeere, tig til odödeligt nampn, mig til stadig frögd och hugnat.

T:ae Cl:ti

Trogne broder altijdh.

Chronander.

Skriffwit i Åbo S. Johannis
dagh 1647.

Censura.

Tria hominum genera esse svavissimus Graecorum poëtarum Hesiodus jam olim, et ex illo summus iste philosophorum Coryphaeus Stagirites observarunt: primum videlicet eorum qui suâ sponte quid agendum perspiciunt idque vel sine monitore agunt, et alacriter exequuntur: secundum eorum, qui licet ipsi quid gerendum et faciendum per se non intelligant, alios tamen bene monentes et sana consilia propinantes lubentes gratoque animo audiunt iisdemque obsequuntur: tertium vero omnium deterrimum ac plane deploratum eurum est, qui nec ipsi quid designandum aut qvomodo vivendum ex se ipsis assequuntur, nec alios honesta et utilia svadentes ullatenus admittunt aut sanis et utilibus admonitionibus locum relinquunt. Isti ut omnium etiam hoc tempore rarissimi, illi freqventiores: Ita hi proh nefas, plus satis freqventes. Et ne longius abeatur, vel in hâc ipsâ regiâ et florentissimâ acad. per dei gratiam non desunt felicissima ingenia ex variis nationibus, quae ad omnigenae virtutis solidaeque eruditionis arcem plenis passibus grassantur alij Ductores suos haud segniter nec absque successu consequuntur, ita, quod dolendum est, hic ut in omni loco, conditione atque officio inveniuntur, qui omnes bene monentes spernunt, suis moerorem intolerabilem sibique ipsis indubitatum exitium attrahentes. Illos quippe et istos gloria, decus et praemia manent; hosce pudor, dedecus et extrema miseria expectat. Quae omnia ingeniose satis inter regiae hujus universitatis alumnos Praestantissimus Juvenis Dn Ja-

cobus P. Chronander W-G praesenti hac comoediâ expresserat. Proinde haud indigna videtur, quae non tantum a liberalium artium studiosis relegatur, sed etiam a quovis mediocris conditionis ponderetur. Meminem lacessit, nisi vitia iisdemq deditos, et cumprimis Negligentiae. Legat igitur in officio deligens et recreabitur. Legat et relegat etiam negligens et, si modo emendabilis, emendabitur. Etiam atque etiam candidus lector valeat.

Mich. O. Wexionius.
p. p. et fac. phil. p. t. dec.

Til then fromme, såsom och wrångwijse

Läsaren.

En from läsare min dicht wäl vthförer,
Ty thet en christeligh wenskap tilhörer;
Men Mome, fast tu leggier en wrång dom til,
Jagh tigh ey sköter, gör man huru tu wil.
Hör Mome, iagh sågh tigh med mig på itt byte,
Om iagh mins rät, slapp tu ey vthan tit lyte,
Therföre ransaka först tin egen barm,
När thet är wäl giordt, gör tu migh ey harm.

Personerne hvilka Comoediam presenterade wore thesse:

Prologus, wälb. Johannes Stierna.
Diligentia, flijtighet, Hardevicus Andreæ Æimelæus.
Negligentia, oflijtighet, Balthasar Wernle, junior.
Circeius, oflijtigh student, Jacobus P. Chronander, W-g.
Servus, Circei tienare, Johannes Clavidi Westman.
Palladius, flijtigh student, Olaus Olai Wexionius.
Virgo, jungfrw, Gustavus Andreæ Æimelæus.
Pedisequa, frwstuffwepijga, Henricus B. Gråå.
Cupido, kärleeksgudh, Johannes Wernle.
Cellarius, källareswen, Daniel P. Terserus, Wesm.
Mercator, köpman, Laurent. Andreæ Kempe, Botn.
Aulicus, hoffbuss, Laurentius Norganius, Suderm.
Professor, läsemästare, Olaus J. Næsander, Suderm.
Miles, krigzman, Samuel And. Bergius, Smoland.
Hospes, Circei werd, Andreas M. Kinnoræus, W-g.
Senex, Circei fader, Johan Johan. Nybelius, W-g.
Mater, Circei moder, Henricus Sigfridi, Nyland.
Artifex, handwerckzman, And. Landweter, W-g.
Scriba, skriffware, Ericus Andreæ, Botn.
Mors, döden, Johannes Johan. Bruntonius, W-g.
Apollo. bokliga konsters gudh, Lauren. Olai Vigelius, Wermel.
Angelus, engel, Laurentius Petri Vigelius.
Philosophia, Johannes Svenonis Forsenius, Nyl.

Hennes siu dotrar.

1. *Metahysica*, Ericus Clavidi Torshn.
2. *Physica*, Isacus Abrahami Hermainen, Nyl.
3. *Mathesis*, Johannes Theet, Nyl.
4. *Ethica*, Johannes Johannis Plagman.
5. *Politica*, Johannes Petri Plagman.
6. *Logica*, Elias Eliae.
7. *Rhetorica*, Gustavus Gustavi, Nyl.

Epilogus, wälb. Jacobus Swart.
Praetor, fougde, Sveno Petri Torelius, W-g.

Fougdekarar.

Dromo, Bartholdus Jacobi.
Smelring, Paulus Henrici Kerconius.
Fougdens poicke, Daniel Kort, Aboens.

Bönderna.

De flijtighe.

Dragwaal, Johannes Clingius, Ner.
Styrbiörn, Esaias Gabr. Gammal, Botn.

De oflijtighe.

Nimmergodt, Sveno Johannis Caliander, O-g.
Tubbe, Sveno Petri Bohl, Smol.

Larvatores.

Eschillus Petri Stolpe, Smol.
Olaus Henrici Hambrinus, Ner.

Prologus.

Edle, wälborne, gunstighe,
Höglärde män, förståndighe,
Frwer, jungfrver, matroner,
Wäll studerande personer,
Hwarföre wij så gladeligh
Ära hijt komna eendrächteligh,
Kan nogh förståås vthan många ord,
Fast man intet blifwer kundgiord.
Een Comoediam wij nu akta
Medh wår sermon här betrakta,
Hwilken är stält eenfaldeligh,
För några dagar hasteligh,
Till een ringa tienst och behagh
Wåre vnge magistrer i dagh,
Och wilia medh thetta wårt speel
Glädias medh them öfwer then deel
Sampt heder och så stoora ähra,
Som Gudh monde them beskära.
Hwad flitigheten kan hielpa
Och oflijt kan nederstielpa,
Är alla nogsampt uppenbart,
Ty vtij alla stand är thet väll klart,
Doch kundgöra wij nu thetta,
Hwadh the vtij vårt stand vträtta.
Diligentia här styrker,
Att vngdomen henne dyrker.
Negligentia sin ord förer,
Hwilket, när Circeius han hörer,
Låter han sigh strax bedragha
Till lättia och så goda dagha.
Föräldrarna han ey lyder,
Præceptors rådh illa vttyder,

Förslösar fadrens godo bort
På åthskillig odugeligh ort.
Sin book han slätt intet aktar,
Ey sin vngdoms tijdh betraktar;
Uthan smäder then flijtighe
Medh stalbröderna otijdighe,
Hvilken, när faderen spörier,
Qvijder och storligen sörier.
Men dock uti ålderdomsens åhr
Han först sin galenskap förstår;
Förty ingen honom tå lijder,
Blifver till spot, hwilket swijder,
Måste then flitighe hedra
Och medh stoor harm sigh förnedra,
Gråter när han öfwerwäger,
Dock alt för sent, som han säger.
Twå bönder och på samma sätt
Akta intet sit åkerbruk rätt,
Hwilket och bekom them illa,
Alt sit goda the förspilla.
Men twenne arbeta dageligh,
Hwilka sigh föda rijkeligh.
Diligentia och een här fåår,
Then godwilligh till henne går.
Han är flitigh och gudhfruktigh,
Achtar sin book och är tucktigh.
Præceptorer han sigh skaffar,
Köper böker, lättian straffar.
Vndertijden han orerar
Idkeligh och disputerar.
Fattigdom och förfölielse
Lijder han och bedröffwelse.
Befaller Gudh all sin vthgång.
Hwad händer efter een tijdh lång?
Alla andra stand klaga sin nödh,
Att them begynnar feela brödh.
Förty eld, watn, ogunst haar förtärt
Thet goda, Gudh har them beskärt.
Tå förstår han först sin lycka,
Intet kan hans skat bortrycka.
Yterst Apollo framträder,
Medh een krans hans hufwud kläder.

Philosophia är och hans brudh,
Hwilken är präcktig i sin skrudh.
Sine siu dottrar medh sigh haar,
Hvilka gifva från sigh godh svar.
Så kommer han till stoor heder,
Roo, frögd, lust han sigh bereder.
Summan är nu korteligh sagt,
På sielfva saken gifver acht,
Aff hvar och een wij tiänsteligh
Bedia, att han oss välvilleligh
Hörer och gifver liud toligh,
Tijden blifver ey oroligh.

Actus I. Scena I.

Diligentia.

Diligentia mitt nampn är,
Dygdh och ähra hafver iag kär.
Jagh är lättians fiende sträng,
Hennes tienare är ey min dräng.
Hwad iagh uträttar i alla land,
Förnimmas kan aff hvart itt stand.
Beskodar bönder och köpmän,
Handwerkzmän och hvar ungersvän,
Krigzmän, skrifvare ransaka,
Jungfrwr sät ingen tilbaka,
När the flitigheten ähra,
Rederligen the sig nära,
Setias medh triumph till heder,
Then late medh blygdh seer neder.
Mijn macht är kring om verlden rund,
Doch talar iagh på thenna stund
Om them, som gå att studera
Och villia altså sigh förmera,
Att the rätt i sin vngdoms tijdh
Migh högt dyrka, een gudinna blijdh,
Bokliga konster med stoor flijt
Lära och hafva ther till all nijt.

Doch skrympta iag intet tröster,
Hoos migh ey gåår som tigh lyster.
Tu moste lyda mitt behagh,
Intet spassera dagh från dagh,
Ej kräseligh titt bord duka
Svagt dricka skalt tu och så bruka.
Förty wijn och starka drickar
Medh boken sigh ey väl skickar.
Tänck ey tu får altijd duunsäng,
Een blot bänck lofvar iagh min dräng,
Under hufwudet tin book tagh,
Soff intet in till liuser dagh.
Tu måste och fatigdom lijda,
Haat, spott, förtreet skall tu bijda.
Ty vti werlden gåår thet så till,
Then, som flijtigt studera vill,
Han holles aff många intet klook,
Men then thet säger är sielf took,
Therföre iagh väl svår synnes
Efter hoos migh så begynnes.
Doch låter er ey förskräckia
Ingens vngdom vill iagh bräckia.
Then migh dyrkar skall upkomma
Till heder, sigh till stoor fromma.
Altså, o ynglingh, hvar wid sit nampn,
Fölg migh, iag är tigh een trygh hampn,
Offra till migh tin ungdoms floor,
Thet gagnar tigh, om tu rätt troor,
Förty Apollo, een gudh stormächtigh,
Hvars gudinna iagh är prächtig,
Vill tigh kröna med een kroona,
Therföre tin flijt ey skona.
Om så händer att thet ey skeer
Skall tu see hvad han tigh beteer.
När tu till myndigheet träder,
Och itt ährligt kall bekläder,
Tå skall then laate medh förtreet
Tigh tiena medh itt ondt samweet.

Actus I. Scena II.

Negligentia, Circeius, Tubbe, Nimmergodt, Dragwaal, Styrbiörn.

Negligentia.

Sälsamme ordh iagh här hörer,
Them Diligentia förer,
Skammeligh hon migh förtalar
Ähndoch iagh alla hugswalar.
Hon skäms ey att ungdomen råda
Sigh att tiena vthan all wåda,
I synnerheet hon locka will
Studenterna från migh här till.
The som henne troo äre dårar
Och fälla medh tijden tårar.
Hoo will låta sigh bedragha
Medh studering så förswagha?
Therföre o yngling höör mit taal,
War ey så lätt holla tigh faal,
Ty hwadh gagnar så högeligh
Studera här bedröfweligh?
Werdzlig wijshet förbudin är
Aff Gudi, skriften witne bär.
Ja, mången wijs blifver een took
När han förmodar blifwa klook,
Lärdom kommer trättor åstaadh,
Eeen olärd lefwer trygh och gladh.
Sedan när tu tå omsider döör,
Käre hwem troo tigh ähra gör?
Therföre tigh ingen lyder
Hwilket iagh styrker och biuder.
Men hören, ynglingar käre,
I min tienst i tienligha äre,
Här fån i lustighe dagar
Och alt hwad eder behagar,
Dansa, springa och så spassera
Sköna kläder ehr stoffera,

Hwar dagh dricka will iagh lofwa,
Sedan till middagen soffwa,
Frukost skal strax feerdigh wara,
Jagh will för ehr intet spara.
Medh arbeet iagh ingen möder,
Men i wellust mina föder,
Circeius witnar thet samma.
Willien i hans ord anamma?

Circeius.

Tin tienst, o sköna gudinna
Är liuflig, kan iagh besinna,
Ty i wällust lefver iagh hvar stund,
Tu holler titt gjorda förbund.
Een lijten tijdh war iagh flijtigh,
Tå trängde migh sorgh otijdigh,
Men nu är iagh uthan bekymmer.
Frisk lustigh, iag tigh berymmer.

Tubbe.

Een goodh matmoor mån i rätt wist wara,
Tager oss båda i tienst och förswara,
Min granne och iagh arbeta åhr ifrån åhr.
Dock intet kötet till brödstumpen når,
Ther till ähr wår husbondh så mycket sträng,
Att wij skola-wara hans leijedräng.
Feeta slänger och bannor få wij till,
Een böfwel bonde lengre wara vill.
Jagh hörer i gifva vthan arbeet maat,
Therföre will iagh hoos ehr wara laat.

Negligentia.

Thet samma will iagh ehr råda,
I skolen få good tienst båda,
Hwad gott är, fån i nu weeta,
Hos migh skall ingen arbeeta.

Nimmergodt.

Hafwen nu stoor tack, i gudinna skön,
För thet i hörde vår dristigha bön,
Aldrigh skall iagh nu meer plöja eller såå,
Hå, hå, lustigt monde hoos migh tillgåå,

Jagh bränner upp krook, plogen och skära,
Thet monde min goda matmoor lära.

Tubbe.

Yxen, knifwen iagh bortkastar,
Till husbondens gård jagh aldrigh hastar,
Jagh skall dricka lustigt och spassera,
Mina grannar skall iagh nu fixera.

Nimmergodt.

Ja fritt lät man andra jorden bruka,
Och för hvar een padda sitt bordh duka,
Jagh will här efter sjelf wara junker
Trå den såsom achtar någon slunker.
Fijnt kläde skall jagh migh strax utleeta,
Dubbell dagsnicht skall thet på tyske heeta.
Ther aff lärer jagh migh kläder skära,
Een skälm, som walmarsjackan skall bära.

Tubbe.

Min skinpäls och tröja iagh upbränner,
Och medh min grå häst till staden ränner,
Ther skall iagh mig köpa fijnt pittlawant
Till klädning, och sättia gården i pant.
Sedan skall iagh på gatorna swansa
Och så medh köpstadspigorna dansa.

Styrbiörn.

I ären båda två stora narrar,
När fougden han kommer, står tu och darrar.
Om han ey får chrononesskatt medh een hast,
Så sätter han ehr båda i tornet fast,
Han legger på tigh sina handklöfver
Och gifver tigh hugg, som tu wäll behöfver.

Dragvaal.

Intet ondt will iagh edra skelmer spå,
Men thetta skall iagh låta eder förstå.
Fougden taar koonan medh horn och klafwa,
Och huden monde han aff ehr skaffwa
Och körer eder ifrån gården vth,
Så lära laathundarna weeta huth.

Therföre arbeta heller medh mödha,
Hwar medh i kunnen eder väll föda.

Tubbe.

Pytt, för wår fougde haa wij stoor fara,
Negligensa skall wäll oss förswara.
Jagh tumblar medh fougden både up och neer
Till thes han ey wantarna, ey myssan seer.
Arbeta båda rätt, om i villa,
Aldrigh, aldrigh skall tu oss thet inbilla.

Dragwaal.

Fritt, fritt hoos Diligentia wij blifva,
Hon skall wäll oss maat och kläder gifva.

Negligentia.

O Tubbe, tu svara rätligh,
Lät tigh ey tubba så lätligh.
Jagh seer een yngling kommande,
Till hwem troo han haar ährende?

Actus I. Scena III.

Palladius, Negligentia, Diligentia, Circeius.

Palladius.

Till akademien iagh gåår
Ty min fadher thet högt åtråår.
Men iagh skall ther studera fort,
Ther om är iagh twehugse stort.
Diligentia förskräcker,
När hon then swårheet uptäcker,
Negligentia synes blijdh,
Ty hon lofwar wällust altijdh.
Men sij the båda ära nu här.

Negligentia.

Ach, war wälkommen, ynglingh kär!

Tu behagar migh ganska wäll,
Kom i min tienst, så blir tu säll,
Och ey medh armoodh studera,
Sägh hvad kan tigh thet förmera?

Diligentia.

Tu talar alt såsom tu är waan,
Tin ord lända alt till lögnens baan,
Mången yngling tu så fånger,
Thet han ångrar många gånger.
Salomon then lathe häder,
Säger: Han bär refna kläder.
Syrach gifwer lärdom och tuckt:
Then lates åker bär ey fruckt.
Altså lät tigh ey förföra,
Ty hon achtar tigh förgöra.

Negligentia.

Achta intet hwad hon tig säger,
Förty Voluptas mehra äger,
Hennes Gudinna är iagh så klaar.
See hwad kläder Circeius har!
Ja skodha widt werlden omkring,
Then migh tienar hafver all ting;
Altså wist tu pläga klajas,
Laat får maat, then trefne jajas.

Circeius.

Sköt ey flitigheten nogha
I mitt stalbrorskap tigh fogha,
Lät boken fara hvart hon kan,
Thet råder iagh, och bliff een man.
När andra gå att läsa och skrijfwa,
Willia wij på krogen blijfwa,
Och ther dansa, dricka och speela,
Tro migh intet skall tigh feela.

Palladius.

Thet synes väl migh wara kärt,
Om Gudh hafver thet så beskärt.

Diligentia.

Ney Gudh han befaller klarligh,
Tu skalt studera alwarligh,
Ty then laate han förkastar,
Medh swårt straff honom antastar.
Therföre ackta intet lätians ordh,
Förty hon haar i hiertat mordh.
Lätian till alt ondt är een root,
Kom thet ihugh, statt henne emoot.
Altså förse tin vngdoms åhr,
Om ålderen ther aff tröst fåår.
Fast tu medh migh lijder een tijdh,
På sidstone är iagh dock tigh blijd,
Thit hufvud medh een krans pryder,
Then tigh stoor ähra betyder.

Negligentia.

Tu lofwar thet som är owist,
Kan skee han dör, sij tå tin list!
Een narr efter foglen snappar,
Then owiss är, och borttappar
Then, som han kan på stunden få,
Ney war tu wijs, gör intet så.

Diligentia.

Gack bort, tu Satans örnegott,
Tu och tina blifwa till stoor spott!
Fast tu än dör, om thet så händer,
Tin lärdom till prijs tigh länder.
Plinius, Aristotiles,
Plato, Cicero, Socrates
Lefva än bland oss i stort värde.
Sij så göra alla the lärde!
Säg, hvad kan wara större ähra
Än bokliga konster lära?
All annor stand fördeel söka,
Men the sigh ey medh list öka.
Ey eld, ey watn thes frucht tärer,
Medh stort beröm thet en närer.
Offta händer en lärd framgår
Och en olärd vid dörren står.

The som förståndighe blijfva
Till studier the sigh gijffwa.
Om lärda män icke wore
Ofta itt landskap illa fore.
Plato kallar saligt thet land,
Hwar en lärd styrer medh sin hand.
Summa: Han är till allt dogligh,
Then som haar studerat troligh.

Palladius.

Jagh hafver nu hört både twå.

Negligentia.

Käre lät migh tin dom förstå.

Palladius.

Diligentia iagh wälier,
Fast än hon min ungdom qvälier,
Tin tienst åstundar iagh gärna,
Men lättian fly och henne spiärna.
Efter tu omsider migh frögd
Lofvar och att blifwa uphögd.

Diligentia.

Wälkommen, iagh önskar alla
Ynglingar lätte sigh kalla,
Then här står, tienaren hennas,
Skall i ålderen een took nempnas.
Och endoch han nu stort skryter,
Han tigh tienar, när brödh tryter.
Ach Circeius lätt tigh rätta,
Till blygd blifwer tu för thetta,
Ulysses bröder för een drick
Blefve swijn, thet Circe begick.

Circeius.

Tina ordh iagh slätt intet sköter,
Men medh frögdh min tijdh nöter.

Diligentia.

Kom Palladius, skööt ey motgång,
Tijden skall han intet blijfwa långh.

Negligentia.

Sij hvilken narr här bortrymmer,
Han skall vtstå nogh bekymmer.
Ty må tu medh honom drabba,
Haata förföllia och begabba.
Medh godh ord och så trugh lämpa
Hans studier att fördämpa.

Circeius.

Ja ther till är och all min lust
När iagh dricker wijn, miöd och must.

Chorus.

Vivat ter felix Christina Augusta perennis.
Regnet ter felix regina togaque sagoque,
Vivat fundatrix nostri nutrixqve Lycei.

I. Facetiæ Intercalares.

Tubbe, Nimmergodt, Cellarius.

Tubbe.

Nu hafva wij fått wist en goodh lijsa,
Wår matmoor bör oss för alla prijsa
Intet iagh nu vti dagningen vpståår,
På min åker och eng iagh aldrigh gåår,
Uthan dricker hvar dagh en skönan slump,
Och sofver troligt widh min kärings gump.
Hon snarkar och knarrar och slår sigh i ring,
Så bedrifva wij båda underligh ting.
Jagh fruktar ey håmman, ey kneckten blåå,
Ty them plägar iagh medh min yxa klåå.

Nimmergodt.

Jagh sälier bort oxen, geet, kalf och stuth,
Dock skall iagh aldrigh leggia min skatt vth,
Men mitt gambla skägg iagh dagligh blöter,
Om min käring får maat, iagh ey sköter.

Doch skall hon för läderpiskan tijga,
Ty iagh basar både maatmoor och pijga.

Tubbe.

Hör granne, klooarn boor i thenna gåål,
Efter penningar är han mycket snåål,
Dock intet tom är min gykletaska,
Jagh proppar wäll full min läderflaska.
Kellareswen tappa strax gott ööl hijt,
Lät see tu plägar bönderna medh flijt.
Jagh skall tigh senda en koolhwijtgrå geet,
Och then skall vara både tunn och feet.

Nimmergodt.

Jagh sköter intet om titt lilla glaas,
Skänck man vthi een stoor skåål, titt långa aas.
I dagh skall tu lära krusbijr skänka
För bönder, om wij elliest rätt tänka.
Menar tu att bonden han dricker till pas?
Ney bättre läggier han i sin skinkas;
Ty tolf klunkar, ther till wäll munden full,
Dricker bonden til thes han wippar kull.

Cellarius.

Nogh skall tu snåle sijker få dricka
Till thes att jackan skall i tw spricka.

Nimmergodt.

Rätt så thenna skåål fort, om siu på raa,
Såå bör skattdragaren hålla sigh braa.
Good tåår, Negligensas skåål, frwa wår,
För hennes skull dricker iagh vth hwar tåår.
Hör, kellareswen hafwer tu altrakant,
Gif hijt een kanna, tagh min öx i pant.

Tubbe.

Rett granne, thetta wijnet smakar bäst,
Å hade iagh här min gamble stoohäst,
Han skulle strax åth källaren drifva
Och tolf kannor uppå honom skrifva,
Halt vp tin skälm, tu dricker som een warg,
Käre, skona glaset, ey thet vpswälg.

Nimmergodt.

Jagh dricker till pass såsom tu nu seer,
Thet war tin moders skåll, köp tu man meer.

Tubbe.

Trå wåle titt pass, tin gamble skinthund,
Tu drakst vth alt slätt rätt neder på grund.
Tin kakewijde mun och store hals
The skillia snart wårt stalbrorskap medh alss.
Wij moste köpa wijn aff thetta slagh
Him till wåra kulla medh oss i dagh,
Så primpererar käringen omkring
Medh skinpälsen sin och pissar i ring.

Nimmergodt.

Ney, ney käringen hon spinner wäll lill,
Om hon icke dricker Altrakant till,
Wattubötta kan henne bäst smaka,
Och sedan ther på een groof stampekaka,
Ty blifwer käringen drucken och wreedh,
Så bultar iagh henne som een stark smeedh.

Tubbe.

Kom hijt till bordh, tu granne Nimmergodt,
I staden böra wij och så speela kort.

Nimmergodt.

Ja, ja, lätt tunnan rinna, och skålen går,
Hå, hå, lustigt tillgår i gålen wår.
Men om tu källareswen trumpen ståår,
Tree goda slängar aff öxan tu fåår.

Cellarius.

Ackta tigh wååp och bonde näsewijs,
Att tu icke strax gnäller såsom een grijs.

Nimmergodt.

Tubbe, wij willia nu gå till wårt huus.
Ty wij baa båda fult vp itt godt ruus.

Cellarius.

Ney, bijda sijker, tu skalt göra rätt,
Betala först mitt alekant allt slätt.

Seer tu, på brädett står rader långa,
The betyda tigh rixdaler många.

Tubbe.

Pytt, titt bräde kalla wij intet för giltt,
Förty tu upskrifwer rätt som tu sielf wiltt.
Een kanna full, hör doch tu gode owän,
Aff alterakant, hwadh troo kostar then?

Cellarius.

Een trind rixdaler skall tu nu upräkna
Eller och een tunna rogh vpteckna.
Så skall man lära bonden weeta huut,
Sluka wijn medh sin store flab och truut.

Tubbe.

Een rixdaler, käre hörer gott folck,
Ha, ha, trå han wåle rätt nu wår tolk;
Men hör, tolff öra iagh tigh gifva vill,
Jagh skall aldrigh läggia en fyrck ther till.

Cellarius.

Tagh tina tolf öra medh tin käring,
Far till Blåkulla medh tin förähring.

Nimmergodt.

Aldrigh meer än een lijten suup iagh fick,
Gudh bättre migh, thet war en fanners drick.
Å pocker köpe titt slanterikant,
Far wäll, bijt kommer iagh aldrigh försant.

Tubbe.

Nimmergodt bijda, giff honom try slaag
För han will lura bönderna i dagh.

Nimmergodt.

Fritt tagh tin betalning, orkar tu meer,
Skall tu få nu yxhammars drunta fleer.

Tubbe.

Far wäll, nu haar tu haft gäster sköna,
Intett the borgha, men strax tigh löna.

Cellarius.

Wist man säger bonden är een maashund,
Män icke thet wara itt skelmers påfund,
Jagh mente lura från them korn och rogh,
Men medh öxhammaren lönthe the nogh.

Actus II. Scena I.

Circeius, Virgo, Pedisequa, Cupido, Cellarius.

Circeius.

Nu äre the bäste vngdomsdagar,
Wara lustigh migh behagar,
Guld och penningar ey feelar,
Ty them migh fadher meddeelar.
Hwadh fadher itt helt åhr samkar
Medh arbete och swåre tanckar,
Spenderar iagh een lustigh qväll
På spelemän, wijn, miödh, rätt wäll.
Häraff är iagh i stoor respect,
Alt hwad iagh gör thet synes tächt.
Bröder alla wara wilia
Och ingen migh från sigh skilia.
Doch intet iagh studerar högt,
Ther till är ey mitt hierta bögt,
Bättre daghar haffwer iagh först
Ähn swälta misereres törst.
När andra the läsa och waka,
Monde iagh på wijnet smaka.
Om någon han disputerar,
Strax min näfwe praesiderar,
Och när iagh blifwer opponent,
Will ingen wara respondent,
Ty fåår iagh fram itt argument,
Thet andra kan han swara sent,
Doch om näfwen ey haar framgång,
Skall iagh lijkewäl göra bång,

Ty Archipraeses iagh widh sijdan bär,
Han får strax Heus vthan beswär.
Men een jungfrw migh beweeker,
Medh then iagh dansar och leeker.
Sardanapalus een konung
War och lustigh, när han war vng.
Ach sij, iagh seer en jungfrw skön,
Till henne steller iagh min bön.
War sund och säll tu fijn damme.

Virgo.

Jagh önsker ehr och thet samme.

Circeius.

Täckes min jungfrw hwijla en stund,
Mädan att wij göra förbund.

Virgo.

Tijden medhgifwer ey snacka,
Doch will iagh min herre tacka.

Circeius.

Källareswen, wijn och miödh bästa
Giff hijt, tigh lyster iagh gästa.

Virgo.

För min skull thet ey behoff görs,
Far wäll, iagh rädes att thet spörs,
Förty ingen nogsampt sigh wachtar
För folks taal, thetta betraktar.
Min modher baad och alwarligh
Migh igen komma rätt snarligh.

Circeius.

Ack lilie green och sköne roos!
Gack ey hastigt från migh tin koos,
Een goodh skåål iagh tigh till dricker.

Virgo.

Tacksäijelse, om thet sigh skicker
Så dristigt hoos obekända
Sigh ställa, mycket kan hända.

Circeius.

Tu sköna Nympha är behagligh,
Blijf migh en wen altijdh dagligh,
Migh behagar tin skön gestalt,
Tin sedigheet och öfwer alt.
Apelles ey conterfeger
Then sköne skapnat, som tu äger,
Som stiernor tin ögon skijna,
Ansiktet rubiner fijna,
I hwar tin kind är een roos rödh,
Aldrigh borde tu blifwa dödh.
Aff titt taal hiertat kitlar,
Medusa gulhåår här glitrar.
Tin mun är sötare än socker
Tin fingrar är små gulddocker,
Som Hesperus på himmelen ståår
Pryda tigh läppar och ögnehåår.
Tin hals är som hwijt elphenbeen,
Brysten som alabastersteen.
Som nächtergaal klingar tin röst,
När tu talar får iagh stoor tröst.
I titt kött pryda tin seenor,
Rödt silke äre tine små ådror,
Händer, armar, alla lemmar,
Aff stoor skönheet thet alt glemmar.
Ehwar tu träder, strax een roos
Vprinner, som en skön turkoos.
Jupiter aff Calistonis
Skönheet betogs och Junonis,
Men tu är fast mycket skönare,
Ey war Dido prächtigare.
Paris han Venus tildömde
Äplet och Minervam glömde,
Men om thet efter min dom ginge,
För alla tu guldäplet finge,
Ty tin skönheet migh behagar
Såsom hände fordom dagar,
Att Eyryale alla beweekte,
Och Sthenyo, när ögon leeckte.
Hercules för Dejanira,
Pelops för Hyppodamia,

Æneas för Lavinia
Vtstodo fältslagh, för ähn thee
Them finge; thetta märk och see!
Medh löpande Hippomenes
Atalanta han wan, man läss,
Så will iagh medh en starck hielte
Fäckta om tigh, fast han migh fälte.
Laertes han köpte sin brudh,
Euryclea efter påbudh,
Wore tu så för fint guld faal,
Köpte iagh tigh med liufligt taal.
Ach Amor tu är så hätsk och gram
Som Enceladus geer tu flam.
Om tu neekar iagh förkalnar,
Som gräss aff solen förfalnar.
Tå Anaxarete hon försköt
Iphis, han strax sitt lijf vtgöt.
Jagh troor thet samma om migh talas,
Om iagh ey aff tigh hugswalas.
Altså Cupido bogan spänd,
Medh kärleek tu jungfrwn vptänd.
Hade iagh Apollos skäckta
Jagh tigh sköte att intet häckta,
Doch intet felt, som honom förtröt,
Tå han Cyrenes för Daphnes sköt.
Ach saligh then dagh vprunne,
Om iagh tin kärlek här wunne.

Cupido.

Jagh skiuter nu medh min bogha,
Tu skalt känna kärleks logha,
Doch thetta iagh tilkenna gifwer,
På sidstonne hon falsk blifwer.

Virgo.

Hwadan kom thet, Venus swäfwar,
All min kropp aff kärleek bäfwar.
Jag tänckte som Orithia
Och Electra ey migh befrija,
Men nu skiutas kärleks strålar,
Jagh fångas aff elskogs pålar.
Ingen jungfrw så kysk finnes,
Vthan hon aff kärleek winnes.

Juno, Rhea, äre gudinner,
Cupido them bådha hinner.
Fast wij subtil ära i taal och lagh,
Medh Venus tappa wij doch fältslagh.
Troo migh, iagh haar thet försökt bäst,
Venus är een oroligh gäst,
Ty hoo kan mootstå hans snara,
Therföre will iagh tigh swara,
Skulle nu icke tin sedhigheet,
Beweka migh till kärligheet,
Wore hiertat en hård demant.
Jagh är tin tröst och edla pant.
Marpessa hafwer Ida vtwalt,
Försköt Apollo, när thet galt.
Altså för någon vngerswen
Wälier iagh tigh till bäste wen.
Vti tiugu åhr Penelopes
Span och wäffde för Vlysses.
Erus på Leander tänckte,
Ty för hans dödh hon sigh dränckte.
Helena sina ådror vpslogh
För Paris och sitt lijf borttogh.
Cleopatra Antonius
Alcestis sin wen Admetus
Elskade och vtaff hiertans grund;
Så kär äst tu migh vti all stund,
Blifwer tin ween vti ährligheet,
Här är min hand medh sedigheet.
Doch ey otrohet emoot migh haff,
Som Jason Medea öfwergaff,
Gör tu thet, iagh medh Porsia
Kortar mitt lijff och Pantea.

Circeius.

Haff tack jungfrw för liufligh swaar,
All frögd migh thenna stund tilbaar.
Medh migh Paeana nu siunger,
I Nymphae medh engla tunger.
Om tu mitt lilla hiertekorn
Kommo vthi nödh, ia dödzens torn,
Som Orpheus sin wen bäste,
Eurydice, iagh tigh frälste,

Thenna guldkiäd för min skull bär,
Tänck vppå migh fierran och när.
Tolf gylden geer iagh tin pijga,
Wår kärleek skall hon förtiga.

Pediseqva.

Troheet och tienst iagh bewijsar,
Hoos hwar man tigh högt beprijsar.

Virgo.

Hwad skall iagh gifwa tigh för skänk,

Circeius.

Ach, hiertans wen, ey ther om tänck.

Virgo.

Doch itt fampntagh, iagh är tigh hull.

Circeius.

Ach thet war bättre än alt mitt gull,
För then gunst sig hiertat gläder,
Tungan och frögdesång qwäder.
Nödigt skildes iagh från tigh bort
Thet moste doch skee på een tijdh kort.

Virgo.

Ey behagar mig thetta taal.

Circeius.

Min frögd, giff tigh till ingen qwaal,
Möt migh igen om tree dagar.

Virgo.

Thetta hans taal migh behagar,
Doch medh wartekn thet stadfäst,
Till thes at wij mötas här näst.

Circeius.

See här min ring och armeband,
Tagh them medh tin snöhwijta hand.

Virgo.

Far wäll, Gudh han tigh bewara,
Ifrån all olycka och fahra.

Circeius.

Ach hör jungfrw, lijtet bijda,
För tin bortgång får iagh qwijda.

Virgo.

Tin wåte kinner iagh klappar,
War till fredz tu mig ey tappar.

Circeius.

Haf tack för gunst, tu bewijsa,
Far wäll, nu fick iagh goodh lijsa.

Cellarius.

Ey penningar iagh än bekom,
För wijnet, hör min herre from.

Circeius.

Hey, hey, käre, tagh icke pant,
Jagh betalar tigh wäll sielffmant.

Cellarius.

Eeen sådan gäst kan behöfwas,
Aff honom iagh ey bedröfwas.
Fem kannor togh han, iagh skref siu.
Så skall man skriffwa X för V.
Men iagh förstår, then frija will,
Moste intet knyta pungen till.

Actus II. Scena II.

Palladius, Mercalor, Circeius, Aulicus.

Palladius.

Then uthan oxar will köra,
Sigh kallas took, får han höra,

Så tänkte iagh ock studera fort
Uthan böcker, thet är ogiort.
Therföre iagh till booklådan gåår,
Men itt för migh tilbaka ståår,
Penningar hafver iagh ringa,
Kläder tarfwar iagh och tinga.
Köpes böker, som iagh sade,
Mister iagh kläder till skade.
Doch Gudh om hielp iagh bemöder,
Han wist migh kläder och föder.
Hwad kostar thesse tree böker?

Mercator.

Tolf rixdaler thet sig löper.

Palladius.

Gifwer them hijt, och till eder
Tager penningar, iagh breder.

Circeius.

Jagh kan ey uthan stort löje see,
Palladius bär böcker tree.
War wälkommen wår soknapräst!
Hwar blifwer predikan härnäst?

Palladius.

Titt spott, gabberi och stolta moodh,
Aldrigh tager thet enda goodh.

Aulicus.

Ack, käre, äst tu så wijs och klook,
Läs upp mitt planet aff tin book.

Palladius.

Jagh haar ey tijd här att töfva.
Mina böcker ey bortröfva!

Circeius.

Hvem troo sköter tina lappar,
Ackta att tu them ey borttappar.

Aulicus.

Käre, lätt then phantasten gåå,
Han skämmer vth oss båda twå.

Circeius.

Bättre saker iagh förtingar,
Än så bortpluttrar pengar.
Haan i kort, terning, swärd och kruut,
En skön klädning, som wäll seer vth?
Min jungfrw skall iagh och skänka,
Om hon skall uppå migh täncka,
Fijnt gyldenduuk till een tröja,
Taar hijt, iagh skall ehr förnöja.

Mercator.

Thet han begärar hoos migh fins.

Circeius.

Tå betalar iagh, tu thet mins.

Mercator.

Åstunden i några böker?

Circeius.

Ney, ney litet iagh them söker.
Doch, hafven i Cornelium
Agrippam, gifwer hijt honom,
Bokligha konster han förbiuder.

Aulicus.

Ha, ha, rätt wäll han tigh tå liuder.

Circeius.

Säyer att all wijshet är flärd
Och lygn, ey gagnar vara lärd.

Mercator.

I skolen få uthan förhalning.

Circeius.

För titt godz tå tagh betalning.

Mercator.

Thenne medh migh wäl köpslagar,
Ty om fyrcken han intet klagar.
Tolf ducater jagh lucrera,
En nar låter sigh fixera.

Aulicus.

Wilia wij see til hwadh han gör
I kammaren, slå upp strax hans dör.
Men käre see hans flitigheet,
Han läs, skrifwer medh ifrigheet.

Circeius.

West tu icke, at han åstundar
Blifwa en bisp, therpå han grundar.

Aulicus.

Ja käre, när tu bisp blifwer,
Kappellans tienst tu migh gifwer.
Sitt instrument han nu vthsträcker
Och thet åth himmelen räcker.

Circeius.

Ja ty stiernorna sitia ey rätt,
Han ställer them på itt annat sätt,
Solen löper ey till behagh,
Han gör ther uppå een annan lagh.

Aulicus.

Nu grun-nar-ren till jorden needh
Han brukar rätt een narra seedh.
Monga böker haar han i hoop,
Sälg migh een Donats boock, tu gloop,
Så vil iagh medh tigh regera
Himmelens lop och förmeera.

Circeius.

Kom medh oss een stund eller twå,
Till notiones må bortgå.
Sitt ey som en munck, näglat fast
Widh booken, käre, kom medh hast.

Palladius.

Haffwer tack, görer migh ey omaak,
Tijden fordrar een wichtigh saak.

Circeius.

Kan skee tu skalt predika snart,
Lätt see läss öffwer medh een fart.

Aulicus.

Ken, han brukar och een godh drick,
Twå kannor för een fyrck han fick.

Circeius.

Ja stackar han ey bättre weet,
Läss man fort, een blifwer ey feet.
Far wäl, intet missvnna wij
Tigh tin olycka, war man frij.
Endoch tu nu kunde swincka,
Annan gång kan tu medh slinka.

Actus II. Scena III.

Palladius, Professor.

Min högsta flijt iagh anwender,
Ooansedt thet altijd händer,
At iagh i studier progress
Ey kan vträtta med success.
Præceptor iagh altså tarfwar,
Then iagh migh på stunden wärfwar.
Läsa böker och ey förstå,
Hwad nytta kan iagh ther aff få?
Häll, säll, professor gunstighe,
Min befordrare mechtighe,
Ödmiukeligh är mitt begär
At I villien uthan beswär
Philosophian migh lära,
När iagh thet monde begära.
Ty ey studerar en som thet bör,
Om han intet privatim gör.
Mitt leffwerne ther til styra
Sampt vngdoms tijdhen then yra.

Professor.

Rättligh tu thetta öffverwägher,
Min flijt iagh tigh nu tilsägher:

För allting skal tu fruckta Gudh,
Wara lydigh effter hans budh,
Fly slempt omgenge och stoor lättia;
Mongen the tilbaka sättia.
Dageligh och mitt hwss besök,
Och tina studier förök.

Palladius.

Aldrigh betalar iagh then gunst,
Doch skal in-thet-ta blifwa omsunst.
Jagh bewijsar er wyrdigheet
Tacksamheet och lydachtigheet.

Chorus.

Crescant Sveciaci Gothicique columina regni
Qvina: micent proceres stemmata clara cluant.

Actus III. Scena I.

Circeius, Servus Virgo.

Circeius.

Ganska nödigt gick iagh min koos,
Från thz sällskap, som iagh var hoos.
På lustigheet war ther ey feel,
Ja engla sång, alla slags speel.
Men Æsacus han sökte igen
Hipperies sin bäste wän,
Altså för min jungfrw thet sker,
Sij hon möter migh här och leer,
Ganska kär är migh tin helsa.

Virgo.

Tin wälfärd monde och migh frälsa.

Circeius.

Mit wartekn gifwer migh igen
Guldarmebandet och ringen.

Virgo.

Förtäncker intet min dårheet,
Hwart the taptes, iagh icke weet.

Circeius.

Ey behöfwes ther om röra,
Jagh bör min docka alt gott göra.
Tager och til marknasgåfwa
Then gyllendwk, som iagh lofwa.

Virgo.

Stoor kärleek i til migh dragha,
Til skänck taar igen en kragha.

Circeius.

Täckes mijn jungfrw bräd-speel-a?
Min tienst skall igen ey feela.

Virgo.

Fåfängt är speela vthan fördeel.
Hwad wil han tå sättia på spel?

Circeius.

Fijnt damask til en kiortel skön
Vthsätter iagh, om hon ey sön.

Virgo.

Itt armeklädhe iagh ock så
Ther moot på speelet våga må.
(När the hafwa speelat).
Jagh wan speelet, som migh behagher,
Therföre iagh hans damask tagher.

Circeius.

Medh willie lät Habor sigh fånga,
Jagh trodde wäl så skulle gånga.
Täckes tig, o min ährekrantz,
Tråda medh migh een gång i dantz?

Virgo.

Min ringa tienst stedze är bered
För welgerning, migh är beted.

Circeius.

Speelmän låter liufligh klinga
Rixdaler låter iagh springa.
(När han hafwer dantzat).
Pyrumis för Tisbe bleef dööd
Habor för Signel leedh then nöödh.
Så kär holler iagh tigh, coral,
Vti allan lust, ia dödzens fal.
[Til Servus.]
Hör poicke, strax en wijsa siung,
Lätt see, medh rösten war ey tung,
Then iagh sielf hafwer sammansatt
Tig, mit blomster, til een godh natt.

En ny wijsa.

Siunges efter then wersen:
Frijar tu til then rijka
För hennes rijkedom.

1.

Intet högre bepryder
Een junfrw aff vng åhr
Ähn sedigheet och dygder,
Wisserligh hon tå får
Then henne högt begärer
Aff hiertat och altijd ährer,
I kyskheet menar iagh.

2.

På tigh altså, mijn lilja,
Jagh täncker vthan list,
Ingen skal oss åthskilia,
Ty tu är then förwist,
Såsom dygden högt wärderar,
Troheet och så præsenterar
Med tuckt och sedigheet.

3.

Som diuren aff glädie springa
Emoot sommaren blijdh,
Ty them kan tå ey tvinga
Winterens hårda tijdh,
Altså tu migh och hugswalar,
När tu liufligt medh migh talar,
Min sorg förswinner bort.

4.

Herrans ord tröstrijkt sijna
Aff tigh och dyrkas högt,
Ja til kyskheten fijna
Är och titt hierta högt,
Sedigt tu tigh modererar,
Tin tienst och accommoderar
Efter hwars dignitet.

5.

När iagh och skodar lenge
Tin snälheet vndrar migh,
I taal, swar och omgenge
Är tu allom liufligh,
Tit gemöte migh behagar,
Tin gestalt och alla dagar,
Dägligh är tu försan.

6.

Tina dygder vtföra
Kan iagh ey, hiertans kär,
Doch wil iagh them kundgöra
Korteligh, märk nu här,
All sedigheet, som kan falla
Aff damer och jungfrwr alla,
Är tu begåffwat medh.

7.

Jagh märker och begrundar,
Ach tu fijne coral,
At nu snarligh tilstundar
Then tijdh iagh reesa skal.

Lät migh tin kärleek doch winna,
En stadigh wen hoos tigh finna,
Ehwar wij mötas åht.

8.

Min ringa dicht fuländer
Jagh nu, o sköna dam,
Och henne tigh försender
Aff stoor kärlighets flam.
Låt henne tigh behaga
Titt hierta och til migh lagha,
Ach min lust, hiertans frögd!

Tagh thenna min dicht och wijsa,
För min skul then läs och prijsa.

Virgo.

Jagh leggier henne til mitt bröst,
Hon frögdar hiertat med stoor tröst.
Hwar bokstaff är een pärla klaar,
Kärare är som guld iagh then haar.
Jagh kysser then liufligh mång stund,
Önsker tigh gott aff hiertans grund.
Tå Hector från Andromache drogh,
Sörgde han wist och aldrig logh.
Så gör iagh, wij trösta hwarandra
Medh itt fampntag och sedan wandra.

Actus III. Scena II.

Palladius, Circeius.

Palladius.

Gudh bör migh högt tacka innerligh,
Hans nådh förnimmes märkeligh.
Ingen dagh bortgår uthan fruckt
I studier och godan tuckt.

Seneca storligen styrcker
Ther han medh orden uttrycker:
Ingen ting är, vthan thet wins
Medh flijtigheet, tu thetta mins.
Han bär chronan, then som väl kämpar,
Säger Mantuanus, Gudh lämpar.

Circeius.

Hwadh har tu för tidender fått,
Eller hwadh hastar tu så bråtT?

Palladius.

Till kyrckan först och therifrå
På academien wil iagh gå.

Circeius.

Then saak är icke så nödigh,
Fölg man migh, war ey så blödigh.

Palladius.

Ney iagh skall hafwa strax, min wän,
Een oration, här är then.

Circeius.

Tagh honom up, han föll här needh.

Palladius.

Tu glömmer ey tin skalkaseedh.

Circeius.

Han är rätt ganska wäl skrifwin,
Aff Socratis är han drifwin.
Synd är, om hon ey blifwer trycht,
Ty här är alt gott vthelycht.

Palladius.

Titt spott iagh altijdh wäl finner,
Men tin vngdom tu ey besinner.
Märk, Ovidius widh een ström
Lijknar vår vngdom och een dröm.
Ty ey som Euripus flodh han meer
Kommer till oss, som man wäl seer,

Therföre achta tin vngdom grant,
Lär fort, troo migh iagh säger sant.

Circeius.

När som tu blifwer wår domprost,
Skal iagh skänckia tigh een stoor ost,
Ty så wäl är tin predikan giord,
At iagh rätt icke achtar itt titt ordh.
Om staden wil iagh spassera,
Medh lustigt sälskap brawera.
Helsa them alla tijt tu gåår
Medh min tienst, ty iagh sielf ey nåår.

Actus III. Scena III.

Professor, Circeius.

Professor.

Circeius, kom strax uth til migh
Jagh haar något tala medh tigh.
Wårt kall är, at vngdomen all
Rådas och vnderwijsas skall
Til dygd, ära och tuchtigheet,
Ey lefwa i fåfängeligheet.
Ehuru wäl man gör thetta,
Annat om tigh the berätta,
Hwar man weet tin oflijtigheet.
Klagomåhl och stadigt höres,
Itt ondt rykte om tigh här föres.
Dagh och natt wil tu fort swärma
At Gudh han må sigh förbarma.
Akademien tu och så skyr,
Intet præceptor tu tigh flyr.
Men på källare och jungfrwhuus
Ther holler tu mäst släm och suus.
Tins faders godha tu vthöser
Och vthan frucht thet förslöser.
Monde han tigh hijt förskicka
Til att gåå lätjas och dricka.

Circeius.

Mongen bär annars ärende,
Doch ingen thet åstundade.
Thet händer migh, förnimmer iagh.
Hwilken kan lefwa allom til lagh?

Professor.

Intet rum hafwer thenna ursäckt,
Jagh weet thet sielf, thet är otäckt.

Circeius.

Hafwer iagh vthaf vngdomsfeel
Brutit, förlåt migh then deel;
Mitt lefwerne iagh wist bättra will,
Och flijtigt studera ther till.

Professor.

Thetta tu rätt öfwerwäger,
Kom ihugh hwad Syrach säger:
Lydh föräldrarnas godha rådh,
Så frampt tu wilt haffwa Guds nådh.
Förslösa intet theras goda,
Sträng räkenskap tu förmoda,
Annars skal titt samweet gnaaga.
Tigh uthi ålderdomsens dagha.
Men tå blifwer bättring för seen,
Hwar dagh är tigh stoor plågha och peen.
Läs tin book, war ey titt förderf,
Jagh skal göra mitt kal och werf.

Chorus.

Brahæus vigeat, magnanimus comes,
Cancellarius et pieriae domus
Nostræ in secula cana,
Optat nostra academia.

II. Facetiæ Intercalares.

Styrbiörn, Dragwaal, Prætor och hans Poicke.

Styrbiörn.

Hör granne Dragwaal, iagh hafver förstå̊t
At wår vtridare han kommer bråt,
Pälsagiälan wil han af oss haffwa,
Landgillet, taxen skola wij och skaffwa.

Dragwaal.

Meera bör tu, meenar tu han glömmer
Smörskatten, then han så högt berömmer,
Tro fritt vtridaren thet ey göret,
Ty han skiärmiserar dicht med smöret,
Jagh hörer, här kommer och fougden wår,
Therföre laga at hoos oss wäl tilstår.

Styrbiörn.

Min kona skal rät strax bryggia och baaka,
Gott brännewijn kan och fougden smaaka.

Dragwaal.

Wåra pijgor skola och wara til redz,
Med mindre är ey fougdekaren til fredz.

Styrbiörn.

Tyst, sij fougden kommer sielff nu starck,
Tagh myssan aff, gör kors och nigh til marck.

Praetor.

Gudz frid, i dannemän båda,
Eder monde iagh öfwerråda.
Chronans skatt migh strax nu gifwer,
Så mycket iagh på eder skrifwer.

Styrbiörn.

Heyle, tagh strax husbondens häst i stal,
Thet bästa höö och haffre tu gifwa skal.

Huru mycket för innevarande åhr
Ära wij skyldigha, husbonden wår?

Praetor.

Först 6 daler och 10 marck,
Ther til tre daler, thetta märk,
Siutton daler gör thet tilhoop,
Skal tu förstå, tin gamble took.

Styrbiörn.

Gudh han löne vår husbonde therför,
Een rätt räkning han medh oss båda gör.
Här är therför, husbonde, wår skatt al,
Såsom Dragwaal och iagh vtleggia skal.
Jagh wil och förähra husbondan min
It skōna paar strumpor och klippingz skin.

Dragwaal.

Jagh gifwer och en stoor förgyltan skeed,
Jagh skal och senda en oxe efter plägseed,
Itt wäl skrifwit snupplicas iagh frambär,
Till husbonden är wårt högsta begär,
Laga så, att wij icke meera skula
Skiutza och maata the knechtarna fula.
För ty när the komma i wåra gåla,
Snoka the i hwar wrå och ära snåla.
Heylin, drengen och migh strax köra the vth
Medh sina kroksablar och hwassa spiuth.
Men pijgan och konan slå the i sänga omkull
Och svarfwa buken medh barnoma full,
Sedan skal iagh medh stoor wedermöda,
Arme mies, the horungar upföda.

Styrbiörn.

Hossbonde, the rijda och vår hors så fort,
At the på stunden kasta fölet bort.
Haa wij öol, til wår dotter han frijar,
När thet blir alt, han oss båda hijar,
Han rister och skakar mitt gambla skegg,
Wender foten vp, slår hufvud i wägg.
Gode hossbonde, iagh beder rätt ehr,
At then blårocken icke kommer meer.

Ty han kitlar medh sablen mongen stund,
At iagh wil gå både från gård och grund.
Wee then såsom theras narri lijder,
Ty rygknoten ther effter hårt swijder.

Praetor.

Gåår bort båda, på thetta hoot
Skal iagh medh första råda boot.
Poicke, förwara the skäncker,
At löna eder iagh wist täncker.

IV

Actus III. Scena I.

Circeius, Palladius, Cellarius.

Circeius.

I dagh hafwer iagh bannor hört,
Hwem troo för honom thet har fört?
Doch iagh thet wäl vtgrunda kan,
Han går rätt här, then samma man.
Tu moste wist wara vndeligh,
At iagh seer tigh fåfengeligh.

Palladius.

Effter måltijd iagh spasserar
Och ther medh migh recreerar
Ty medici thet biuda uppå,
Ovidius sampt Cato och så.

Circeius.

Wil tu på källaren följa,
Penningar skal iagh ey dölja.

Palladius.

Måteligh dricka ey förnekes
Ty tin kraft tå wederqveckes.

Seneca lärer medh godh skäl
Studerande personer wäl:
Åckren bär ofrukt, om han ey
Tijdeligh trädes, tu öffwerwägh,
Alt så och otijdigh flijtigheet,
För tin hälsa är stoor farligheet.
Therföre wore iagh til fredz.
Hade iagh penningar til redz.

Circeius.

Lät tigh man intet förskräckia,
Min faders pung skal wäl räckia.

Palladius.

Bättre wore gåå til wårt huus,
Om wij tå skole dricka it ruus.
Ty intet säkert är på en källar
För öffwerdådigha sällar.

Circeius.

Ach käre, tu är barnsligh mächta,
Medh the andre war frisk och fächta.
War ey som Timo en eremit
Och elska allena tigh och tit.
Twij skam, try åhr haar tu här warit
Och ey källaren förfarit.
Källarswen, i hafva en ny gäst,
Pläghar honom medh wijnet bäst.

Cellarius.

I skolen få hwadh behager,
Hans penningar iagh moottager.

Circeius.

Stort löie tu här bereder
Medh tina åthäffwer och seeder,
Som een koo på een ny fähuusdör
Seer tu källaren fram och för,
Täckes tigh haffwa här qwarteer
Effter tu så nogha beseer.

Palladius.

Oroligt är, här höres roop,
I hwar wrå stå kannor och stoop.

Circeius.

Jagh weet at tu åstundar böker,
Therföre iagh them vpsöker.
Behagar tigh thetta Libri,
Brädspeel, kort, terning, bålt tigh frij.

Palladius.

Thet plägar ey wara min seed,
Tagh thetta glaset vthi fredh.

Circeius.

Sij glaset släpte han från sigh.

Cellarius.

Sex mark skal tu tå gifwa migh.

Palladius.

Circeius, thet war titt anslagh,
Doch penningar för glaset tagh.

Circeius.

Nu hafwer han wäl penningar,
Så skall man lura nidingar.
See hwar penning är rustigher,
Han är ey offta lustigher.
Men annat är, som iagh hörer,
Hwi går tu så migh förförer?

Palladius.

Ingen thet migh bewijsa kan.

Circeius.

Ja wist är rätt tu en heligh man.

Palladius.

Magnificus får wäl höra.
Hwadh leffwarne som wij föra.
Ändoch han offta öffverseer
Bådhe medh tigh och andra fleer.

Om wij lydde hans förmaning
Thet gagnade oss uthi sanning.
Lät oss gå från thetta buller,
Thet tienar ey slå sigh fuller.

Circeius.

Ähn tijdh är til hönssen gala,
Wij wilia wår kropp hugswala.

Palladius.

Sitt i frid, effter titt begär
Kommer iagh igen til tig här.

Circeius.

Hör kälarswen, hwadh iagh säger,
Inga penningar iagh äger,
Doch lofwade iagh alt förähra
Wijnet, såsom wij förtära.
Men betalning nu strax på stund
Tu bekommer, fölg mit påfund.
När han inkommer, iagh hem gåår,
Intet then token thet förståår,
Aff honom tå betalning tagh,
Lär honom wår källarelagh,
Tu west han wor här aldrigh för,
Sådant honom medh rätta bör.

Cellarius.

Ähn om han har ey penningar?

Circeius.

Nogh skaffar han, om tu twingar.
Lät see tu raskar i hans pung,
Han spricker wist, ty han är tung.
Tu kan och wäl see på hans mund,
Han är en stor padda och masshund.
Eliest tagh kappan i pant.

Cellarius.

Jagh kommer i hugh, thet är sant.

Circeius.

War wälkommen, tu hölt tin ord,
Thet är migh kärt, kom hijt til bord,
Tu skalt bekomma alla slagz dryck,
Doch skal thet ey kosta tigh en fyrck.
Nu går iagh uth, bliff man tu qwar.
Källarswen, för migh nu werd war!

Cellarius.

Tu drick migh til och giör tigh gladh,
Ty Circeius oss båda badh.

Palladius.

Nu dröyer han mächta länge.

Cellarius.

Ey seer tu meer hans omgenge,
Altså betala mitt wijn strax,
Hvilket löper rixdaler sex.

Palladius.

Hey, intet betalar iagh titt wijn,
Jagh är en gäst, budin här in.

Cellarius.

Så west tu intet wår källarerätt,
Then senaste är, betalar alt slätt.
Altså bus lägg tin kappa qwar,
Ty pant migh altijd penning baar.

Palladius.

O dryckenskap, förgifftigh orm,
Förbannat är tin liuffligh form.
Troo hwadh förderff skal then tagha,
Som tigh dyrckar alla dagha.
Far wäl, iagh tackar tigh pasligh,
I titt huus kommer iagh aldrigh.

Cellarius.

Hör doch mitt rådh, litet bijda,
Trampa ey uppå tin kappa sijda.

Actus IV. Scena II.

Hospes, Circeius.

Hospes.

Intet lengre wil iagh töffwa,
Penningar monde iagh behöffwa.
Altså, Circeius, betala,
Gak, ey lengre medh migh hala.

Circeius.

Hey käre, tu är ganska häfftigh,
Rät som tu wore så mächtigh.
Hwad penningar är, tu kräfwer,
Intet iagh äger tigh, räfwer.

Hospes.

Tu är rätt en stoor bedragare
Ther til och en försmädare.
Haar iagh ey tigh penningar länt,
Hwarmed tu haar kring staden ränt,
Dryckit, slaijes, hwar dagh speelat,
Och en part horer meddeelat.
Klädher, böcker haar tu förslöst,
Men iagh hafwer them igenlöst.
See tin handskrift, wil tu trätta,
Jagh skal hafwa tigh för rätta.

Circeius.

Haff doch fördragh några weker,
Intet så storligh iagh neker.

Hospes.

Far wäl, twå wekor iagh bijar,
Jagh klagar, om tu migh hijar.

Circeius.

Hwadh skal iagh vptänkia för flerd,
At iagh kan betala min werd?

Men iagh weet grant min faders art,
Honom skal iagh bedragha snart.
Min stalbroor skal itt bref dichta
I mit nampn och fadher skicka,
Säya migh liggia ganska siuk,
Ynkeligh låta, och wara ödmiuk.
Jagh skal och honom inbilla
Migh nu böker köpa willa.
När faar och moor thetta höra,
Medh wagn the rixdaler föra.
Kellaren iagh tå besöker,
Trå then book, Circeius köper.
Til min stalbroor iagh nu hastar,
Ty han snart brefwet vthkastar.

Actus IV. Scena III.

Senex, Circei pater.

Min sons skrifwelse haar iagh fått,
Doch thess innehåll ey förstått.
Jagh frucht-ar-me man thet brefwet,
Han haffwer thet sielff ey skrefvet.
(här läss han brefwet.)
Öffwer min son wil iagh söria,
Arme man skal sådant spöria.
Gudh hielpe tig til tin hälsa,
Som tigh från siukdom kan frälsa,
Men thetta min siäl vpwärmer,
At han ey dricker och swärmer,
Uthan när han är frisk och sund,
Studerar han hwar dagh och stund.
Stackars barn, fast han är kranker,
Köpa böker haar han i tancker.
Ja min son, tu skalt bekomma
Strax en stoor penninga summa.
Hwadh kan iagh högre begära,
Än hielpe min son til ähra.
Til tigh iagh nu skickar min dräng,
Gudh hielp tigh aff tin sotesäng!

Actus IV. Scena IV.

Palladius, Circeius, Miles, Scriba.

Palladius.

Ganska märkeligt Scaliger
Förmäler, ther han så säger:
Lijka såsom at eldh han fås,
När flinta och steen the sammanslås,
Altså vtletas och sanning,
När man disputerar en ting.
Therföre hafwer iagh sammansatt
Een disputation bland annat.
Nu på stund kan man förfara,
Om iagh kan honom förswara.

Circeius.

Skal iagh åter tigh här möta,
Hwad troo tu hafwer nu at sköta?

Miles.

Seer tu ey, at skratten bär en book
Och meenar theraf bliffwa klook.

Circeius.

Jagh hörer tig ingen tack sägha,
För iagh tigh på källaren plägha.
Rät otacksam iagh tigh dömmer,
Som så min välmening glömmer.

Palladius.

Ingen prijs hafwer tu förtient,
Jagh är nu ledze utaf titt skämt.

Circeius.

Hwar är kappan, som tu plägbade
Dragha med stort anseende?

Scriba.

Til skreddaren lät han then föra,
Hwilken skal strax henne besnöra.

Palladius.

Nogh höres nu edert spoot och spee,
Men på eder vtgång wil iagh see.
Ty Basilius säger wist:
Then en annan smäder medh list,
Thz spott kommer på hans jesse,
Jagh troor thz går så och mz thesse.
Intet fåfäng iagh längre ståår,
Men till academian gåår,
Vil tu fölia wore bätter,
Ther får tu Platonis rätter.

Circeius.

Hwad är för rätter för migh, sägh,
Fins kött, flesk, wijn, går iagh then wägh.

Palladius.

Ney, skönt discurs får tu höra,
Thz Plato plägade omröra.

Circeius.

Ha, ha, theraff blir ey maghen mätt,
Kallskåål är bättre, haff sielf tin rätt.

Miles.

Ja fölg migh bort at wijn supa,
Thz smakar bättre i wår strupa
Jagh blir moot tigh som Orestes
Troghen war sin wen Pylades.

Circeius.

Ey tree gånger tu migh beder,
Ty migh behager thes-se-der,
Rixdaler fick iagh och blanka
Från fadher, efter min tancka.
Gack, mz fönstren wil iagh dundra
Och stadzens wacht slå och plundra.

Palladius.

Circeius giff på mitt taal acht
Ty ther uppå liggier stoor macht;
Man läser at Demostenes,
Propertius, Isocrates,
The förbiuda vngdomen starkt wijn,
Hwaraff the blifwa lijka swijn.
Plato kallar wijn och wällust
Thens ogudaktighes frukost.
Vnder sött wijn begraffwet är
Förgift, aff Ovidio lär.
Noe och Loth sigh illa skicka,
När the monde wijnet dricka.
Ptolemæus, Alexander,
Cambyses och så monga ander.
Kom, kom mz migh tu fåår then spijs,
Hwar aff tu blifwer en man wijs.

Circeius.

Alla daghar är then plägseedh,
Jagh kan och snart leedas ther weedh.
Tu är wist then andre Archimides
Och flijtigh såsom Euclides.
Men lärdom iagh ey efterfijker,
Fast tu här för migh prediker.
På Parnassens bergh iagh ey klifwer,
Förty iagh vppå törne migh rifwer.

Scriba.

Tu swara rätt, thet vndrar migh,
Hwad som the tänkia egenteligh,
Som läsa ährlig och förmodha
Godh lön, men gåå lijka goda;
Altså theras hoop försaka,
Kom i wårt stand, blif min maka.
(Miles sägher til Palladius.)
Wil tu och så blifwa wår stalbroor,
Ey långt här från krögharen boor.

Palladius.

Ney tack, iagh har ey kappor fleer
Sälia för samma wärde meer.

Ack sij een wijndryck är sötare
Än gåå til sina lärare.
Doch ingen ting skal migh hindra,
Thet kan migh medh tijden lindra.

Chorus.

Ut claris academia hæcce cæpit
Florere artibus, ita ad astra semper
Nitatur magis. Inclyti Lycei
Doctores valeant nitore adaucti;
Florescant studiosi in omne tempus.

III. Facetiæ Intercalares.

Tubbe, Nimmergodt, Prætor och hans poicke, Dragwaal.

Tubbe.

I köpstadhen hafwa wij nu warit
Aff ööl och tobak ganska wäl farit.
Nu wille wij gåå hem til wår qwinna,
Ty iagh tror wist att wår fougde är himma
Och pantar bort oxe, geet, kalf och koo,
Så och wår stora kringlebeltata soo;
Men finna wij honom, lät see tu står bij,
Tolf yxhammars slagh honom gifwa wij.

Nimmergodt.

We den som swijker, seer tu min blancka,
Jagh skal lära fougden på dören slancka.

Prætor.

Gudz frid, tagh i stallen min häst,
Gif honom gryn och hwete bäst.
Gif brännewijn, lät duka bord,
Hör, sik, när iagh talar itt ord.

Tubbe.

Hör, stöt man pasligh, buss, hwadan kom tu,
Eller hwem lade tigh til wår by nu?

Jagh troor wist i dagh tigh ey hugg tryter,
Ändoch tu så stort mz orden skryter.

Nimmergodt.

Tu ledes widh lefwa, som iagh förstår,
Rätt strax min brunsbijla på tin rygg går.

Praetor.

Bonden är galen, som iagh weet,
Jagh är fugden, ehr öfwerheet.
Skatten skolen i lefrera,
Thertil skänker yttermera.

Tubbe.

Ha, ha, trå sin husbond, iagh tigh ey sköter,
Seer tu icke huru bonden för tigh löper.
Men fru Negligensa, känner tu then,
Hon är nu blifwen wår husbonde igen,
Altså fnaska tigh strax aff min stufwa,
Eller iagh skal boota tigh för snufwa.

Praetor.

Bonde, bonde, war ey munwijdh,
Jag tigh skiär en rödh kappa sijdh.

Nimmergodt.

Kom, kom, äst tu så frimodigh och stark,
Fächta medh en grå bonde på slät mark.

Tubbe.

Jagh skal och gifwa tigh slengar feeta,
Att tu skall efter tin mysso leeta.

Praetor.

Bonden är galen mz yx och knijf,
Medh foten frälsar iagh mitt lijf.

Puer.

Jagh taar wåtsäcken och löper till foot,
Förty the bösta sönder hwar min knoot.

Nimmergodt.

Welligt got folk, såge i nu fougden wår,
Hwilka sköna knapricoler han slår,
Thet war annat än dantza med min kulla
Och sin tiocke buuk mz flesk vpfylla.

Tubbe.

Såge i och huru skåpade hans dreng,
Jagh druntade honom en wällugh sleng,
Tro fritt när wi högge medh wåra öxer,
Poicken släpte hiernen i sin böxer.

Dragwaal.

Skratta ey högt, kenner iagh wår fougde rät,
Han kommer strax igen på itt annat sät,
Han geer intress, betalar dubbelt opp,
Kränger aff huden ifrån foot och topp.

Tubbe.

Hwadh sägher tu sleeker, tag och itt slagh,
Tycker tu at thz smakar tigh wäl til lagh.
Hey, hey, bijda bonde grå, tool tu intet meer,
Än troo om tu haa fått yxhammars drunta fleer.
Såge i, gott folck, huru han wresa omkring,
Som han i näsan hade fått en ring,
Thet war ey under, wår fougde språng,
Förty siu feeta slagh fick han på en gång.

Nimmergodt.

See, poicken han lemna wåtsäcken qwar,
Hwad troo för saker han här inne har.
Tubbe, iagh finner här en skrifwin book,
Här på är rät bonden intet mycket klook.

Tubbe.

Tagh then hijt, iagh weet hwad han betyder,
Stoor skatt och ondt hon på oss båda biuder,
Förty aff thenna book pläghar han räkna uth,
At han tager bort både oxe, koo och stuth.
Therföre skal iagh rijfwa tigh sönder,
Aldrigh skal tu meera lura bönder.
Hå, hå, granne, war nu lustigh och gladh,
Förty wår fougde fick itt skönt karbadh.

Actus V. Scena I.

Miles, Aulicus, Scriba, Circeius.

Miles.

Slå then skälmen mz hugg och stijck

Aulicus.

Sij han löper, han sin refst fick.

Scriba.

Så skall man lära en drijfware,
Dricka medh hofbuss och skrijfware.

Miles.

Jagh badh studenten sin book achta
Och icke på knechterna wachta.

Circeius.

At wara sant som min stalbroor
Migh sade, iagh nu först thet troor,
Hadhe iagh lydt, hans rådh war got,
Och til akademien gåt,
Hadhe iagh warit skadhen qwitt,
Sij blodigt är ansichtet mitt.
Therföre rådher iagh i gemeen
Them som äre aff wårt stand hwar och een:
Achter eder med hwem i dricka
Ty mången will wårt stand förtrycka.
Til läkiaren uthan hinder
Jagh går, mit såår han förbinder.

Actus V. Scena II.

Miles, Mercator, Artifex.

Miles.

Wara manhaftigh är en dygd,
För ty tå lefwar tu uthan blygd.

Min fiende står iagh emoot,
Sköter ey hans trugh eller hoot,
Föllier honom til land och sand,
Skiffter stort byte mz min hand,
Ther mz förwerffwar godz och hampn,
Ja och itt odödeligit nampn.
Min son skall och lära strijda
Och intet studera wijda.

Mercator.

Lyckan giffwer iagh högt beröm
Moot migh war hon än aldrigh grym.
Jagh haffwer dagligh fördeel goodh,
När iagh står uthi min krämboodh,
För mit godz stryker iagh wäl mynt,
Fast thet ey är så fijnt och skönt.
Bonden köper för silffwer teen,
Om thet har lijten glantz och skeen.
Jagh rosar at mit godz är fint,
Doch är min idel flärd och skiempt.
Mången ther med iagh fixerar
Och min wällust så förmerar,
Min son skal och mit stand pröffwa
Och ey uthi boken sigh öffwa.

Artifex.

Then tijdh, som lärdes migh handwärch,
War iagh lycksalig, tu thz märck,
Ty när iagh går til mit arbeet,
Får iagh penningar, thet iagh weet,
Jagh vträttar och intet gör
Vthan dubbel betalning för,
Så skaffar iagh egodeelar,
Jagh haffwer alt, intet feelar,
Thet samma handtwärk iagh lärer
Mina söner, ty thet närer.

Miles.

Til strijden reeser iagh snarligh.

Mercator.

I min handel är iagh flijtigh.

Artifex.

Far wäl, om itt åhr möter migh.

Actus V. Scena III.

Aulicus, Scriba.

Aulicus.

Min lycka ingen rätt vtsäger,
Om iagh then rät öffwerwäger,
Andra medh beswär sigh föda,
Haa för kläder och maat möda,
Sådant i hoffwet ey höres,
Men stoor lustigheet ther föres.
Jagh tienar för min herres bord,
Gör rewerentz medh tuchtigh ord.
Han giffwer migh kläder och bröd,
Ty weet iagh ey någon werldzligh nöd,
Lustigheet iagh ey försummar,
Jagh tar dagen som han kommer.
När maat är färdigh, iagh vpstår,
Wijn, starka dricker iagh tå fåår.
Ja spatzera är mäst min gerning,
Stundom speela kort och terning.
Hwar månad får iagh klädning ny,
Ther med brawerar iagh om by.
The som studera, ey rätt tänkia,
Ty the sin vngdom förkränckia;
Men hoffwet i tin vngdoms tijd
Besök, ty ther är lyckan blijd.

Scriba.

Jagh hörer alla med itt tal
Högt berömma sit stand och kal,
Wil någon thet högt vtföra,
Bör migh för alla thet göra,
Ty min gunst alla behöffwa,
Jagh kan hielpa och bedröffwa

Jagh skriffwer en rad eller fem,
Tolff dukater tar iagh för them.
V och X när iagh ombyter,
Mångens taska iagh tå snyter.
Radera kan iagh ganska wäl,
Ther aff bliffwer man rijk och säl.
I räknekonst är iagh geswin,
Ty ther i står all min gewin.
Twå söner har iagh, them båda
Arffwa min tienst, wil iagh råda.

Actus V. Scena IV.

Palladius, Negligentia, Professor.

Palladius.

Hwart och itt stand lyckan prijsar
För thet goda, hon bewijsar.
Jagh hörer här ingen klagha om,
Vthan hans stand föder honom.
Men swår ställer sigh min lycka,
Hon synes migh nedertryckia.
Jagh läs mången natt med oroo,
Tå andra vthi good hwijla boo,
Jagh seer sant wara medh skade
Thet Diligentia sade.
Sedan iagh tienst hoos henne togh,
Bekom iagh sorg och förtret nogh.
Ach nu är alsammans mit förtärt,
Lijkwäl är studium migh kärt,
Men fattigdom trycker migh hårt.
Merk, at studera är ganska swårt,
Doch när man vthi scholen gåår,
Aff landet en sin föda fåår.
Sedan om han sielff intet haar,
Ganska lijtet han församblar,
Lijkewäl skal stoor kostnadt göras,
Om hans vpsåt skal wäl vtföras.
Mången vndrar hwij vthi wårt stand
Behöffwes ens gunstigha hand.

Orsaken är til thenna brist,
Skåda man sielff, om thet är wist.
Annor stånd sin fördeel sökia,
Hwar genom the sigh föröka.
Then iorden brukar haar näring,
En kiöpman får sin förtäring,
Om man och tager en tienst an,
Hon föder honom ock försan,
Handwärkzmän, som een konst kunna,
Them tryter brödh ingalunda.
Men iagh siu konster bokligha
Studerar dagligh flitigha.
Doch kunna the migh ey födha,
Ach thz motte wara möda.
Then sin herre tienar mz prijs,
Fodrar åhrslön, kläder och spijs,
Men wij haffwa slät ingen ting
Fodra, när åhret är omkring.
Ingen therföre vndre på migh,
Om iagh är icke så prächtigh;
Ty vthi wårt stand är ey fördeel
Then ringast med någon handeel,
Vthan lefwa medh egen pung,
Then vnder tijden är ey tung.
Til thetta iagh och så lijder
Dageligt haat, thet iagh qwijder.
Doch thetta iagh ey förgäter,
Hataren sigh sielff vpfräter.
Then dygd ährar och goda seedher
Sigh til beröm och mycken heder,
Måste lijda förfölielse,
Och see mycken förargelse.

Negligentia.

Jo thetta iagh tigh för spådde,
Thet dogde intet som iagh rådde.
Ser tu Circeius dageligh
Haffwer frögd, wällust hierteligh.
Hwar är Diligentia tin maatmoor,
Hwij hielper hon ey, när tu henne troor?
Beed man nu tin Metaphysica om brödh,
Tu kant Mathesis, hwij lijder tu nödh?

Ethica kallar sigh en fast borg,
Hwij låter hon tigh så lijda sorg?
Läs Logica tu bliffwer wäl mätt,
Tu behöffwer ingen annan rätt.
Gack man och see på himmelens fäst,
Tå kan tu tigh föda och kläda bäst.
Ha, ha, wil tu än philosophera,
Och dageligh fåfengt speculera.
Seer tu nu at tu är en stoor narr,
Som så dageligh studerar.
Doch haar Voluptas migh hijt sendt,
Jagh beder at tu tigh omwendt,
Kasta från tigh boken plat,
Eliest blir tu förlorat.

Palladius.

Med möda iagh min tijd nöter,
Doch tin söte ord iagh ey sköter!
Plato sägher: Alt som een fisk
Tagbes medh krook och läggs på disk,
Altså wellust medh fergat skeen
Fånga menniskior är ey seen.
Ey kommer man vthan arbeet
Och sorg till heder, thet iagh weet.
The Romare haa exempel
I dygdsens och heders tempel,
Jagh nu till professoren går,
Godh råd iagh wist aff honom får.

Negligentia.

Gack, iagh får wäl tienare nogh,
Fast tu intet then tienst emoot togh.

Professor.

Thet tu hijt kommer är migh kärt.
Hwad till stand haar Gudh tigh beskärt?

Palladius.

Lyckan steller sigh intet from,
Ty iagh lijder stoor fattigdom,
Från studier iagh och styrkes
Aff många, hwad eder tyckes.

Professor.

Pallingenius hugswalar
Ther han medh orden vttalar:
Fattigdom dygden förswarar,
Och henne hoos sigh förwarar.
Plautus och fattigdom ährer,
Säger: Han en all konst lärer.
Fattigdom kallar Petronius
Dygdzens syster sampt och Aecius;
Altså hwad påkommer vtstat,
Dygden bliffwer en ädel skatt.
Wårt kal biuder the flijtighe,
Förfordrar och the nödtorftighe.
Bekomma skal tu nu therför
Stipendium, ty thet tig bör,
Hundrade daler thenna gång,
Lät ey tijden göras tig långh,
Thet skal förbättras innan kort,
Så frampt at tu studerar fort.

Palladius.

Tacksäyelse! Ingen stoor swårheet
Migh affsträcker eller dårheet,
Jagh gör min flijt rätt alwarligh,
Jagh hoppas Gudh hielper snarligh.

Actus V. Scena V.

Pater & Mater Circei.

Pater.

När en haar fromma barn och good,
Ach huru frögdar thet ens mood,
Tvärt om ach sorgh, jemmer och wee,
När the sigh illa föresee.
En son har Gudh migh giffwet,
Ach at han wore ey i liffwet!
Jagh trodde at han war min ålders borgh,
Men nu är han min högsta och största sorgh.

Alt mit goda, Gudh hade beskärt,
Har han otilbörligen förtärt.
Mycket på min loffwen han borgar,
Jagh betalar medh stoora sorger.

Mater.

Ach migh qwinna, migh sorg qwälier
Ingen min ångest vthtälier,
För sin käre son Octavia
Sigh sörgde til dödz och Marcia,
Så fäller iagh för min son mång tåår.
Ach Circeius, tu bär migh på båår!
Then dagh han war väl aldrigh klaar,
Tå iagh tigh hijt til werlden baar.
När andra medh sin barn glädias,
At the til stor ähro sätias,
Moste iagh medh sorgfult hierta,
Beklagha min pijn och smärta.
Hwar och en moder gråter nu medh migh,
Som föder sådant barn aff sigh,
Ty i weten hwad kärleek wij bära
Til wåra kötzligha barn kära.

Pater.

Tijg, tijg hustru, lijdh tolelig
Werldzens ångest bedröffweligh.

Mater.

Hwart skal iagh? Fåfängt är mit begär,
O tu min son kär, ach min son kär!

Pater.

O Gudh lägg oss i jorden need
Medh wår grå håår, jemmer och leed,
At wij nu ey lengre skole skåda
Wår sons dårskap och högsta wåda.

Chorus.

Sit sacrum cœptum stimulique casti,
Qveis novos phœbus petiit magistros:
Prole fœcunda beet hos celebris
Sponsa Sophia.

IV. Facetiæ Intercalares.

Nimmergodt, Tubbe, Prætor och hans tienare Dromo, Smelring, Styrbiörn och Dragwaal.

Nimmergodt.

Hör Tubbe, west tu huru nu tilstår,
Jagh fruchtar at aldrigh medh oss wäl går,
Ty en budkaffle går nu hoos oss omkring,
Fougden han kommer, wij skola til ting.

Tubbe.

Komme man fritt, seer tu min blancka ny,
Jagh skal löffta fougden vhr wårom by.

Nimmergodt.

Tigh, ropa intet högt, tu får väl strax see,
Han haffwer med sigh sina håmmän tree.

Tubbe.

Är vthrijaren medh, stackar min smörask,
Rät nu får han gäster, ia flincker och bask.
Min qwinna hon kirnar en skön smördask,
Men vthrijaren taar then i sin skintask.
Tunna kiernemiölken skal iagh supa,
Men han smörjer wäl sin stora strupa.
See fougden kommer medh sina drängar,
Stackar bonden får wist feeta slängar.

Prætor.

Stå i nu här, edra skälmar twåå,
Til at sammanblåsa itt tiuffwa råå.
Huru for iagh senast hoos ehr,
Menen i thet talas ey meer?

Tubbe.

Käre husbonde, iagh har ondt i mit öra,
Jagh hörer ey hwadh ord i nu här föra.

Nimmergodt.

Käre husbonde, wij eder ey kände,
Vij wiste ey hwart edert ährande lände.

Prætor.

Hörer bonden, hwilken en skälm,
Bätre iagh rister tigh Gråhielm.
Nogh mins iagh wäl tin rustigha yx
Och at iagh en gäng medh tigh högz.

Tubbe.

Håller til godhe, ty i wore så snar,
Husbonden skulle bliffwet een stund qvar,
Förty tå begynte wij slå vpp therför,
Husbonde, tunnan, såsom eder bör.
Tå haden i så god wälplägning fåt,
At i ey skole orkat gåt eller stå.
Men när wij wore lustighe som bäst,
Tå wille ey husbonden bliffwa wår gäst.

Prætor.

Nu narra the migh vpp i mund,
Men iagh skal löna tigh på stund,
Trå tin wälplägning, som tu böd,
Jagh stod therföre bleek och rödh.
Til tinget skolen i reesa,
Om tu wilt pipa eller wreesa,
Ther skal iagh lära tigh förstå
Hwad thet heter at fougden slå.

Nimmergodt.

Käre husbonde, skoner oss båda,
Ty thet hende vtaff en slump och wåda,
Eder rygg skola wij wäl läkia och smöria
Medh en bock och oxe först at böria.

Prætor.

Menar tu iagh haar min rygg faal,
För tin skitne bock och falska taal,
Men tina oxar tager iagh lil,
Fast om tu hade siu ther til.
Lägger vth skatten för twenne åhr,
Annars ey wäl nu medh ehr går.

Tubbe.

Penningar ey haffwe wij til redz nu,
Doch skaffa wij om en dagh eller siu.
It skönt kalfskin wil iagh ehr förära,
I haa thet förtient, husbonde kära,
Och när såsom min qvinna kommer in,
Puslar hon en brynost i wåtsäcken tin.

Prætor.

Tagh thenna brynost til frukost,
At munnen sitter i nordost.
Hör Dromo, Smelring, thesse tagher,
Medh hiern och fiätrar them förwarer.

Dromo.

Kom nu bonde stat och kruka,
Wil tu hijt, stå ther at huka.

Nimmergodt.

O, min käre karl, tu släp nu lös migh,
It gott feet pund smör skal iagh giffwa tigh.

Tubbe.

Käre husbonde, lät oss tala en gång,
Ty thesse karar the göra oss stoor bång.
Skola the oss så länge slijta och rycka,
Wist tå wåra bracker i tu spricka.
Therföre alles wårt gagn och bästa är,
At i taa för oss löffte, husbond kär.
Styrbiörn, Dragwaal, mina goda grannar,
Kommer hijt, öffwer oss ehr förbarmar,
Gå vthi borgen och oss nu hugswala,
Wår skat skola wij rät wäl betala.

Dragwaal.

Jo, gack nu drick öol och wijnet heeta
Och fixera oss, som flijtigt arbeta,
Rät så karar, slå på med påken strax
Och lära laathundarna nu ähta lax.

Styrbiörn.

Huru kan tu betala med en fart,
Ty i tit huus är ey thet ringaste qwart.

Tubbe.

Här sittia så monga redeligh män,
Hustrur, jungfrwer, ther til vngerswän,
Aff them iagh nu penningar låna will,
Jagh weet, ingen aff them neekar ther til.
Jag skal igen kiöra min gambla qwinna
För theras hwstruer både wäfwa och spinna,
Nogh weet iagh alles thesse hustrurs seedh,
Theras händer komma aldrigh råcken weed.

Styrbiörn.

Ja, ja Tubbe, kan tu penningar få,
Hoos husbonden willia wij i borgen gå.

Prætor.

Nogh tror iagh ehr ord äro san,
Giffwer migh hand, warer min man.
Släpper them båda til en tijdh,
Men skaffar penningar medh ijdh.

Nimmergodt.

Wij lura honom med itt falskt hierta,
Fougden torkar dicht in hugg och smärta.
Såge i, gott folk, hans kappa war sönder,
Jagh baad honom ey huggas med bönder.
Men kommer tu, fougde, allena en gång,
Jagh skal tigh stryka med skäfftöxen lång.

Tubbe.

Wij wilia nu eder alt gott folk bedia,
At i medh penningar oss vndsättia,
Wij skole betala medh humbla i höst,
När Gudh han gifwer oss åhrswäxten först.

Actus VI. Scena I.

Circeius, Virgo, Pedisequa.

Circeius (ombyter sina sköna kläder).

Tilförena iagh nog hadhe
Alt hwadh som iagh migh önskade,

Men penningar nu migh feelar,
Til borgen ingen meddeelar.
Nu är alt mit godha bortförslöst,
Jagh leffwer igen vthan tröst,
Doch wil iagh til min jungfrw gå,
Medh godh rådh hon migh trösta må.
Men nu bär iagh inga skänker,
Som hon til ewäntyrs täncker,
Jagh hoppas doch hon sig påminner
Wår kärlek — sij iagh henne finner.
Min jungfrw kär, war ganska säl,
At iagh tigh fan war mycket wäl.

Virgo.

Tu talar mächta dristigt här,
Säg, när bleff iagh tin jungfrw kär?

Circeius.

Min roos weet wäl wår kärleek stoor,
Hon tröstar migh, iagh wist thet troor.

Virgo.

Tit taal iagh intet lijda kan,
Tin roos bliffwer iagh ey försan.
Menar tu at iagh är lätfärdigh,
Smikra medh sådan owärdigh?
Ney, mit stand thet ey medgiffwer,
Tuchtigh, sedigh, kysk iagh leffwer.
Tu är migh aldeles obekend,
Tit ansichte strax från migh wend.

Circeius.

Wist äst tu vpföd vthi then buur,
Ther Tygris boor, it grymt wildiur.
Födh äst tu vtaff een leyinna,
Och aldrigh aff någon qwinna.
Hör doch, war icke en hård demant,
Tu migh känner, iagh säger sant.
Offta haffwer tu i stadigheet
Migh kyst, fampntagit medh kärligheet.
Bewijsa migh then gunst igen,
Jagh bliffwer tigh en trogen wen.

Virgo.

Ay, twij, twij, om iagh hadhe en mun
Aff leer, iagh tigh kyste ingalund.
Ty i tin mun illa tu luchtar,
Heela min kropp för tigh frucktar.
En morian äst tu lijker,
Som Lazarus äst tu rijker.
Käre see huru krokot han står,
Hwad är för en jungfrw, som tu får?
En bonde wist tin fader war,
Thet höres aff tit taal och swar.
Gack bort, iagh haar tigh aldrigh seet,
Min pijga och så thet samma weet.

Pedisequa.

I wårt hws war han aldrigh för,
Jagh tigh förwisso thet kungör.
Then min jungfrw skal favera,
Bättre än tu skal han spatzera.

Circeius.

Annat lofwa tu, när iagh tigh,
Gaff skäncker, ach tu lätfärdigh!
Jagh hoppas doch, min hiertans lust
Wårt giorda bund bär i sit bryst.

Virgo.

Skal iagh så lijtet wyrda migh,
At iagh bleffwe en sådan gunstigh,
Som står slarffwot til hand och foot,
Ney, packa tigh pocker emoot.
Tu haar wist speelat panckerut,
Fnaska tigh strax på dören vth,
Eliest skal tu fast taghas,
Med eldgafflen hädan jagas.
Then min kärleek begära wil,
Skal wara rijk munseur ther til.
Jagh går nu uthi kammaren min.

Circeius.

Jagh fölier tigh en stund ther in

Virgo.

Pijgha slå strax nu dören fast,
Släpp ey til oss thenna phantast.

Pedisequa.

Tu stat nu ther, skön frijare,
Til beskied kommer wijdare.
Ha, ha nu står tu ganska skön,
Nu haar tu tin förtienta lön.

Virgo.

Tagh til fawour thenna här korg,
Ther i kan tu läggia tin sorg,
Bind honom strax vppå tin rygg,
Wandra ther med och war nu trygg.

Circeius.

Här i liggier och itt kalffskin.
Twy ware nu kisslinkan min.

Virgo.

Ha, ha, see frijaren sköna
Bär kalffskin och korg til löna.

Circeius.

Skamligh fixeras iagh förvist
Aff then, som iagh trodde vthan list,
När iagh til henne skencker baar,
Ingen kärare än iagh tå war;
Men nu, när guldet intet nåår,
Driffwes iagh vth, för dören ståår.
Ey behagha mina kläder,
Ey migh kenner, vthan smäder.
Ach jungfrwns kärleek är een ijs,
Then ther på byggier är ey wijs.
Therföre, yngling, exempel tagh,
Troo intet jungfrwns goda behagh.
I dagh haffwer hon lurat migh,
I morgon kan thet hända tigh,
Äst tu rijk hon wäl tigh lijder,
Bughar, nijger alla tijder.
Haar tu rådh medh kläder stussa,
Bliffwer jungfrwn och tu bussa,

Haar tu skäncker, hon tå byter,
Kyssa, klappa tigh ey tryter.
Men om hiulet löper omkring,
Hon tigh tå känner ingen ting.
Jungfrwns kärleek kan snarligh fås,
Men såsom wädret han förgås.
Troo frijt, jungfrwns taal thet är snält,
Mongen yngling är ther med fält.
Såsom törne rooser hölier,
Altså jungfrwn hiertat dölier.
Jungfrwns sinne är ostadigt så
At hon gärna wil älska twå.
Vtwärtes pracht jungfrwn behager
Ther med sigh sielf offta bedragher.
Jagh gaff henne guldkiedier rödh;
Een kragha hon migh igen bödh.
Sij så jungfrwn medh tigh handlar,
Förtiensten hon til sigh samblar.
Mycket annat hon aff migh togh
Emoot min willie och ther widh logh.
Gaff migh igen en kyss och fampntagh,
Sade: Nu är betalt tigh wäl til lagh,
Beholt, far wäl, iagh är nu klook.
Kommer iagh meer, kalla migh took.

Actus VI. Scena II.

Miles, Mercator, Artifex.

Miles.

När iagh war stark, med högra hand
Slogh fienden til watn och land,
Hade iagh rundeligh min spijs,
Och höls aff alla uthi stoor prijs.
Nu bär iagh armar i lister,
Therför kläder och brödh brister.
Thet iagh giorde vthi vngdom min,
Ingen thet nu leggier på sin.
Swårt är, tro migh, för en krigzman,
När han ey lengre fechta kan.

Therföre hasta och kom, o dödh,
Tagh migh från thenna sorgh och nödh.

Mercator.

Min olycka är odrägeligh,
Ja förwist ovtsägheligh.
Vppå itt skep iagh alt mit goda
Inskepa och ther medh förmoda
Drijffwa handel medh fördeel fort.
Men hwad hände innan en tijd kort?
Skepet förgikz på haffzens sand,
Allena kom iagh sielff til strand.
Vthi stor skuld och gäld iagh ståår,
Betala iagh intet förmår.
Ther til giorde tiuffwar skade
På thz godz iagh öfwer hade,
Credit iagh intet nu få kan,
Ach, ach migh nu elendighe man!
Therföre hasta och kom, o dödh,
Tagh migh från thenna sorgh och nödh.

Artifex.

Then samma klaga iagh och haar,
Stoor sorg migh olyckan tilbaar.
Thet iagh hade samlat åhrligh,
Mz mit handwärk ganska swårligh,
Thet bleff aff wådelden vpbrendt,
Ach, ach iagh leffwer rät nu älend!
Therföre hasta och kom, o dödh,
Tagh migh från thenna sorgh och nödh.

Actus VI. Scena III.

Aulicus, Scriba.

Aulicus.

I hoffwet haffwer iagh warit,
Thes seeder nogha förfarit,

All min vngdom är ther förnöt,
Jagh är nu ther aff worden tröt.
I lustigheet man ther leffwer,
Men see hwadh vtgång thet giffwer.
När som iagh war vng och kunde alt
Vträtta, som war migh befalt,
War iagh wälkommen i hwar wrå,
Migh loffwades och skäncker på;
Men nu är iagh intet til lagh,
Then yngre är, gör them til behagh.
Migh föda rätt har iagh ey lärt,
Thet migh nu ångrar och är okärt.
Jagh är wan wid daghlig wällust,
Hwilket iagh nu begråter först,
Förty fattighdom migh hårt tränger,
Min herre och sin port för migh stänger,
Therföre hasta och kom, o dödh,
Tagh migh från thenna sorg och nödh.

Scriba.

Härtil hafwer iagh wäl lefwat,
Ey mootgång migh öfwersweffwat,
Men räkenskap nu föreståår,
Jagh fruchtar medh migh illa gåår.
Min herres godz haar iagh färslöst,
Vthan betänkan thet vthöst.
Altså taar han från migh med hast
Hwad iagh haar, både löst och fast.
Moste altså vthi nödh och twång
Lefwa medh fattigdom och bång.
Therföre hasta och kom, o död,
Tagh migh från thenna sorgh och nödh.

Actus VI. Scena. IV.

Mors.

Rädens nu alla, skiälfwa och bäfwa,
Ty nu se i döden här swäfwa,

See min bogha, pijl och skächta,
Tråtz någon tör medh migh fäckta.
Nu kalla thesse män på migh,
När som tijden är them farligh,
Jagh kommer wäl, fast the ey budh sende,
Jagh skal göra med them en ende,
Men när lyckan gaff fullt vpp nogh,
Ingen aff them kom migh ihogh,
Vthan lefde trygge och glade,
Aldrigh wij döö, the tå sadhe.
Ja alla menniskior haa thz feel,
När Gudh wälsignar theras deel,
Så leffwa the säkert medh pracht
Och ingen sköter tå min macht.
O, hwilken dårskap, stoor och stygg,
At menniskian leffwer så trygg.
Troo frijt, lyckan hwelffwer snart kull,
Fast tu haar alla kistor full.
Exempel tagh aff thesse män,
Som medh stoor klagha komma igen,
Jagh fölier ehr och dagheligh
Medh min bogha så hårdeligh.
Jagh måtar åht och skiuter til,
När Gudh thet aff migh haffwa wil.
Fast hwar och en nu här är sund
Skal iagh göra tigh kall i mund.
Tu menar, iagh achtar tin bön,
Ney för synden skal tu få lön.
Warer therföre alla reedhe,
Ty ingen står emoot min wreede.

Actus VI. Scena V.

Palladius.

Pythagoras haffwer wäl lärt:
Alt hwad Gudh haffwer tigh beskärt
Om tu thet ey i huffwudet bär,
Säy ey at thet titt egit är.

Så wara sant, witna klarlig
The män här talte vppenbarligh.
Alla önska dödhen öffwer sigh,
Men nu först leffwa lyster migh.
Jagh förnimmer Valerius
Haffwer sagt rätt och Reusnerus:
Thet tu intet vthaff lyckan fåår,
Ey thet aff olyckan bortgåår.
Altså prijsar iagh Gudh högligh,
Min skat blifwer wäl orögligh.
Ey är han lagd på sådan ort,
Ther tiuffwar stiela honom bort,
Hafwet gör honom ey skade,
Som Aristippus han sadhe.
Menander sägher: Eldzens krafft
Haffwer öffwer honom ey macht.
Han borttages ey vthaff ogunst,
Herrans macht är alt här omsunst.
Ey fruchtar han fiendens wåld,
Aldrigh blifwer han från migh såld.
Min lärdom är nu thenne skatt,
Then iagh haffwer sökt dagh och natt.
Aldrigh han från migh skilias kan,
Läs Persium, thet witnar han.

Chorus.

Exaudi Patriæ tu gemitus Deus!
Belli Teutonici nunc facito exitum,
Quo nostro liceat dicere tempore:
Salve pax miserûm spes, salus unica.

V. Facetiæ Intercalares.

Nimmergodt, Tubbe, Prætor, Dromo, Smelring, Dragwaal, Styrbiörn.

Nimmergodt.

I dagh ha wij sköna penningar fått,
Ty wij ha mångens taska welligt klåt.

Haffwer therföre tack alla tilhoopa,
Gode män, hustrur, jungfrwr och gloopa,
För thet at i nu länte oss penningar,
Hwilka woro stora wälgerningar,
Men betalning skolen i aldrigh aff oss få,
Och lijten man nu frijt ther alla vppå.
Men kan skie at i tå wilia migh panta,
Kom, kom frijt, tu får wäl til migh tranta,
Ey heller taar tu något bort medh tigh,
Ty alt thet iagh ägher, bär iagh hoos migh.
Men en gammal käring leggier himma,
Then är surbeent och ögonen rinna.
Hon orkar hwarken gala eller gapa,
Grijnar illa och tänderna the skaka.
Tager then, emellan eder byter,
Ey något annat tu nu aff migh snyter.
Om någon wil haffwa meera ther til,
Een drunt aff öxen iagh honom giffwa wil.

Tubbe.

Wij länte penningar til fougden wår,
Men aldrigh en fyrck han ther vthaff får,
Förty hwar penning haffwa wij förött
Vppå öol, wijn, toback och wår krop wäl gött.

Nimmergodt.

See nu kommer fougden, manstark och wreed,
Til böneboken tu nu tigh bered.

Tubbe.

Wij loffwa och liugha, såsom wij äre waan,
Å herre Gudh giffwe böffwelen haan.

Prætor.

Lenge haffwer iagh hafft fördragh
Medh ehr båda til thenna dagh.
Vtleggier nu then skatt i böra,
Jagh låter ehr i tornet föra.

Tubbe.

Goe, söte husbonde, wij haa ey fått,
Sedan i reeste, penningar så bråt.

Nimmergodt.

Icke en fyrk aff thesse grannar så många
Finge wij låna, så illa månde gånga.

Dragwaal.

Han liuger, husbonde, thet bästa han kan,
Ty han fick penningar aff hwar och en man;
Men strax the til kellaren lupe
Och fulthe them i sin store strupe.

Prætor.

Skolen i nu aldrigh leedas weedh,
I fyllehundar, wid then seedh,
I bättra eder rät aldrigh meer,
Edra laathundar, som iagh seer.
Jagh skal driffwa ehr från gåål och grund,
At bedia hielper ingalund.

Tubbe.

Wij ha, husbonde, något framföra,
Som wij willia at ingen skal meer höra,
Therföre wijsa bort edra kara twå,
Itt gott räffskin wil iagh ehr skäncka tå.

Prætor.

Tit skiälms hierta känner iagh rätt,
Tu migh ey lurar på thet sätt.
Wore iagh ensam skänktes migh
Feeta öxhammars slengar aff tigh.
Dromo, Smelring, grijper medh hast
The skälmar och setter them fast,
Bespijsa them medh watn och brödh,
Låter them lijda högsta nödh.

Dromo.

Kom nu medh migh, tu sijker grå,
I tornet skolen i få en wrå.

Nimmergodt.

O husbonde, warer barmhertighe
Och hielper oss nu båda elendighe.

Prætor.

Intet hielper nu meer bedia,
Strax, strax them i tornet settia.

Tubbe.

Jagh seer at wår matmoor nu oss hedragher,
Som wäl i förstone syntes fager.
Ty så länge wij arbetade dagh från dagh,
Hade wij alt gott efter wårt behagh;
Men twij wåle Neglagensa, frwa wår,
Hon lärde oss wara laat åhr från åhr.
Jagh råder alla, så monga iagh seer,
At ingen han troor Neglagensa meer.

Smelring.

Släpper nu strax hijt linan neder,
Tager thesse skelmar til eder.

Styrbiörn.

Jo tu, ligg nu ther Tubbe och Nimmergodt,
Aldrigh gör tu oss här effter meera spott.
Jagh baad eder arbeta såsom wij,
Ney, sade the, wij äre nu junckra frij.

Dragwaal.

Wår fru Diligensa bör oss prijsa,
Dy för hennes skuld haa wij roo och lijsa,
Hon befalte oss arbeta med möda,
Ther medh wij vthläggia wår skatt och oss föda.
Therför råder iagh alla medh frist mood:
Tienar Diligensa, ty hon är good.

Actus VII. Scena I.

Apollo, Angelus, Palladius, Philosophia medh sina siu dotrar: Metaphysica, Physica, Mathesis, Ethica, Politica, Logica, Rethorica.

Apollo.

När Hercules en yngling war,
I skogen han spatserat haar,

Ther bleff han warse qwinnor twå,
Hwilka monde til honom gåå.
Thee qwinnor war Voluptas först,
Then andra Virtus, som är störst,
Båda hans tienst begärade,
Honom the lön och loffwade.
Voluptas war ganska prächtigh,
Stelte sit taal liuffligh, mächtigh:
Fölg migh, tu skalt leffwa hwar dagh
I frögd, wällust, lättia, til behagh.
Men Virtus annor ord hade,
Ey smickra hon, vthan sade:
Fölg migh, arbeet, sorg och mootgång
Skal tu lijda til en tijdh lång;
Doch ther medh tu tigh förwerffwer
Wijsdom och myckit gott ärffwer,
Tu skalt komma til stoor ähra,
Mongen tit rådh skal begära.
Tå Hercules thetta hörde,
Wällusten han strax bortkörde,
Fölgde dygden, then han medh flijt
Elska och lydde medh högsta nijt,
Hwar aff han bleff medh alles roop
Reknat ibland gudarnes hoop.
Then Hercules wist döder är,
Doch hans lijke skåda wij här,
I hans vngdom, och the qwinner
Kommo til honom, man finner,
Men dygden haffwer han vthwaldt,
Såsom tilförene är omtalt.
Ey haar wällusten honom fört
Til någon last, som man haar hört,
Vthan migh dyrkat och min budh,
Som är bokligha konsters gudh;
Therföre skal tu få til löna,
Til magister wil iagh tigh kröna,
Philosophia hijt kalla
Medh sina siu dotrar alla,
Hon är tin brud, then tu ährar högt,
Och tit hierta är til henne bögt.

Angelus.

Effter tin ord iagh går nu staadh,
Sägher at tu migh thetta baadh,
Kallar Philosophia hijt
Medh dotrarna vthi kläder hwijt.

Philosophia.

Jagh kommer effter tit begär,
Mine siu dotrar äro och här.
Sij iagh är tin bruudh, kysk och from,
Som tu haar älskat aff vngdom.
Nu wil iagh echtenskap ingå,
Effter Gudi behagar så.
I kärligheet wij sammanboo,
Ingen skall göra oss meer oro.
Aff Homerus haar tu förståt,
At Pallas aldrigh haffwer gåt
Ifrån Ulysses, men altijdh
Frälst honom från sorg medh stoor ijd.
På samma sätt aldrigh skal iagh
Skilias ifrån tigh natt eller dagh,
Städze frögdar tigh och tröstar,
Liuffligh tit hierta förlustar.
Ingen sorg kommer tigh emoot,
Vthan iagh weet ther til strax boot,
För min skuld skal tu och så heedras
Aldrigh här effter förneedras.
Mina dotrar thesse och äre,
Som tigh äre ganska käre.
För eder skul haar han mång stund
Vtståt arbeet, möda och affwund,
Han haar sielf lefwat i armoodh nogh,
Kostat på ehr alt, kommer thet ihogh.
Hwad the nu igen förähra tigh,
Kunna the hwar sägha för sigh.

Metaphysica.

Ey otacksamma wij böra
Wara, mit skal iagh här göra.
För the andre sex är iagh drotning,
Jagh vnderwijsar vthi alting,
Jagh skal lära honom förstå,
Ehwad han wil studera på.

Physica.

Aff migh skal tu lära weeta
Naturligha ting vthleeta.
Theras egenskap, dygd och kraft,
Som the i allan tijdh haffwa hafft.

Mathesis.

Himmelens lopp ther til stiernors,
Jordens, solenes, planeters,
Huru tilstår vthi alla land,
Räckninge konst och medh tin hand
Skal tu ransaka wisserligh
Medh min macht rätt ganska vnderligh.

Ethica.

Alla dygder, hwar wid sit nampn,
Jagh tigh lärer til en trygg hampn.
Fly alla laster, hwar medh tu kan
Behaga Gudi, så och hwar man.

Politica.

Tit fädernesland och nästa
Wara nyttigh och til bästa,
At alt vthi godh ordning ståår,
Aff migh tu thet bäst weeta fåår.

Logica.

Disputera hwad tigh behagar,
Ther medh man sanningen framdrager,
Förswara thet, som är rätwist,
Förläggia them, som driffwa list,
Lärer iagh tigh til beröm stort,
Ehwart tu kommer, til hwad ort.

Rhetorica.

Tit taal rät prydeligh föra,
Wil iagh tigh wijsligh kungöra,
Hwar medh tu kan, när som tu wil
Affråda och så styrkia ther til.
Märk, ingen är så liuffligh seed,
Som tala och swara medh beskeedh.

Apollo.

I mötas medh stoor seedigheet,
Then som thet seer haar liufligheet,
Therföre iagh ehr tilsamman
Foghar medh prydnad och gamman.
Tagh thenna ring til goffwer,
Hwar medh tin bruudh tigh trooloffwer,
Han är aff fint guld, som tu seer,
En skiön pärla pryder ther meer,
Hwar medh tecknas såsom tin brwd
Är fijn, kysk, heligh i sin skrwd.
Så skal til henne tin kärleek
Wara och ren vthan all smäleek,
Hwilket skeer när tu så lärer,
At tu aldrigh Gudh wanährer,
Ey heller tin nästa stielper,
Men mz lärdom honom hielper.
Hwars mening skal tu intet lyda,
Men then bästa rätt vttyda.
Jagh antwardar tigh och en book,
Hwar vthaff tu skalt blifwa klook,
Tänk ey at tu ey meer behöfwer
Wijdare nu studera öfwer.
Doch thetta tu märk här fastligh,
Ey altijdh lööp til boken hastligh,
När som tu en annan skal lära,
Annat tit kal nu mon bära,
Altså boken tigh öpen fås,
Men strax igen hon åter slås.
På hufwudet iagh chronan rena
Settier, och wil ther medh meena
Then frijheet, tu kan bekomma
Ibland the lärde med fromma;
Ty frij äst tu för tylpachtigheet,
Oförstånd och oskickligheet.
Vthi thenna stool tu och vpstigh,
Hwar medh iagh then macht gifwer tigh
At lära andra som tu förmå,
Ey lengre sittia höra på.
Önsker här medh aff himmels högd
Tig mycken lycka och stor frögd.

I såge nu alla han kröntes,
Huru och min tienare löntes.
Therföre, o yngling, iagh biuder,
At tu i tin vngdom migh lyder,
Bokligha konster medh alwar,
Studera och så dygdz öfning klar.
Hwad kan tigh wara större prijs
Ähn kallas en man, klook och wijs?
Lättia och wällust lät ey tagha
Öffwerhanden i vngdoms dagha.
Ach, ach at i migh så förachta,
Edher skade i sielf efftertrachta.
Ty then laate blifwer til spott
Alla daghar, haar tu förstått.
O yngling, yngling, tigh besinna,
Läs, good vtgång skal tu winna.
Tu seer och hwad min tienare fåår,
Ty adertan aff them kröntes i gåår,
Hwilka haffwa från barndoms tijdh
Migh dyrkat och tient medh stoor ijdh.
Så löner iagh tigh omsijder
Och pryder tigh alla tijder.

Actus VII. Scena II.

Palladius.

Nu mercker iagh sant wara,
Som Diligentia swara.
Tack ware tigh, gudinna skön,
För min tienst haar iagh nu fåt löön.
Lycksaligh wil iagh migh kalla
Och saken Gudi befalla.
Komme nu hwart iagh komma kan,
Konsten föder altijdh sin man.
Domitius migh ret lärer:
Konsten tröster, ährer och närer.
Fast iagh nu står blot och fatigh,
Rijkdomar feelas doch aldrigh.

Mister iagh bort alt thet iagh fåår,
Wari så frijt, iagh doch beståår.
Bias, Stilpo leed samma nöödh,
The fingo doch rundeligh brödh.
Aff Epicteto haar iagh lärt
Lijda hwad Gudh haffwer beskärt,
Jagh haar gästebudh dageligh,
Platonis rätter rundeligh.
Boëtius migh vnderwijsar
Wara ödmiuk, thet iagh högt prijsar.
Menniskiors haat lijda toligh,
Luther biuder wara roligh.
Medh Xenocrates iagh rustar
Migh emoot kropsens onda lustar.
Rät bruka lyckan Ausonius,
Intet fruchta olycka Tullius,
Aldrigh högfärdas Publius,
Ingen smäda Nazarius,
At girugheet fly Eumenius,
Ey bedragha Lucretius,
Wara tacksam Valerius,
Ey missunna Horatius,
Wara rätfärdigh Lampridius,
Ey olydigh wara Ovidius,
Tala sanningh Phocylides
Ey sökia fördeel Sophocles,
Wara barmhertigh Augustinus,
Ey wara wredsam Iulius,
Gudfruchtigh leffwa Basilius,
Omsider saligh döö Ambrosius
Lära migh medh förmaning good,
Them iagh skal lyda medh gott mood.
Thesse dygder honom pryda,
Som wil all good lärdom lyda.
Altså, hwad är liufligare
I werlden, ja nyttigare
Än bokliga konster öffwa?
Ingen ting, om tu wilt pröffwa.
Här haffwer tu roligt samweet
Och tienar Gudh i heligheet.
Nazianzenus medh god skäl
Thet bewijsar, läs honom wäl.

Then them smä-dar-me dåre stoor,
Intet han sin galenskap troor.
Therföre bröder all olycka
Lijda, lät er ey förtrycka,
Skoda på migh, een good enda
Skal Gudh omsider wist senda.
O Gudh, giff oss tin helga nådh,
At wij lyda titt helga rådh,
Öffwa oss i alla dygder här
Och leffwa sedan medh tigh ther.

Actus VII. Scena III.

Circeius.

Socrates ångra hierteligh,
At en dagh gick fåfengeligh,
På hwilken han thet ey giorde,
Som honom medh rätta borde.
Men huru skal iagh migh klagha,
Som haar alla mina dagha
Leffwat i wällust och lätia,
Brukat allahanda flätia.
Ach lyckan löper ganska wild,
Min vngdom är illa förspild.
Alt mit goda är och nu förtärt,
Doch intet gott haffwer iagh lärt.
Föräldromen war iagh emoot,
Fruchtade ey theras rådh och hoot,
Thet goda, som the migh sende,
Onyttelig iagh anwände,
För alt ey annat haffwa the
Än sorg. The wilia migh ey see.
Præceptorers förmaninger
Jagh achtade ey genom finger,
Hölt all godh råd för gabberij,
Tychte studera war narrij,
Vthan leffde som en herre
Hwar dagh, ju lengre, ju werre,

Slogh migh til slemt och löst partij
Bedrogz så medh finantzerij.
Men ingen migh nu igen kenner,
Som til förna woro wenner.
Vthan hwar och en migh högt smäder
För min armood och refne kläder.
The, som studerade medh flijt,
Förfölgde iagh medh högsta nijt,
Jagh giorde aff them stoor spot och spee
Men nu gör thet migh hierta wee.
Jagh förnimmer them för sin dygd
Komma til ähra, migh til blygd.
Palladius en krantz nu bär,
Johannes in eodem iagh än är.
Jagh är werre nu än för mång åhr.
Sij så iemmerligh medh migh tilstår!
Diligentia thetta spådde,
Men iagh tychte hon illa rådde.
Alla haffwa the taal om migh:
Han haffwer sielff förderffwat sigh,
Til hwilket iagh ey kan neeka.
Ach we, we, alla på migh peeka!
Ingen therföre troo sin lycka,
Fast hon en tijd synes styrkia.
Så ware sant, iagh nu witnar,
För hwilket iagh aff sorg switnar.
Nu kommer åldren, som iagh seer,
Ey förhopning är om migh meer.
O Negligentia, therför
Tu migh bedrogh, iagh thet kungör,
Medh tin liuflige och söte ord,
Men nu är tu migh itt bittert mord.
Hwar är then wällust, tu loffwa:
Ähta, dricka, leeka och soffwa?
Ach twij, ach twij tigh slemma ört,
Tu haffwer migh i wånden fört!
För min tienst tu migh nu giffwer
Osund krop, sorgh, armood ijffwer.
Ey haar iagh något lärt försan,
Ther aff iagh migh nu föda kan,
Moste therföre leffwa i nödh
Al min lifztijdh in til min dödh.

Ach wore min ögon källa,
At iagh kunde tårar fälla.
Ja then migh seer, om han wiste
Min sorg, han borde och utbriste
Medh gråt öffwer min dårheet stoor.
Men hoo är then, som thetta nu troor?
Mongen älskar goda daghar,
Men surt medh migh han betalar.
Jagh önsker wäl offta at döden
Wil skilia migh aff then nöden.
Ney han migh ey så gunstigh är,
Jagh moste plågas här, ty wärr.
Ach vngdomstijd, ach vngdomstijd,
Kom doch en gång och stäl tigh blijd!
Men sij, iagh beder här fåfängt,
Thet skulle iagh til förna tänckt,
Therföre, o i ynglingar all,
Tager nu exempel aff mit fall,
Skådar min lön, skådar min gråt,
Huru skal iagh bära migh åt?
Besinner min hiertans jemmer,
Mitt egit samweet migh skiemmer.
Om iagh hade achtat min tijd rät
Hade iagh warit säl på mång sät.
Men nu är iagh allom til stoort spott
Och kan ey werffwa något gott,
Fly altså dryckenskap och lättia,
Ty the eder til baka sättia,
Warer föräldromen hörighe,
Præceptorerne och lydighe,
Wachter bättre eder vngdom from,
Eliest skal ehr ålderdom
Gråta medh migh och fälla mång tåår,
Doch tijden man aldrigh igen fåår.

Epilogus.

Wårt taal är nu til enda fört,
Thet hwar i sin staad haffwer hört,
Aff hwilket wij nogh besinna
Och vppenbarligen finna:
Lära bokligha konster rätt
Är ganska swårt på många sätt.

På rooser han ey dantza får,
Haat, armood honom öffwergår.
Doch många sigh thet inbilla,
Hwilka fara mycket willa.
Men then, som toligh sigh ställer,
Medh tijden hans arbeet gäller,
Hans egodelar bliffwa frij
För olycka, wåld tyrannij,
Men then, som lättian begärer,
Sigh sielf omsider wanährer.
Circeius mon thet bebåda,
Om wij hans galenskap skåda.
Palladius och vtwijsar
Hwad flijt förmå, then han prijsar,
När han kröntes medh prächtigheet,
Vpkommer til stoor myndigheet.
Så bör oss ochså lätian fly,
Wällust, ondt sälskap ther til sky,
Eliest moste wår grå håår
Söria, klaga wår vngdoms åhr,
Men ingen ting kan tå hielpa,
Vthan wij medh blygd nedstielpa.
The vnge magistrer lycka och frögd
Önska nu wij vtaff himmels högd,
At Gudh them wäl bewarer
I thetta stand och förswarer,
At thet behagar Gudi först,
Länder fäderneslandet til tröst,
Hwar aff wänner och fränder stort
Frögdas, glädias hwar på sin ort,
Medh stort beröm och utsprijder
Edert nampn vthi alla tijder,
Effter döden inför Gudz troon
Mötas medh frögd och heligh croon.
Hwar och en, efter sit wärde
Edel, achtade och så lärde,
Såsom frwer gudhfruchtighe,
Sampt och jungfrwer tuchtighe,
Personer, wäl studerade,
Vthi alla dygder öffwade,
Betackas aff oss högeligh
För audiens så gunsteligh,

Wij förmoda i wäl vptaga
Thetta wårt taal och behaga.
Igen bliffwa wij tienstwilligh
Ehr alla medh wår tienst billigh.
Hwar och en går nu til sit stand,
Regere oss Gudh then Helge And.

Chorus.

Concede nobis, *tu pater optime*,
Sic hisce terris qvaerere gaudia
Comoediarum ludicra, ne tua
Perdamus illic cœlica jubila.

BELE-SNACK

eller

Een ny Comœdia,

innehållandes om
gifftermåhl och frijerij åthskilleliga lustige discourser och domar,
hvilken bleff
til twenne ädle, wälborne, höge och förnämblige personers

Bröllopzfest

hållen och agerat den 31 Julii och 1 Augusti 1649 på then kongl.
academien vthi Åbo.

Till nådigt behagh, een wälmeent och vnderdånigh tienst stält
och sammansatt
aff

Jacobo P. Chronandro,
W-gotho, acad. Ab. al.

Tryckt i Åbo aff Petro Wald.

Then ädle och wälborne herre

herr **Jöns Kurck,**

til Laucko, Anoila, Kinlaholm och Klakeborg etc.
Sweriges rijkes rådh
och præsident vthi then högloflige kgl. hoffrätten i storfurstendömet
Finland sampt lagman öfver Wästergötland och Daal,
min nådige herre och gunstige patron,
så och
hans nådes kärälskande hwsfrw
then ädle och wälborne frw

frw **Christina Horn**

til Humblesund och Runagård etc.
tilskrijfwer och dedicerar iagh thenna Comœdia
undertienstligen.

Eders nåde wälb. herre

är iagh icke ringa förorsakat vndertienstligen at betacka, när iagh rätteligen hoos mig öfwerlägger the nådige och höggunstige vthaff E. N:des medfödde höghbeprijselige mildheet, iagh så wäl som månge andre studerande personer erfarit och rönt hafwer. I synnerheet kan, eller må iag icke förbij gåå den höga gunst aff E. N:de migh wederfaren är, i thet migh, såsom det berömliga studii juridici ringa dyrckare, bleff för en tijd sedan, jempte mina studia academica effterlåtet E. N:des och thet konglige hoffrättz höglofl. collegii högwijse taal, nyttige discurser och skarpsinniga judicia höra och bijwijstas, och altså theoriam med praxi sammanfoga, hwilket iagh med tacksampt hierta bekänner migh vthi min ringa progress icke lijtet til fördeel och fortsättiande warit. Nu såsom iagh ödmiukeligen altijd der hän hafver trachtat och åtänckt, huru och på hwadh sätt E. N:de iagh något vnderdånigt tacksamheetz tekn kun-

de see låta, föresatte iagh migh til E. N:des gladelige och höghtijdelige brölloppz-fäst, med then ädle och wälborne frw, frw Christina Horn, bägges E. N:der til ähra och ödmiuk tienst, een ny comœdia att sammansättia och den sedan agera låta om sådan materia, som medh sielfwe tijdhen sigh bäst lämpar och beqwämer. Hafwer altså thetta mitt ringa wärck vnder bägges E. N:ders nampn aff trycket weelat vthgåå, deels min skyldiga vnderdåniga tienst at aflägga, deels at comœdien medh E. N:ders bekåstnadt är afftryckt, deels och såsom förnämbligast är, E. N:ders hugneliga heders-dagh med innerligh lyckönskan, heder och prydnadt at celebrera. Bedher altså med vndertienstligh tilförsicht ödmiukeligen, at thetta mitt ringa doch wälmeenta wärck aff E. Nåde nådigst vptagas, som thet vnderdånigst offereras.

Gudh then högste dyrckar iagh medh innerligh åkallan, at han eders N:der vthi thetta nu medh glädie inträdda ächtenskap sin mildheet aff högden wille beskära och så medh andeligh som lekamligh wälsignelse rundelighen bekröna, förläna stadigh och långwarachtigh prosperitet. Vnder hwilkens beskydd Eders Nåder iagh innerlighen befaller och migh vthi Eders Nåders waanlige höghbeprijslighe gunst och benägenheet, hwar emoot iagh är och förblifwer städze

E. N:ders

ödmiuke och uuderdånighe tienare,

Jacobus Chronander.

Personerna.

Prologus.
Lutherius.
Diogenius.
Apollonius.
Acolastus.
Franciscanus.
Virginea.
Anabaptista.
Milesius.
Philippius.
Hernander, medh sina twå tienare.
Galerius.
Vestus.
Veterius och hans tre söner.
Divius.
Politius.
Martius.
Englar, twå.
Mors.
Curatius.
Prudentius.
Venerea.
Delia, medh sina twå tienare.
Augurus.
Venatorius.
Themistoclus.
Pulcheria.
Delitius.
Minerva medh sina tre döttrar.
Juno mz twå döttrar.
Venus mz een dotter.
Pincenus.

Twå krijgzmän.
Militius.
Bellander.
Justitius medh sina twå tienare.
Simonius och hans dotter.
Thais medh sina siw hoorvngar.
Hilarius.
Decrepita.
Epilogus.
Sex Argumentistæ.
Een käring.
Twå Larvatores.
Marcolphus.
Fyra bönder (oansedt bonde-acten ey nu tryckes, efter han något widhlyfftigh är).

Tilhoopa LXX.

Prologus.

Högborne grefve Brahe, mechtighe,
Sweries drotz och wår patron nådige,
Wälborne herre Jöns Kurck, Sweries rådh
Sampt præsident berömligh, eders nådh!

Edle, höglärde och så män fromme,
Wällärde studenter, hijt vpkomne,
Wälborne frwer, dygderijke hustrwr,
Sampt kyske och ährerijke jungfrwr.
Wij tilbiude alla vår tienst i dagh
Och bidia thet är edher till behagh.
Hwarför wij framställa thetta wårt speel,
Är nogsampt kunnogt, ther om är ey feel.
Förnämbligh bröllopsfäst celebreras,
Therför Comœdien och ageras,
Hvars innehåld iagh nu edher kungör,
Hwilken och aldrigh war agerat förr.
Echtenskapet aff många förtalas,
Dock wara ährligdt, thet wäl förswaras.
Aeolastus läter sigh bedragha
At aldrigh willia här hustrw tagha,
Men lefwer illa bittida och sent,
Swijker, bedrager mong jungfrw framgent.
Apollonius vill han inrådha,
At giffta sigh wara högsta wådha.
Omsijder han sin galenskap röner,
När som Gudh honom therföre löner,
Han blifwer till spott, bindes och föres
Till domaren, hwar som then dom höres:
Han skall echta een jungfrw, som haar fått
Siw horungar, sigh till neesa och spott.
Apollonius och några andra
Vthi hans footspår the inthet wandra,

Vthan lefwa kyske, gudhfruchtigha,
Studera, achta sitt kall daghligha.
Therföre Gudh omsijder them ährar,
När han them fromma hustrwr beskärar.
Tree brödher vthwijsa och medh godh skääl,
At then, såsom sin book studerar wäl,
Ähr beqwemligh till åtskillige stand
Och kan wäl tiena sit fädernesland.
Tre gudinnor här och disputera,
Hwilken skall få sägeren aff thera.
Om en frijare skall eftertrachta
Godz, skönheet eller och dygden achta,
Them, såsom godz och skönheet bedragher,
Ångra sigh, ey lustigh vthgång tager.
Twenne här och een jungfrw begära,
Then ene måst korg och kalfskin bära.
Sägz och hwad en jungfrw skall efter see
På then, såsom hon skall kärleek betee.
Handlas och om enkiostand korteligh,
Sedan så beslutas eenfaldeligh.
Här öfwer en kort summa i hafwa,
Förlåter oss, om wij något snafwa,
Fast wij med lust och löije framföra
Thetta vårt speel, såsom i fåå höra,
Doch är thet icke alt een fabel osan,
Offta så händer bland qvinna och man,
Jagh går nu bort, biuder them fara fort,
Warer oss gunstige hwar på sin ort.

ACTUS I.

Argumentum actus primi.

Echtenskapet aff många försmädes,
Säyes wara olustigt och hädes,
Diogenius thet först förstörer,
Hwilken och Acolastum förförer,
Hans meening är at wara aldrabäst,
Om ingen man wore widh qwinno fäst,
Echtenskapsens mödha han antecknar
Qwinnons onska han ochså vpräcknar.
Men honom förlägger Lutherius,
Medh hwilken håller Apollonius,
Sedan en munck sin mening vthtyder,
At präst skall sigh giffta han förbiuder,
Nunnan berömmer och sin heligheet,
Säyer: giffta sigh är lösachtigheet.
Men Philippius them refuterar
Och vthi thenna saak informerar.
Omsijder bliffwer muncken beslagen,
At nunnan är aff honom bedragen,
Skal therför snöpas, på bencken läggias,
Men vthaff nunnan han dock vptiggies.
Anabaptisten sigh och framställer,
Om echtenskapet sådan dom fäller:
Bäst wara, hwarken man eller qvinna
Låter sigh til en wiss maka binda,
Vthan hwar qwinnos person bör wara
Eens echta hustrw, wil han försvara.
Doch hans meening wara förargelse,
Intygas, och een groff wilfarelse.

Actus I. Scena I.

Lutherius, Diogenius, Apollonius, Acolastus.

Lutherius.

Gudh han stichta echtenskapet först,
At twå skulle wara maker,
Hwilket ibland alla stand är störst,
Insat mäst för tree orsaker.
Först at menniskian vthwidgas skall,
At icke werlden vthödes,
Och at thes flere, hwar i sitt kall,
Till en ewigh glädie föres.
Ther til at man hoordoms last wäl flyr,
Kyskheten altijdh förswarar,
All lösacktigheet som en orm skyr,
Thermedh sigh från straff bewarar.
Såsom och at the inbördes tröst
Och hielp hwarandra bewijsa,
Hwarmedh the lydha Gudz egen röst,
Sigh sielfwom til frögd och lijsa.
Altså til thetta heligha stand
Kan man vthan synd sigh gifva,
Ingen vthslutes från thetta band,
När han beqwemligh kan blifwa.
Doch finnas the Anabaptister,
Aff hwilke thet högt försmädes,
Såsom aff muncker och papister
Och andra, som här förrädes.
Men sij, een aff them kommer här wist
En yngling han medh sigh ledher,
Then är bedraghen aff hans list,
Doch wachta tu tigh, iagh bedher.

Diogenius.

Echtastand berömmer tu mächta högt,
Migh undrar hwem tig ther til haffwer bögdt,
Men thet giöra hafwer tu ingen skääl,
Om tu min argument ransaker wäl.
Ty kötzens wärck intet Gudh behagha,
Hwilka i thet stand öfwer hand tagha.
Men til kyskheten hafwer Gudh behagh,
Som ståår i andeligh och werlzligh lagh.

Lutherius.

West tu ey kyskheeten är trefald.
Medh then första är jungfrwn prydd,
Andra när en kysk maka är wald,
Then tridie är enkiones dygd.
Fast tu kallar thet hoordom til spott,
Skrifften doch nogsampt betyger,
Echtastand wara ährligt och gott,
Och at tu skamligen liugher.
Thet stichtas tå vthi paradijs,
Adam, Ewa ey synd weta,
Aff Gudh kyskhetenes anda wijs,
Huru kan thet hoordom heeta?
Ey syndas när jungfrwn tagher man,
Therföre skal man hustrw söka,
Ey alleen at ond lust dämpas kan,
Vthan och werlden föröka.

Diogenius.

Men troo fritt, swarslös tu migh ey finner,
När iagh alla skriffter väl besinner,
Thet hafwer medh sigh stoor bedröfvelse,
Haat, armodh, kijff, mödha, förfölielse.
Paulus sägher, then sigh hustrw beder,
Stoort hwskors och sorg han sigh beredher.
Thet är sant, när man sig hustrw wälier,
All sin frijheet han för träldom sälier.
Swår börda lägger han på sin ryggknoot,
I näsan een ring, een snara på foot.
På benen een fiätter, för döran bom,
På armarne länker, han är och stum,

Men händer så at tu vthi stadhen gåår,
Til ewentyrs tu therför bannor fåår.
Hennes taal och swar thet är smeekachtigt,
Ther medh haar hon tigh i klåfwan artigt,
Hon gycklar och gildrar medh sin leekar,
Och böier titt hierta hwart hon peekar.
Ægideus talar om qvinnors krafft,
Then the til beweeka altijdh haa hafft,
Säger ingen ting i werlden finnes,
Vthan thet medh qwinnons söötord winnes.
Hwem är så wijs, käre, hwem är så klook,
Som ey en qvinna kan göra stoor took?
Hör man exempel, om tu här begärer,
Adam, David, Hiob, Simson, Salomon lärer.
Hercules, Jovis son, hwem öfwervann?
Lijk wäl tiente han Omphala och spann.
Hon twingar vth en falsk tåår eller twå,
Sedan skalt tu efter hennes taal gåå,
Eliest ropar hon: Ach wee, ach wee,
Han migh ey älskar, kan hwar och en see.
Konung Attulph wille Rom förstöra,
Placidia monde thet omgöra.
Han gaff Honorio Italia
Hwilket brachte fröken Plasidia.
Johannes Baptista bleff hufwudt qvitt,
Lagha Herodias medh dansand' sitt.
Torgil Knutzson afhögz på Stockholms torg,
Hans hustrw war orsaak til thenna sorg.
Assyriens konung, mächtigh och stark,
Tilbadh sin drotning och föll nedh på mark.
I fem daghar hon til spiran kröntes,
Men märck at konungen illa löntes.
Sitt land och rijke han ther medh släpte,
Hon fängslad honom och sedan dräpte.
Helena wulte Troja bleff förstörd,
Och mången menniskia fängzligh bortförd.
Skiökian Tais i Corintho leekte,
Mång skön yngling hon til sigh beweekte.
Een qwinna Sardanapalum bedrogh,
At han för spiran råck och teenen togh,
Miste ther medh sit konungarijke,
Upbrände sigh sielff och andra slijke.

Summa: omögligt är om en qwinna
Medh sin smeckriga ord ey kan winna.
Fast tu hade hierta aff ståål och jern,
Doch gör tu ey hennes tårar mootwern,
Mannen styrer land och gemene man,
Men hustrwn regerar honom försan.
Sedan skalt tu medh stoor wedermöda,
Tin barn både tuchta, kläda och födha.
Och hoo weet, när tu hafwer som bäst giordt,
Blifwa the tigh til sorg och förtreet stort,
The kastas på eld, the hängias på green,
Äre olydigha, tigh til stoort peen.
Komma the til myndigheet och good saak,
Kan ske the tigh smäda för titt omaak.
Får tu inga, är ey mindre förtreet,
Skrifften och härom nogsampt tala weet.
Sedan bekommer tu slemma grannar
The tilfoga digh orätt och bannar,
Therföre kallas echtastand en diup groop
Hwar all nödh och sorg kastas i een hoop.
Men lefwer tu ogifft så ästu frij
För then wedermöda och tyrannij.
Hwad meenar tu, säger iagh ey sant?
Swara och nu thet bästa som tu kant.

Acolastus.

Käre mäster, wij wete ey här om
At taala och swara i vår vngdom.

Apollonius.

Wij stå höra på thet taal i fälla,
Och lära oss i then saak rätt ställa.

Lutherius.

Men lätt oss gå bort på en lijten stund,
Tigh skall wäl strax swaras mz skäl och grund.

Actus I. Scena II.

Apollonius, Acolastus, Lutherius, Diogenius.

Apollonius.

Om wij nu härom skola fälla dom,
Tin mening mig säg och wäl öfwerwäg.

Acolastus.

När man min mästars skääl öfwerwäger,
Hwem är så tokot som här mootsäger?
Therföre skal iagh aldrigh hustrw taga,
Emedhan iagh hörer sådan klagha,
Ty hoo kan vthstå then mödha och twång,
Som echtenskapet föhrer vppå gång,
Eller hwadh synes tigh om thetta werff,
Är icke echtenskapet eens fördärff?

Apollonius.

Skal man Gudz ordning för ringa ting
Så emoot sträfwa och i synd swäfwa,
Hwar wore konung, hwar wore tå vng,
Hwar wore mannen, hwar wore qvinnan?
Gudh hielper draga korzet all daga,
Watn i wijn byter, at tigh ey tryter,
Och intet feelar, när Gudh medhdeelar,
Therför behaghar, när Gudh så laghar,
Intet försaaka een echta maaka.

Acolastus.

Ney thetta iagh migh ey kan inbilla
Antingen thet gåår wäl eller illa.
Är icke lustigt dantza på frij foot,
Om werlden och lyckan gåår tigh emoot,
Men när som tu hafwer hustrw och barn,
Är tu fast satt i ett jägaregarn.

Apollonius.

Jagh hafwer nu hört, han haar tigh förfört,
Men lät oss bijda, sij the framskrijdha,
Tu wäl förfarer, han sigh förswarer.

Lutherius.

Wachtar edher at i ey förföras
Aff thetta hans taal, som nu här höras.
Sant är thet at en gifft haar beswär stoort,
Men the andra ey bätter, som är spoort.
För Charybdin will tu tigh bewara,
Faller så i Schyllam, större fahra.
Näpligh lefwer man from och gudhfruchtigh
Vthan echtenskapet roligh, tuchtigh.
Wee then eensamma, ty om han stielper,
Är ingen tilredz, som honom hielper.
Twenne byggia wäl tilsamman och boo,
Men een lefwer i ängzlan och oroo.
The Rabiner sadhe: Then sig ey giffter,
Är en mandråpare för sin bedriffter,
Ja, Gudz tiufwar, lagzens förstörare,
Wrångwijse och landzens förödare.
Hoos the Romaner then, som barn bekom,
Fick privilegier fram för androm.
Athenienses giorde thet och så,
Aff Lycurgi lagh kan man thet förstå.
Du säger, qwinnans rådh til ondt länder,
Thet samma och så hoos mannen händer.
Mång qwinna och til helsosampt styrcker,
När såsom mannen hennes rådh dyrcker.
När som konung Xerxes rådslogh, så galt
Drotning Artemesiæ rådh för alt,
Mesavaria sampt moder hennas
Bland romersk rådherrar monde nämpnas.
När Cyrus om en wichtigh saak rådslogh,
Sin gemåls Aspasiæ rådh moot togh.
Histrina, Corinna och Hortensia,
Cleobulnia och Cornelia,
Corinteia och Argentaria,
Calpurnia, Baptista, Sulpitia,
Woro wijse och wäl förståndighe,
I all språk höglärde, försichtighe.
Jagh nämpner ey the wijse Sibyller,
Ey heller the starcka Amazoner,
Therföre Gudh och offta bekröner
Qwinnorna medh högt förstånd, man röner.

Häll och säll, som fåår en from hustrw godh,
Hon är ögons lust och styrcker eens modh.

Diogenius.

Tu taalte om en godh hustrw och from,
Tu finner ey een, rees hädan til Rom,
Alla ystas i ett kaar man förstår,
Doch wärre och wärre, så långt thet uhår.
Prometeus sitter i Caucaso fast,
För han skapte qwinnan så ond medh all last.
Then Helga Skrifft ond qwinna målar
Medh thesse sine färgor och strålar.
Hatar man henne, strax hon tå gråter,
Älskar man henne, högfärdas hon åter,
Straffar man henne, förgifft hon tå spyr,
Ingen styrer henne, när hon är yr.
Ibland all creatur, som jorden bär,
Intet så listigt som en qwinna är.
Bättre är wistas bland orm och drake,
Än hafwa en ond hustrw til make.
Spöör Socratem, om Xantippe war hemma,
Jagh hoppas han måste thet wist förnimma.
Romani kunde ey wärre finna
Än giffwa sin owän een ond qwinna.
Qwinnan först synden i werlden förde,
Hwarför wij alla döden tilhörde.
Therför Philo Ewæ nampn så tydher,
At thet liffzens wee och sorg betydher.
Mången haffwer och sin man förgifwet,
Bracht honom från sin wälfärd och lifwet.
Clytemnestra, drotning, hon ihiel slogh
Sin man Agamemnon och ther wid logh.
Flavia ochså dräpte Fabritium,
Valeria sin man, keyser Claudium,
Theophania keyser Romanum,
Zoa och sin man Argiropolum,
Ja Sweries konung Ingemarus wist
Vphängdes aff sin drotning med stoor list.
Hundra siuttio män förgiordes
Aff sine hustrwr i Rom, som spordes.
En Indiansk konung then lagh gaff,
At hustrwn ladhes medh mannen i graff,

På thet the skulle sedhan vphöra
Så jämmerligh sina män förgöra.
Betroor tu henne någon hemligheet,
Som Simsons Delila hon tiga weet.
Qvintus Curtius och thetta förnam
Hoos sin swekfulla hustrw Fulviam.
Wachta tig för then, som ligger på tin arm,
Säger propheten, annars gör hon tig harm.
Therför troo Gudh alt och werlden intet,
Men een lätt qwinna förtroo alzintet.
Onde qwinnor äre och ijffrighe,
Ey eeld, watn, svärd, hydra så häfftighe.
Heristilla, Prognes och Medæa
Dråpo sin egna barn sampt Altæa,
Drotning Brunichilda lätte tagha
Sin man, barn, modher, förstar aff dagha.
Ja the qwinnor, som recknas helighe,
The finnas och så myckit skyldighe.
Sara wredgas och Ewa sin man bedrogh,
Rachel kijfwa, Betsaba annan man togh.
Många Clytemnestrer man än monde
I werlden få och Belides onde.
Ja then hustrw tager, skal förmoda
Twå daghar, som äro honom godha,
Then första när såsom bröllopet ståår,
Then andra när som hustrwn lägz på båår.

Acolastus.

Ha, ha, war ey sant, som iagh tigh sadhe,
Sågz tu at han snart honom afladhe.

Apollonius.

Hey, hey, ropa ey högt, han får väl swar,
Aff hans äro blifwer ey en bijt qwar.

Lutherius.

Origines högt qwinnor berömmer,
Och theras smädare fördömer,
Säger at näst Gudh så ästu plichtigh
Hedra en qwinna för orsaak wichtigh.
Aff henne äst tu född, fostrat, älskat,
I tin owetenheet skiött och tuchtat.

Ja hon för tigh haar lijdit then nödhen,
At hon för tigh hafwer gått i dödhen.
Therföre dårar them för olämpa
Och theras ährliga nampn fördämpa.
I medhgång the frögda, hielpa i nödh,
I siukdom the tiena en til eens dödh.
Ther som ingen qwinna är tilstädes,
Ther suckar een siuk, qwider och rädes.
Salmon säger: Then een hustrw finner,
Aff Gudhi han wälsignelse winner.
Glädh tigh aff tins vngdoms hustrw och så,
Hon är gladh som een hind, täck som een råå.
Förlusta tigh vthi hennes kärleek,
Hon är tin crona och ingen smäleek.
Hon är tig bättre än guld och pärla.
Sitt hws achtar hon arla och särla,
För hennes skull får mannen stoor ähra,
Hon taalar wijsheet och tächligh lära.
Then ädla skatten sins mans lijff länger,
Hon fröjdar honom, när sorgen tränger.
Som solen lyser i himmels fäste,
Pryder then Gyllenstolpen sin näste.
Een sådan skön qwinna war Susanna,
Sara, Rachel, Judith, Ester, Hanna.
Seer tu iagh talar aff then Helga Skrift,
Tu aff werldzligh historier och dicht.
Fast några qwinnor böra wäl lastas,
Menar tu alla böra förkastas?
Ibland männerna finnas tiuff och skelm,
Förer tu samma fieder i tin hielm?
Tu är och så snäll at argumentera,
Som Apan låter sigh informera.
Wisst haffwer tu Aristotilem hördt,
När han laas, haar tu dyngkiärran fördt.
Tu borde sändas til Phalaridem
Och herbergeras hoos Busiridem.
Werldzligh historier och vthsprijdha,
Qvinnornas wijsheet i werlden wijdha.
Accurti drotning i Bolonien
Vthtolkade offentligha laghen,
Pulcheria weridzligh lagh stiftade,
Then många konungar annammade.

Rådhgifwerska kalla och Pompilius
Sin gemål sampt Augustinus, Justinus.
Cassandra war i philosophia,
Förfahren och så i theologia,
Disputerade på academijs,
Lätte vthgåå een book De Scientijs.
Hortensia i Rom thet beröm fick,
At hon Demostenem widt öfwergick.
Ja Semiramis, then tu förtaalte,
Lagh och rätt hålla hon strängt befaalte.
Men hwij talar iagh om thesse qwinner,
När iagh exempel här hoos oss finner:

Drotning CHRISTINA, som nu regerar
Swerjes chrona och henne förmerar,
Hwem är förståndigare, klokare,
Skarpsinnigare, wältaligare?
Hwars förstånd är genom all werlden sport
Til ewigt beröm på hwar och een ort.
När hon gifwer i från sig taal och swar,
Hwem är såsom sig ey högt förundrar?
Lagh och rätt skaffa weet hon ganska wäll,
Til lycksampt föhra krijg är hon och snäll.
Kyrckior så och scholor hon förmerar,
Bokligha konster högt promoverar.
Aldrigh war Swerje för i så stoort floor,
Gudh beware Christina hwar hon boor!

Mången haar och aff trobeet sigh förgiordt,
När the sine män döda hafwa sport.
Såsom för Achilles Polyxena,
För Seneca then trogna Paulina,
Porcia för Bruto åth een eeldzglödh,
Julia för Pompejo bleff och dödh.
Artemista brände sin döde mans been,
Indrack them mz wijn för stoor kärleek alleen.
Men hedniske skriffter nu ey gälla,
Stadfäst mz Gudz ord aff lijfzens källa.

Diogenius.

Paulus önskar alla wara som han,
Och wara gott ey widkomma qwinnan.
Är nu gott at ey hustru behaga,
Så fölier wara ondt henne taga.

Lutherius.

Tu dåre, skriften tu illa wrijdher,
Hwilket Gudh doch ingalunda lijdher.
Echtastand är ey oährligt, doch swårt,
Een ogifft tränger ey mödan så hårdt.
Ondt är sigh giffta och ondt är at skyy,
Doch för hoordom är bäst sigh maka flyy.
Ey syndar, men gör wäl, then sigh giffter,
Förnimma wij vthaff Pauli skriffter.
Tu oförskämd, iagh achtar ey titt taal,
Gack strax bort, för tigh är ey min mun faal.
Ty then, som echtenskapet förbiuder,
Een diefla lärdom han tå vthtyder.

Apollonius.

Käre swara, nu ästu så munnwijgh,
Ney stick pipan i säcken, stat och tijgh,
Hålt nu igen din store flabb och trwt,
Min præceptor körer ehr in och vth.

[Acolastus.]

Preceptor skall iagh giffwa en skön släng,
Åth then skälmen, herren så wäl som dräng.

Lutherius.

Ney hålt vpp, Gudz ord är skarpar' än swärd,
Then som drager swärd, kommer på ofärd.

Diogenius.

Mitt förriga taal hafwer iagh i prijs,
Een narr tager hustrw och ey een wijs,
Ty moot een goodh twsend onda finnas,
Then thet ey troor skall min ord wäl minnas.
När Phenix synes, man godh qwinna seer,
Far wäl, iagh will ey tala medh tigh meer.

Acolastus.

Jagh fölier tigh och skall thet förfäckta,
Ingen bör taga qwinnan til ächta.

Lutherius.

Til Häckle fiäl och komma igen hijt
När swanen blifwer swart och korpen hwijt.
Men hörer i dygdesamme qwinnor,
Förskräckias här intet, men besinner,
At sådana Gudz ords försmädare,
Sampt dygderijke qwinnors frätare,
The komma på skam, blifwa förtapte,
Gudh ehr förswarar, som qwinnan skapte.
Hwadh kunde wara hederligare,
Aff ehr föddes Christus, wår frälsare.
Petrus rådher een skall öfwersee
Medh hustrwns swagheet och ähra betee.
Paulus förmenar man skall ehr hedra
Och ey effter sin ondsko förnedra.
Qwinnan skaptes aff manzens sijdobeen,
Han skall ehr älska som sigh sielf alleen.
Ja Gudh hootar alle män hårdeligh,
Som förachta sin' hustrwr skammeligh.
Och the wrångwijsa, som ehr försmäda,
Ey edher, men skaparen the häda.
Doch lijder dårar sådant taal föhra,
Förståndigha män thet intet göra.

Actus I. Scena III.

Franciscanus, Virginea, Philippius.

Franciscanus.

Hielp Gudh huru nu vthi werlden skeer,
Okyskheet taar öfwerhanden, man seer.
Doch hälst ibland the män andelighe,
Som borde lära the owetighe,

Ty prästen taga hustrur och maaka
Och påfwens statuter så försaaka,
Hwilken doch är Christi stååthållare,
Wår helighe fadher och hielpare.
Men iagh medh mina brödher helighe
Är ey ibland the ogudacktighe,
Ty taga hustrw skall iagh ey tänkia,
Fast man en tunna guld migh will skänckia.
Jagh lefwer som een engel alt framgeent,
Jagh lääs och messar bittida och seent.
Vthaff min säng iagh vpstår och hwar natt,
Affbedher thet, som werlden haar syndatt.
O dårar, som thenna wägh ey weeta
Till Gudz rijke, men een annan leeta!

Virginea.

Ja brodher, iagh haar och orsaak klagha,
At qwinfolcken låta sigh bedragha,
Ty the taga echta män vthan blygd,
Ey skrämmas, men hålla thet för een dygd.
Men tack skee tigh helighe Maria,
Medh tigh lefwa wij kyske, helighe,
Ja så kyske, helighe och fromme,
Som wij ifrån wårt modherliff komme.
Wij fasta och vpstå när klockan är tw',
Siunga och läsa in til hon slår siw.
Wår ögon see aldrigh på någon mann',
Men Christus är wår brudgumme försann.
Jagh troor, at om Gudh wår böön ey hörde,
I thenna dagh han werlden förstörde.
Häll och säll ware then jungfrw och möö',
Som lefwer i closter och will ther döö.

Philippi'us.

Huru bewijsar tu, Virginea,
The som sig giffta wara orena,
Ty vitnar icke Paulus, at qwinnan
Blifwer saligh genom barnzbördan?
I beröma edher gudachtigheet,
Kyskheet, meenlösheet och oskyldigheet,
Bewijs' aff Guds ord hwarför tu ey bör
Taga tigh hustrw som een werldzlig gör.

Franciscanus.

Stora orsaker migh ther til drijfwa,
Om en eliest will them vpskrijfwa.
Först vthaff påwen i Rom thet läres,
Hwars lag som Gudz ord aff oss högt ähres,
Sedan i Gudz ord hafwer thet sin grund,
Och är ey någon menniskios påfund.
Propheten lofwar een ogifft större' nampn
Än sonom, döttrom, ja een bättre hampn.
Bättre gör een jungfrw och een enkia,
Om the intet låta sigh förkränkia.
Echtenskapet förhindrar och wår böön,
Wår heligheet, löffte och stora löhn.
Hwarföre berömmas the propheter,
Apostlar och så ewangelister,
Och kyrkians lärare, som sigh höllo
At the ey vthi thenna synd föllo.

Philippius.

Jagh will tigh här på swara kortelig.
Ty tu äst förr aflagd nog grundelig.
Skall icke en echta säng hållas reen
Bland alla stand på jorden vthan meen?
Lääs wäl Pauli epistel til Titum
Til the Corinther och Timotheum.
Ther medgifwes at en bisp eller präst
Må warda medh sin echta hustrw fäst.
Många helighe män hade maakar,
Them Gudh doch berömmer, ey försaakar.

Franciscanus.

Een gifft söker werldzligt qwinnans behagh,
Men een ogifft täckes Gudh natt och dagh,
Echtastand fyller jordens wåningar,
Men wårt stand the himmelska boningar.

Philippius.

Din narr, kan den see himmelens hydder,
Som ey på jordene blifwer födder.
Så länge haar tu nunnan hos tigh gömdt,
At tu tin logicam hafwer bortglömdt.

Paulus meenar mång gifft sorg bedrager,
Doch ey at hans stand Gudhi misshager,
Såsom then budne sadhe: Jagh haar fäst
Migh hustrw, iagh kan ey wara tin gäst.
Ey är thenna orsaaken, seer tu wist,
Men i lydha meer påwen Antichrist.
Bättre är, sägher han i sin skriffter,
Haa twsend hoorur, än präst sigh giffter.
Är icke thet een stygg willfarelse
Aff tin hoorewerd och färbannelse.
Qwinnoköönet i ochså försmädha,
Ther medh theras skapare i hädha.
Såsom en munck vthi Meissen sadhe,
När the til doop itt pigobarn hadhe:
I dag döpt, i morgon dödt,
Om halsen en steen, genast i siön.
Men han drunckna de sielff vthi een floodh,
Sädan han på bryggian i Meissen stoodh.
Doch fast i på gatan them wanähra,
I Clostret i wäl nunnan begära.

Franciscanus.

Ney medh böön, fasto, lefwarnes tystheet
Lefwa wij i heligheet och kyskheet.

Philippius.

Gudz ord gifwer ey therom befalning,
Altså hafwer tu ingen försäkring.
Trå tin fasta, tu fyller tigh medh wijn,
Och lefwer kostligt som ett gödeswijn.
I sälien Gudz rijke för penningar,
Neken then, som ey haar förähringar,
Fast i synes englar och the bäste,
Doch ära edhra hws skökionäste.
Thenna tin syster är wäl tin hoora,
Fast i här medh orden ära stora.

Virginea.

Hielp Maria, han vthskämmer migh nu,
Som lefwer så kysk och heligh som tu.

Philippius.

Fantz icke sexhundrade barn döpte
Widh ett closter och i en dam släpte.
Sådan heligheet hoos edher dölies,
Men menen i at thet icke spöries?

Virginea.

Thet hafwer iagh tigh brodher offta spått,
När tu om natten hafwer til migh gått;
Tu sadhe thet skal ey uppenbaras,
Hielp Gudh, huru skal thet nu förswaras.

Franciscanus.

Tyst, tyst syster, gör oss ey båda harm,
Kom lät oss flyy hädan vthan alarm.

Philippius.

Ney bijdha, sägh hwadh hon medh tig taalte,
Effter tu henne tijgha befalte.

Franciscanus.

Hon badh migh heem at mässa afftonsång,
Ty wij hafwa warit här een tijd lång.

Philippius.

Ney, ney, annat war thet, som iagh hörde,
Sägh sielff hwadh tu lönligen framförde.

Virginea.

Wist är thet, han hafwer mig bedragit,
Och min jungfrudom medh wåld borttagit.

Franciscanus.

O, helige syster, hwad är för taal,
Tu äst wist tokott vthaff sorg och qwaal.

Philippius.

Tijgh tu, lät man henne vthsäya fritt
Tin kyskheet och helga lefwarne titt.

Virginea.

Offta sedhan han haar mässan sungit,
Hafwer han migh i sin kammar twungit,
För wår abedissa sadhe han så,
Han skulle lära mig Gudz ord förstå,
Dock Bibelen han aldrigh i hand togh
Vthan läfla och taalte om älskogh.
Kyrkiones lärare Ovidius
Han migh tå lärde och Terentius.
När abedissan kom, han migh giömde
Vnder sin kiortel at hon migh glömde.
Han smekra medh migh länge och pusla,
Til thes han migh på baran kropp musla.
När natten kom, til sängz han migh låcka,
Wij sofwe til thes siw slogh wår klåcka.
Heela natten han medh migh taal söker,
Dock icke ett ord om Mose böker.
Om ett liufligt fampntagh han migh tå beer,
Gudh weet, iagh töör nu intet seya meer.

Philippius.

Hwadh höres om wår heligha syster,
At wara hoos manfolck henne lyster.

Virginea.

Then skalcken wåldtogh migh, hootad, rychte,
Fast iagh på sidstonne wäl samtychte.

Franciscanus.

Hon liugher vppå migh rätt skammeligh,
För then gerning är iagh frij sannerligh.

Virginea.

Bijdha här lijtet, ey skall iagh liugha,
Barn och wagga skall tigh öfwertygha.

Franciscanus.

Gack intet syster, hwadh gagnar kijfwa,
Lät oss gåå till mässan, ey här blijfwa.

Philippius.

Ney tin heligheet måtte nu töfwa,
Medh tigh litet taala wij behöfwa.

Franciscanus.

Hielpa migh Helgon, at iagh kan slippa,
Aldrigh, aldrigh skal tu migh meer klippa.

Virginea.

Här haar tu barnet, kom hijt och wagga,
Will intet samwetet än tigh agga.

Franciscanus.

Jagh skall klagha för wår abbedijsa,
Tu skall fåå höra een annan wijsa.

Virginea.

Pytt, abbedijsan och iagh hafwa ett lagh,
Hon är tin hoora så wäl såsom iagh.

Philippius.

Ja, ja nogh är titt taal saningen lijkt,
Men huru dierffdes tu drifwa slijkt?

Virginea.

Jagh sadhe: Ey bör oss gå tilhoopa.
Han swarade: Tyst syster, ey roopa,
Weest tu icke, iagh kan tigh förlåta
Tina synder på een pappeersplåta.
Se här, han gaff migh een lijten sedel,
Sadhe: Thet är rätta liffzens medel.
Om i willien then zedel vpläsa,
Så skall han snart få een stackot näsa.

Här lääs Philippius zedeln.

Jagh Franciscanus förlåter och tilgifwer min kyska och heliga syster Virginea all then synd, som hon begått hafwer, såsom och then synd, hon häreffter och medh migh bedrijffwa achtar, och att sådant gör iagh medh then krafft, såsom iagh aff wår aldraheligaste fadher påwen vthi Rom

bekommit hafwer, hwilket och i himmelen gälla skall. Medh egen hand vnderskrifwit.

Franciscanus.

Franciscanus.

Nu måste iagh heem, ty til böön ringer,
Och abboten seer ey genom finger.

Philippius.

Ney hwadh hielper, tu siälamördare,
Tin zedel för Cbristo wår frälsare.
Tu bedrager så the eenfaldighe,
Medh hwars macht skeer thet, tu skrymtachtighe?

Franciscanus.

Påwen i Rom hafwer then macht gifwit,
Som är wår wägh til ewijga lijfwet.

Philippius.

Påwens wägh länder til helwetis grund,
Men Christus är liffzens wägh i all stund.
Hwadh straff skall tu fåå för titt bowerij,
Såsom och skamachtigha horerij?
Sij een balberare iagh här skådher,
Migh lyster höra hwad som han rådher.

Actus I. Scena IV.

Philippius, Hernander medh sina twå gesäller, Gallerius och Vestus, Franciscanus, Virginea.

Philippius.

Tu konstrijke mästare, godh rådh giff.
Skall man nu skona thenna skälmens lijff?

Hernander.

Sägh hans bråt, han lääs här Pater noster,
Och önskar sigh wara i sitt closter,

Stoor synd är skada sådan beligh präst,
At släppa honom synes wara bäst.

Franciscanus.

För the ord skall tu himmels glädie få,
Min zedel iagh tigh gifwer ther vppå.

Philippius.

See hans heligheet, om tu ey will troo,
Ty han hafwer här bådhe kalff och koo.

Hernander.

Haar hans heligheet ondt aff sådan soot,
Nogh weet iagh ther til medicin och boot.
Jagh will strax honom knijpa och snöpa,
Aldrigh skall han meer til nunnan löpa.

Franciscanus.

Tagh hijt min zedel, ewigh qwaal och wee
Skalt tu få och aldrigh himmelen see.

Gallerius.

Tro fritt thenna muncken skall blifwa lächt,
At all hans kåtheet skall wäl blifwa spächt.

Franciscanus.

Ach, görer migh ey thenna oförrätt.
Syster bedh för migh, så slipper iagh slätt.

Virginea.

Plägsedh är, när een man til sitt straff gåår,
At een qvinna honom vptiggia fåår,
Thet gör iagh och på min knää mz stoor böön,
Jagh bedher, i min begäran ey sön,
Låter honom böta i wår kyrkia,
Ty synd är honom i grund nedtryckia.

Philippius.

Tu är wist tokott, ty tu sielf klagha,
Badh iagh skulle honom straffa, agha.

Virginea.

Wår gamble kärleek migh ther til twingar,
Jagh kommer ihogh hans wälgärningar.
Eyheller hade iagh thet kunnat tänckt,
At i wilen honom straffa så strängt.
Sedan, om i honom så skamföra,
I clostret wij ey honom begära.
Ja, abbedijssan wår honom tå ey seer,
I min kammar skall han aldrig komma meer.
Therföre skåda nu mina tåra,
Skoner honom, som jämrar sigh swåra.

Hernander.

Men huru skola wij honom skona,
Han haar ey een fyrck sigh medh ransona.

Virginea.

Jo, iagh hafwer här een guldkedia lång,
Then will iagh ehr förähra thenna gång.

Hernander.

Tagh then hijt, hon duger i min taska,
Tu hafwer ey medh henne braska.

Virginea.

Släpper nu honom, löser hans armar,
Öfwer oss bådha edher förbarmar.

Hernander.

Ney och tin kiortel tu först til migh skänck,
Annars slipper han ey aff thenna bänck.

Virginea.

Gärna, här haa i kiortel och tröya,
Allenast iagh får hafwa min slöya.
Ospart skall wara alt thet, som iagh haar,
Ja min paita will iagh ey lemna qwaar.

Hernander.

Vplöser banden, ther medh han är fast,
Låter them båda gåå bort medh een hast.

Virginea.

Farer nu wäl, Gudh gifwe ehr lycka,
För i ären så godha och smycka,
Gudhi skee låff, brodher slapp denna twång,
Aldrigh gåå wij til rätta annan gång.

Galerius.

Hey, dryckespenningar wij åstunda,
Tilförna slipper tu ingalunda.

Virginea.

Här haar tu twå rikzdaler, släpp oss bort,
Troo fritt iagh skall ey handla medh tigh bråtl.

Actus I. Scena V.

Anabaptista, Milesius.

Anabaptista.

Om echtenskapet här mycket taalas,
Doch lijtet medh goda skiäl förswaras.
Än hafwer ingen träffat sanningen
Om thetta stand och rätta meningen,
Therföre wil iagh sanningen kungöra,
Om edher eliest täckes then höra.
Bäst är at hwarken man eller qwinna
Låta sigh til een wiss maaka binda,
Vthan qwinnan hon bör hålla försan
Rätt hwar och een för sin echta man.
Mannen skall och thet samma förswara,
At hwar qwinna skall hans hustrw wara.

Milesius.

Endoch tin mening hafwer ingen grund
I Gudz ord, men är tit eget påfund.
Icke thes mindre så framför the skääl,
Medh them tu meenar förswara tigh wäl.

Anabaptista.

Jo så wore större samdrächtigheet
Och icke så stoor wederwärdigheet,
Så borttoges och thet stora beswär,
Som mannen för hustrwn och barnen bär.

Milesius.

Thenne här är större förföhrare
Än alle the andre och swärmare.
Sägh migh allena thet minsta beskeedh
Vthi Gudz ord, ther tu stödier tig wijd.

Anabaptista.

Jo Christus säger, som ey brukar flärd:
Then menniskia hon är migh intet wärd,
Som ey för mina skuld öfwergifwer
Hustrw, barn och min tienare blifwer.
Seer doch at Christus migh sielff bijfaller,
Men tin meening är rätt bara sqwaller.

Milesius.

Christus meenar intet at wij böra
Wåra hustrwr och barn från oss köra,
Men han befaller oss älska meera
Gudz helga ord än een aff theera,
Eller menar tu skola medhgifwas
Aff Schriften sådan hoordom bedrifwas.

Anabaptista.

Min ord förståår tu aldrigh eller seent,
Jagh will at all ting skall wara gemeent.
Tå kan tu tänkia at ingen gör hoor,
Ty hon är hans hustrw ehwar hon boor.

Milesius.

Tu är galen, Christus säger iu så:
I itt kött skall ey wara fleer än twå.
Gach bort iagh wil migh ey så förnedra,
At iagh tigh meer medh mitt taal wil hedra.

Anabaptista.

Jagh ey sköter, fast tu är grym och hård,
Troo fritt, gott är haa hustrw i hwar gård.
Ey behöffdes tå sorgkläder skära,
När the tin hustrw til iorden bära,
Ty när een dör haar tu tiwgu igen,
Och vthan bröllopz kostnad hwar och een.
Tå behöffdes ey medh så stoor mödha
Sin hustrw, barn och legofolck födha.

Milesius.

Fnaska tigh bort, stat ey här och kräkla,
Vthan beskeedh wil tu doch moot biäbbla.
Tu taalar twert emoot Gudz ord klara,
Medh ingen skääl kan tu tigh förswara.

Anabaptista.

Faar wäl, fast Skriften synes mootsäija,
Doch är nyttigt, will tu öfwerwäga,
At hafwa hustrw i hwar gård och byy,
Ifrån then eena til then andra flyy.

ACTUS II.

Argumentum actus secundi.

Een fadher, som skall aff werlden lijda,
Hoos hwilken englar och döden bijdha,
Sina tree söner han til sigh kaller,
Studera een tijdh han them befaller,
Sedhan til ett wist kall sigh begifwa
Och medh een dygdsam maaka befrija.
Han befaller them sin wän i händer,
Sedhan döör han, sitt lefwerne ändar.
Apollonius nu på reesor är
At tagha sigh hustrw och een wän kär.
Acolastus will honom förskräckia,
I thet han mång sorger mon vptäckia.
Gifwer annat rådh, hwilket är farligt,
Emoot Gudz ordning och så oährligt.
Apollonius thet ey behagher,
Men i sitt ärende godt rådh tagher.

Actus II. Scena I.

Veterius och hans tree söner, Divius, Politius, Martius, Angeli duo, Mors, Curatius.

Veterius.

Mine käre barn, iagh ehr hijt kalla,
Jagh will eder nu sidst Gud befalla.
Siukdomen förökes, min tijd är kort,
Jagh måste medh dödhen från edher bort.

Divius.

Än långt lijff önska wij wår fadher blijdh,
Oss til stoor tröst vthi wår vngdoms tijdh.

Veterius.

Thet skeer nu ey längre, fast man här redhes,
Englar och dödhen äro tilstädhes.

Mors.

Jagh boghan spänner, hiertat kringränner,
Tin edlaste skatt biudh nu strax godh natt.

Angelus primus.

Vij äre vthsände ifrån himmelens högd

Angelus secundus.

At leedsagha honom til ewigh frögd.

Veterius.

Kommer, käre barn, räcker ehr hand hijt,
Hörer hwadh iagh sidst lärer medh stoor flijt:
Jagh tackar ehr, at i hafwen warit
Migh altidh lydighe och fördragit,
Giordt stora flijt i konster bookligha,
I all' dygders öffning fliteligha.

Politius.

Wij tacka wår fadher ödmiukeligh
För sine wälgärningar dageligh.

Veterius.

Jagh förmanar, effter min affgång
Framhärden vthi thessa dygder mång.
Fruchter Gudh, studerer hans budh och lag,
Warer alle menniskor til behagh,
Flyy ondt sellskap, warer och flijtighe,
För all ting warer och eenhälligbe.

Martius.

Wij effterföllia medh stoor flijt
Fadrens trogna förmaning,

Elska dygden medh högsta nijt
Vprichtighe i all ting.

Veterius.

Ey lemnar iagh edher, min barn käre
Peningar och guld, som i begäre,
Doch bättre skatt i effter migh finnen,
När i edher alla rätt besinnen.
Ty i kunnen bookligha konster wäl,
Hwar aff mången kallas saligh och säll.
The äro bättre än guld och silfwer,
Vphielpa edher när lyckan hwälfwer.
Ty guld och penningar snart förswinner,
Men konsten man altidh igen finner.
Stilpo, Bias thet nogsampt bewijste,
När som the alt sitt godha bortmiste.
Ibland alla konster een kan lära,
The bookligha the förnämsta ära.
Ingen konst haar så stoor nytta medh sigh
Såsom the, när the brukas rätteligh.
Altså bruker them til Gudz ähros nampn
Fäderneslandet til främia och gagn.
Tå skolen i wisserligh effter min dödh
Hafwa rundelig dageligit brödh.

Divius.

Wij ährkenna wara then bästa skatt,
Som vår fadher här hafwer oss lemnat.
Han oss til akdemien skicka,
Ther at bookligha konster indricka.

Veterius.

Men käre barn, ett nu tilbaka ståår,
Som skall grant achtas i ehr vngdoms åhr.
Eliest blifwer ålderdomen lång,
At lefwa i dageligh ångest och twång,
Nämbligh, när i skolen hustrw tagha,
Seer tå nogha til hwem i behagha.
Tå behöfwes, man sigh wäl föreseer,
Ty när skedt är, får man ey ångra meer.
Altså bedia Gudh skolen i lära,
At han from maka wille beskära.

Ey skall skönheet eller egodelar
Edher beweeka, om dygden feelar.
Altså för all ting vpsöker edher
Hwar sin dygdesam hustrw, iagh bedher.
Ty dygd och ähra är bättre än guld,
Hon blifwer sin maaka trogen och huld.

Politius.

O, min fadher blijdh, wij skola altijdh
Titt rådh wäl gömma, oss til stoor fromma.

Veterius.

Min granne låter nu strax hijt kalla,
Jagh will ehr näst Gudh honom befalla.
Til edher, min naboo, är mitt begär,
I willien bejaka vthan beswär,
Wara mine söners förmyndare,
Efter min dödh theras förswarare,
Medh ord och rådh så lagha och göra,
At the sitt lefwerne wäl vthföra.

Curatius.

I alt thet iagh kan, hielpa them försann,
Görs min flijt mästa, them alt til bästa.

Veterius.

Låter them än någon tijdh studera,
At theras förstånd förkåffras mehra,
Sedan hwar och een thet stand styrckia,
Som edher synes och the samtyckia.
Hafwer ochså vpseende nogha
Medh hwem the sigh i echtenskap fogha.
Jagh pålägger edher, söner käre,
At i honom lydachtighe äre.
Reeser til academien igen,
Görer edher högsta flijt hwar och een.
Farer nu wäl edher iagh aldrigh meer
Medh min ögon kötzligh i werlden seer.

Martius.

Ach fadher kär, som wår tröst är,
För edher dödh lijdha wij nödh.

Veterius.

Gråter ey, fast daghen är lång,
Måste wij aftonen wänta,
Hiertat springer och gör migh bång,
Far wäl, Gudh will migh hämpta.

Divius.

Wij önska wår fadher bland engla choor
Omsijder möta oss til glädie stoor.
Som fadher badh, wij oss strax begifwa
Til academien, ther at blifwa.

Mors.

Jagh blifwer hoos tigh och intet bortgåår
Och skiuter nu til, tu måste på båår.
Jagh vndrar hwij menniskian braskar stoort,
See huru snart thet är medh henne giordt.
Altså betäncker edher granneligh,
Jagh fölier edher alla dageligh.

Primus angelus.

Een siäl wij finge, lätt oss nu siunga
Aff glädie och frögd medh liufligh tunga:
Afftorckas skola tå medh flijt
Ehwart man seer hijt eller tijt, etc.
Then psalmen til ändan.

War nu gladh medh oss, tu saligha siäl,
Werldzens mödha haar tu genomgått wäl.
Tin mödha och sorg wij nu ombyta,
Glädie skall ey til ewigh tijdh tryta.

Secundus angelus.

Edher som qwaar lefwa wij förmane,
Omwänder edher från syndzens bane,
Så skola wij edher wist alla slätt
Til himmelen föhra på samma sätt.

Alter.

Lätt upp tin' portar Christi frälsare,

Alter.

Ty wij komma nu medh tin tienare.

Actus II. Scena II.

Apollonius. Acolastus.

Apollonius.

Hwadh betäncker tu vthi titt minne,
Hafwer tu ännu titt galna sinne?

Acolastus.

Min förra meening skall iagh förfächta,
Ingen qwinnos person wil iagh ächta.

Apollonius.

Annat iagh täncker och reeser nu bort,
Jagh skall migh befrija rätt innan kort.

Acolastus.

O stackar, tu skyndar til titt fördärff!
Hör hwadh iagh säger moot thetta titt wärff.
Här til haar tu lefwat lustigh och glaadh,
Men nu kommer tu i annat karbaadh.
Fast tu nu är lustigh, medh munnen leer,
Innan kort tu gråter och flijpar meer,
Ty först skall tu dyra kläder skära
Och them medh tigh strax til bruden bära.
Ja hon tör wäl wrijdha näsan på sneedh,
Om guldkädior, ringar ey hänga wedh.
Tå skall tu henne som een gudinna
Tilbedia, knäfalla, will tu winna.
Kan skee hon wäl peekar finger och leer
Åth tin affecter, kläder och hwadh meer.
Medh tigh weet hon många lyte och feel,
Men sielff är hon ostraffligh i all deel.
Fast hon i hiertat til tin böön iakar,

Medh munnen hon doch offta försakar,
Ty jungfrwn håller sin wahror dyra
Man skall offta tilbedia och fyhra.
Omsijder när hon tå månd' samtyckia,
Tå tilstundar först, hör, tin olycka.
Ja tå bekommer tu stora sorger,
Echtenskapet haar mång' tomma korger,
Stundom hafwer tu kött och intet brödh,
Pungen är tom, tu måste lijda nödh.
Dock skall tu köpa alla hwssaker,
Gård, bord, bänker, sänger, häst och skraper,
Yxer, ketlar, sleeff, skeeder, trogh, pannor,
Tönnor, flaskor, byttor, faat och kannor,
Fönster, grytor, häckler, kräckler, kister,
Kärnor, gåås, koo, soo och hwad som brister;
Tu måste och köpa een sponewagn,
Men kan doch skee, ther medh görs intet gagn.
Pijga, dräng skall tu i tienst annamma,
Köpa tigh wagga och skaffa amma.
Barnen ropa mat, dricka och gråta,
Göra skalkheet i hwar wrå och låta.
Hustrwn hon bannas och låter illa,
Ehwad tu taalar, will hon ey gilla,
Tu wrijdher tina händer, håår ochså,
Ónskar tigh wara tusend mijl ther frå.
Ney buss, tu måste lijkwäl blifwa qwaar
Och lära hwad thet kåstar kallas fahr,
När tu thessa ord grant wilt besinna:
Een narr låter sigh widh hustrw binna.

Apollonius.

Käre, halt vpp medh thetta titt sqwaller,
Tu gör een tokott medh sådant raller.
Jagh weet thet haar medh sigh möda och hoot,
Skall man therför ståå Gudz skickelse moot?
Fast tigh vnder tijdhen sorgen tränger,
Beedh man Gudh så warar glädien länger,
Hör om iagh ey taalar widlöfteligh,
Tu är til förna aflagd grundeligh.

Acolastus.

Ney här medh ästu ey tin möda qwitt,
Än wärre haar iagh på registret mitt.
Vthläggia skall tu både tull och skatt,
Aldrigh ästu säker dagh eller natt.
Fougden pantar bort thet tu kan förwärfwa,
Fåå tigh hielpa, men många fördärfwa.
Men wärsta plågan än til baaka ståår,
Thenna gör tigh wee och fleere gråå håår.
Om tu fåår een from maaka och qwinna,
Så kan thenna sorg något förswinna,
Men händer, tu fåår Xentippes syster,
När tu är gladh, hon tå träta lyster,
I all affecter är hon grym och wreedh,
Hon talar och swarar vthan beskeedh,
För itt ord geer hon tigh tijo igen,
Lijkwäl will hon heeta käraste wän.
Een frågas, hwij han sin dotter loffwade
Til sin högste owän. Han strax swarade:
Jagh kan honom aldrigh wärre göra
Än honom een ond hustrw tilföhra.
Tu skalt affbedia, fast hon än bryter,
Hon tigh wäl offta klipper och snyter,
Högre flögen tör hon til sigh tagha
Sampt hwsbondekastet alla dagha.
Kan skee tu wilt tå biuda fahra wäl,
Troo fritt, hon tig fölier i hamn och hääl.
I maat och dricka wara kräseligh,
I kläder will hon lefwa prächteligh,
Hon behager wäl offta nytt maneer,
Hwar penningar tags, hon ey efter seer.
Mången haar sin man på olycka bracht,
Medh sådan fåfängeligh prål och pracht.
Summa hon will gåå såsom een engel,
Men kan skee tu skalt gåå som een bengel.
Jagh taalar ey här om dygdsamma qwinner,
Ty häll och säll är han, som them finner.
Men iagh rädes at iagh then ey finge,
Om iagh nu bort på frijeri ginge.
Altså säger iagh tysken sadhe rätt,
Tå han brukade thetta ordasätt:

Ein guter Mut ist eigner Leib,
Dar vmb hüt' dich Narr vnd nimb kein Weib.

Apollonius.

Tu taalar wäl mycket, doch vthan grund,
Man får dygdsam hustrw i alla stund.

Acolastus.

Ja hoo weet, om tu een sådan möter,
Får tu een elack är ingen böter.
Ey får tu henne strax fortbortbyta,
Fast titt echtenskap monde tigh förtryta.
Wachta tigh, när tu än äst på frij foot,
War ey til tin olycka sielff een root.
Öfwergiff therför tin reesa och gång,
Annars föhrer tu tigh i sorg och bång.

Apollonius.

Käre sägh migh huru tigh behagher,
Effter tu icke tigh hustru tagher.

Acolastus.

Hör på, iagh will seya tigh mitt anslagh,
Ästu klook, så är thet tigh til behagh.
Jagh will wäl frija på orter många,
Men ingen skall migh i nätet fånga.
Hwar iagh kommer wil iagh haa fästmöö,
Thertil mat, dricka, för min häst höö.
Jagh lirkar medh jungfrwn som iagh kan bäst,
Hoo weet, om natten ligger hon migh näst.
Jagh lofwar stoort, efter frijares art,
Men iagh håller icke een tusend part.
Hwadh jungfrwn hafwer, som migh behager,
Medh söät ord iag thet aff them bedrager,
Om morgon sägher iag (taar på min hatt),
Står i frijd jungfrw, Gudh gifwe god natt.
Hon beer igen komma medh söät orde,
At hålla min lofwen som iagh borde.
Ja, ja, sägher iagh och i hiertat leer
Een skelm som någon tijdh kommer ther meer.
Ther medh reeser iagh på een annan ort,
Drijfwer samma speel och thet går alt fort.

Iber med plägas iagh wäl vthi hwar gård,
Jagh sköter intet, fast tijden är hård.
Ty hwar iungfrw täncker, han blijr wäl min,
Therför iagh plägas, går iagh vth eller in.
Så skal tu lära tigh hustrw söka,
Tin sorg förminska och glädien öka.

Apollonius.

Jagh hörer tu är een maatliugare,
Thet är stoort kall wara een lifsmare.
Tu äst rätte karlen, som iagh förstår,
Twij wårom frijare så länge han nåhr.
När tu kommer til migh, skal iagh tigh pläga
Medh een stöör, hwar tin böx' skall itt pund wäga.
Ja, om jungfrwrna wille lyda mig,
Skulle the dragha hwart håår vthaff tigh,
Och slijta vppå tigh sin råck och theen
Och skölia tigh i warmt nattwatn wäl reen.
The skulle tig så pijska och rijsta
At hostan skulle baak til vthbrijsta.
Een sådan plägar man kalla byytiwr,
Få honom rådstughan för jungfrwbwr.
Omsijder när hwar stadz jungfrw är wreed,
Huru wile tu få maat medh sådan seedh?

Acolastus.

Weest tu ey huru Lapparna göra?
Sitt hws the offta flyttia och föhra.
Sedan will iagh migh på bygden gifwa,
Samma pvss skall iag och ther bedrifwa.
Altså fölg migh, gott rådh iagh medhdeelar,
Alt hwad som gott är, oss intet fehlar.

Apollonius.

O, dåre, omsijder blifwer tu arm
Tå blyges titt samweet, gör tig stoor harm,
Altså öfwergiff thetta stora flärd,
Fölg mitt rådh, ty iagh söker tin wälfärd.

Acolastus.

Ney, fast tu wilt bedia eller påcka,
Een narr låter sigh til galgen locka.

Troo fritt, omsider tu min ord väl sanner,
När Cornelius drager, hustrwn banner.
Therföre the sammanlijkna pläga,
Hustrun och åldren är lijk at ägha,
Ty ålderdomen alla åstunda,
Men sedhan lijdes han ingalunda.
Faar wäl, iagh går bort til at frija,
Men bröllopsdaghen skall iagh ey bija.

Apollonius.

Sij här möter migh eu förståndigh man,
Til mitt wärff han migh godh rådh gifwa kan.

Actus II. Scena III.

Apollonius. Prudentius.

Apollonius.

Häll, säll, och hörer mitt begär,
Jagh bedher, i migh råde,
Jagh wil migh sökia een wän kär,
At thet skeer vthan wåde.

Prudentius.

Titt vpsåt är gudligt och tienligt,
Hwar tu thetta i acht tager,
Om thet tigh nu är wäl beqwämligt,
Ty möda thet medh sigh drager.
Om tin ålder tig ther til kallar,
Wil iagh tig först här til spöria:
Samtyckia ochså tine föräldrar
Och tu kanst hustrw försöria?

Apollonius.

Fadher ooh modher samtychte i gåår,
Förwisso iagh sägher edher,
Ett ährligt ämbet iagh föreståår,
Gifwer nu godh rådh, iagh beder.

Prudentius.

Dygd, ähra skal tu effterfijka,
Andra fåfäng ting försaaka,
Skalt och binda tigh til tin lijka,
Om tu wilt hafwa from maaka.
Ty räcknar hon fleer ahner än tu
Plägar gemeenligh tilbähra,
För ett ord gifwer hon tigh wäl siw,
Hennes slächt tigh och wanähra.
Ty Vulcanus, een krookryggiot smeedh,
Venus för hustrw vthroopa,
Men hon bleff honom omsijder leedh,
Ty the tiente ey tilhoopa.
Therför Cato wijsligh nekade.
Tå Pompeius lät förnimma
Sigh älska hans dåtter, swarade:
Sådant kan sigh intet rimma.
Sedan märck: Wilt tu wara i roo,
Bäst är medh sin lijke wandra,
Vng och gammal byggia swårt wäl boo,
Ty the ära moot hwar andra.
Ther til fölier osämia, then nöödh,
Ofruchtsamhet och misstankar,
Then vnge wänter thens gamblas dödh,
Then eene then andre förachtar.
Flyy een spissfundigh och fast laghklook,
Annars skalt tu wäl förfara,
Han håller een wijs man för stoor took,
Bäst är snäll, eenfaldigh wara.
Modrens seeder tu wäl vthleeta,
Effter the henne uptuchta,
Brudens sinne skalt tu och wäl weeta,
För ett ondt rychte och fruchta.
Söök tigh hustru aff hederligh slächt
Som tigh wäl styrkia och främia.
Ther aff blifwer tu ju meer vpwächt,
Förmehra titt stand i sämia.
När tu thetta achtar idkeligh
Och Gudh medh stadigh böön ährer,
Så må tu förmoda wisserligh
Gudh tigh from maaka beskärer.

Apollonius.

Mycken tack. Jagh håller ehr wärdigh
Til alt thetta iagh samtycker,
Jagh går bort, gör migh reesefärdigh,
Gudh wist mig hielper och styrker.

ACTUS III.

Argumentum actus tertij.

Acolastus til een jungfrw frijar
Aff falskt hierta, ty han henne hijar,
Han lurar från henne medh söött orde
Guldkädia, armband, thet honom ey borde.
Sedhan han henne myckit baakdanter,
För thet han bleff medh henne bekanter.
Venus och Delia ställa här jacht,
Ther medh the fånga een jungfrw medh macht.
Cupido fölier och medh sin bogha,
At vptända bland them kärleekz logha.
Tree studenter här sedhan framträda,
Åtskilligh stand willia the beklädha.
Then förste blir präst, then andre krijgzman,
Then tridie jurist och tager tienst an.
Acolastus här skräppar och skryter,
Huru han digt medh jungfrwrna byter,
När han så myckit ifrån them tagher,
Reeser ther medh bort och them bedragher.
Från echtenskapet han ochså styrker
Och sin galenskap prijsar och dyrker.

Actus III. Scena I.

Acolastus, Venerea, Cupido, Venus, Delia medh sina twå tienare, Augurus och Venatorius.

Acolastus.

Jagh är lustig, mig werlden behagar,
Ty thet gåår som iagh wil alla dagar.

Rätt nu kom iagh från een lustigh damm,
Then bedrogh iagh, hon bleff igen ensam.
See här krager, skiorter och ströfflingar
Skänckte hon migh och tärepenningar.
Om jagh än hadhe hennes särck begärt,
Hade hon ey nekat, fast huru kärt.
Effter migh ståår hon, tiuter och gråter.
Lijpa fritt, aldrigh kommer iagh åter.
Tycker tigh at tu lijdher något meen,
Så torcka tigh wäl medh een tegelsteen.
Sij, här kommer ochså een jungfrw skön,
Hon skall och betalas medh samma löhn.
Hon bär een guldkädia på halsen sin,
Förr än wij skilias skal then blifwa min.
War wälkommen, tu min hiertans lillia,
Ingen i werlden skall oss åthskillia.

Venerea.

Sij myckit sällsampt han medh migh här gör,
Ty edher person sågh iagh aldrigh förr.

Acolastus.

Jagh blifwer hoos ehr een dagh eller siw,
Nogh skolen i migh känna, skön jungfrw.
Weten i ey, jungfrwn och vngerswän
Blifwa wäl snart kända, min hiertans wän.

Venerea.

Jagh befordrar edher til thet bästa,
Så länge edher här täckes gästa.

Acolastus.

Hafwer tack, ty thet är min sedwane,
Wara lustigh, komma fröjd på bane.
Mitt ärend wil iagh aflägga först
Hoos edher, min lustigha frögd och tröst,
Ehwart som iagh seer runt werlden omkring
Behaga i migh öfwer alla ting.
Aldrigh ingen jungfrw haar iagh här till
Begärt eller älskat, min docka lill.
Aldrigh hade iagh tilförende tänckt
At kärleek skulle så mitt hierta kränckt.

Nu förståår iagh at poeten är sann,
Thet Cupido öfwerwan gudhen Pan.
Mars klaghar sigh öfwer kärleekzens bogha,
Jupiter hans macht, Vulcanus hans logha.
Men aldrigh hade han them så hårt spänt,
Som han nu mitt hierta hafwer kringränt.
Rätt säghes: Hercules snarre bindes
Och Hydra än kärleek öfwerwinnes.
Jagh vndrar ey Ipheis sigh förgiorde,
Tå Axarete gaff sposk orde.
Som Enceladas brinner mitt hierta,
Ingen thet slocknar, vthan i bättra.

Venerea.

Hwij är han så häfftigdt til migh vptänd,
Effter iagh är honom så okänd.
Til thetta hans taal iagh ey swara kan,
Til ewentyrs iagh fåår een annan man.

Acolastus.

Hwij vndrar i här på och thet säya,
När som i kärleekz krafft öfwerwäga.
Een yngling älskad' så hårdt i Atheen
Ett jungfrw beläte aff marmorsteen,
Clenodier han thet förähradhe
Medh kärlighe ord och tiltaalade.
Men när som the honom thet ueekade,
Bleff han aff sorg dödh och afsomnade.
Skal iagh ey meer betagas aff edher,
Som är Venus til kropp och sedher?
Ja såsom Ipiron, tå Juno logh,
Vptändes til ehr mitt sinne och hogh.
Först iagh sågh edert ansichte klara,
Önskte iagh edher käraste wara.
Ther til edhra dygder migh beweeka,
Doch mäst ehr ögon, som stiernor leeka,
På många orter hafwer iagh warit,
Doch aldrigh så deyeligh förfarit.
När iagh skodar alla edra lemmar,
Som skön cristal hwar och een här glemmar.
Ach Delia vthställ tin näät til iacht,
Venus fölg medh, fånga jungfrwn medh macht.

Ach Cupido, tu äst lijkwäl then gudh,
Som migh kan gifwa skön jungfrw och brudh,
Ställ an tin bogha, som intet slår fehlt,
Skiut strax hiertat, doch at thet blifwer heelt.
Gifwer godh swar annars iagh beswimmar,
Jagh troor iagh lefwer ey många timmar.
Men sij — Venus, Cupido, Delia
Komma här, ey blifwer nu swårt frija.

Delia.

Tienare, strax garnen här vthställer,
Achter på, lät see hoo jungfrwn fäller.

Augurus.

Gudinna, thet är giordt, här wil iagh ståå.

Venatorius.

Widh högre armen wil iagh achta på.

Venus.

Jagh jaghar nu fort, hon skal förnimma,
At iagh är een stoor kärleekzgudinna.

Cupido.

När hon är fast, iagh tå boghan spänner
Och hiertat med stoor kärleek kringränner.

Acolastus.

Ach lustigt, nu gåår effter mitt begär,
Fast är jungfrwn i kärleekzgarnet här.
Hwadh sägher jungfrwn, wil hon vthlofwa:
Wist är hon fången medh kärleekz klofwa.

Venerea.

Hwadan kommer thet at iagh så bäfwar,
Stoor kärleeks logha öfwer migh swäfwar.
Fångat är iagh, mitt hierta thet är spänt,
Snarligh bleff mitt moodh til kärleek vptänt,
Ach Venus, Venus, tin macht hon är stoor
Öfwer all creatur, på iorden boor.
Wist är Cupido i sällskap medh ehr,
Låter honom intet skiuta migh meer.

Til ewentyrs at i migh beswijka,
Kärleeken plägar hijt och tijt wijka.

Acolastus.

Ach ney, min lilia, thet skal aldrigh skee,
In til min dödh wil iagh kärleek betee.
Jagh wil för edher i högsta nödhen
Wågha alt mitt godz, ja gåå i dödhen.
Swarer doch omsijder, min jungfrw blijdh,
Förlosser migh ifrån min sorg och qwijdh.

Cupido.

Bedh henne ey så mycket om thetta,
Min bogha han skal wäl thet vthrätta.
Hey, wilt tu ey låta tigh beweeka,
Thenne pijl skal intet medh tigh leeka.

Venerea.

Ach Cupido, tu äst een grym tyran,
Skiut intet meer, iagh wil nu hafwa man.
Edher iagh begärer ey försaakar,
Vthan lofwar edher och bejaakar.
Jagh blifwer een trogen wän i all stund,
Gifwer här på min hand aff hiertans grund.

Cupido.

Jo, seer i thet, nu wil hon gärna
Giffta sigh, ingen kan moot migh spierna.
Kommer alla, som för kärleek lijda,
Jagh skal edher hielpa aff then qwijdha.

Venus.

Skodar, ingen jungfrw så kysk finnes
At hon ey aff min skott öfwerwinnes.
The tänkia wäl dölia och blifwa qwitt,
Men iagh öfwar doch regementet mitt.
Jagh stigher in genom mwr och fäste
Och stormar ädleste jungfrwns näste.
Tå hon ligger säker och minst täncker,
Medh mine skott iagh tå henne kräncker.
Therför kommer til migh, hwar ungerswän,
Som wil hafwa een lustigh hiertans wän.

Delia.

Låter oss gå bort, ty thet är bestält,
Jungfrwn är i thenna drabningen fält.

Acolastus.

Större säger bekom iagh nu försann,
Än Alexander, som Darium wann,
Thenna här daag böör medh rätta fijras
Och uthi hwar almanach inskrifwas.
Nu dantzar mitt hierta, mitt bryst siunger,
Migh tycker iagh hörer engla tunger,
Jagh tig fampntager, min lilia och roos,
Allena tig önskar iagh wara hoos.
Speela vpp, jagh förskyllar omaak hans,
Min kärsta och iagh trädha nu i dantz.

Venerea (när dantzen lychtas).

At wistas hoos edher är migh ey swårt.
Huru snart skal nu ståå bröllopet wårt?

Acolastus.

Om fiorton daghar, min sköna jungfrw.

Venerea.

Gudh gifwe then daghen wore rätt nu!

Acolastus.

Jagh måste thesförinnan reesa bort.

Venerea.

Ach, bedröfwer ey mitt hierta så hårdt.

Acolastus.

Min kärsta behöfwer ey lidha nödh,
Fåå migh til kärleekzteckn ehr guldked rödh.
Så ofta iagh seer vppå the läncker,
Strax iagh tå min lilie roos påtäncker.

Venerea.

Ja gärna, fast hon än wore bätter,
Mitt armband iagh och på ehr sätter.

Vthi waak' och dröm komma then ihoog,
Som edher senest kyste, fampntoogh.
Faar wäl. Gudh edher på reesan beware,
Dröyer ey länge, men warer snare.

Acolastus.

Gack, gack, jungfrw fuit och mödomslöös,
Titt förgylta slaggfaat, wåp, tooka och dröös.
När man kan segla och rijdha medh häst,
I himmelens skyy kommer iagh här näst.
The skrifwa: Qwinfolken troo mykit lätt.
Sannerligh the säya tå ganska rätt.
Hon sågh migh aldrigh med ögonen förr,
Lijkwäl troor hon migh och alt thet iagh gör.
Ey under är, the offta bedraghes
Effter the medh orden så snart taghes.
Hörde i, gott folk, at iagh här sadhe
Wilia henne skänkia alt thet iagh hadhe,
Men iagh wil icke mine gamble skoor
Vthgifwa för henne, om hon rätt troor.
Jagh wille icke echtenskapet ingåå,
Fast om iagh siw tunnor guld kunne fåå.
Hon är migh så kär som siw yxhammars slag,
Jagh älskar henne hwarken natt eller dagh.
Man säger, mången han älskar trwllet,
Om han ther medh kan bekomma gullet.
Altså iagh, ty iagh henne wäl kyste,
Doch för guldkedian, then iagh åthlyste,
Ty til thenna kädian iagh meer frija,
Så skal man een narr och tooka hija.
Thessa saker iagh på kroghen blöter,
Om hon får man, iagh slätt intet sköter.
Chymici the plägha discurrera
Och i thenna saak sigh högt torquera.
Om aurum kan blifwa potabile,
Nogh är thet migh rationabile.
Doch skal iagh först hafwa Bacchi flores,
Som hafwa stoor krafft och gifwa mores.
Jag reeser nu på ett annat ställe,
Frijar och löper, får iagh tilfälle.

Actus III. Scena II.

Divius, Politius, Martius, Curatius.

Divius.

Ifrån academien komma wij,
Hwar wij hafwa lärt alla konster frij.
Och skynda nu til wår förmyndare
Och tagha godh rådh aff wår styrckare.

Politius.

Sij han möter oss oförmodeligh.
War säll förmyndare ewinnerligh.
Wij hafwa fört wårt vpsåt til enda,
Gifwer rådh hwart wijdare skal ländа.

Curatius.

Edher saligha fadher haar i skönt hört,
Och så edhra studier wäl vthfört,
Ja hafwen så warit försichtigha,
I skolen och få löhn wisserligha.
Sij, heela werlden edher öpen står,
Hwar och een aff edher nu wäl tienst får.
I ären ey, som handwerkzmän andra,
Een tienst tilbundna, hwart vth i wandra,
Wil icke thet eena hafwa framgång,
Så måste thet andra bland konster mång.
Täckes edher nu blifwa clerici.
Eller til werldzligh stand, politici.
Wil någon blifwa skrifware, köpman,
Eller krigzman, therföre rådher han.
Ty ingen tienst är så stoor och swår
At een wällärd person ey föreståår.

Martius.

Wij effterfölie hwadh i oss styrkia,
Ty oss böör, at wij edhart rådh dyrckia.

Curatius.

Säger sielfwa hwadh i willien pröfwa,
Bäst är at i edher ther i öfwa.

Divius.

Uthi prestestand lyster migh blifwa,
Ther Gudh wil migh wälsignelse gifwa.

Politius.

Vthi jure hafwer iagh studerat,
Til een politicum informerat.

Martius.

Sij min högsta lust är til krigzmansstand,
Fächta och förswara mitt fädernesland.

Curatius.

Jagh önskar ehr alla wälsignelse,
Hwar och een lycka i sin kallelse.

Martius.

Hwadh synes edher om thetta mitt rådh,
Jagh wil nu taga hustrw med Gudz nådh.

Curatius.

Ney, än vil iagh edher ey ther til rådha,
I sökia edhart fördärff och wådha.
Först omsorg skolen i ther om hafwa,
At i edher itt ämbete skaffa.
Hwar medh i kunnen hustrw försöria,
Annars i ey rätt echtenskap böria.
Kommer til migh sedan, så wil wäl iagh
Gifwa ehr til gott gifftermål anslagh.

Martius.

Wij lydha edher och oss förfogha
Hwar til sitt kall och achta thet nogha.

Actus III. Scena III.

Acolastus. Apollonius.

Acolastus.

Min glädie hon förökes dageligh,
Een jungfrw lwras åter lusteligh.
Then sammas nampn war iungfrw Gloria,
Men hon skal wäl fåå effter migh bija.
Hon, som iagh, taalte gerna om elskogh,
Hon migh krama och hierteligh fampntogh.
Vthi trapporna, när hon migh mötte,
Medh munnen wij tå tilhoopa stötte,
Ett armekläde gaff hon migh och skönt,
Men iagh hoppas thet är intet olönt.
Hon baadh mig til sig komma strax igen,
Men om Nimmersmesse skal iagh see then.
Sidst badh hon migh, när iagh reeste bort,
Dricka sin lyckönskan och önska gott.
Medh thetta glaas iagh thet nu göra will,
Hörer på, gott folck, warer wittne til.
Min jungfrws lyckönskan thenna nu är,
Then iagh aff hiertat aldrigh badhe kär,
Jagh önskar henne så mång tusend godh natt,
Som himmelen är medh tegelsteen besatt.
Hon skall hafwa så mången dagh goodh,
Som gråstenen hafwer dråpar bloodh.
Jagh önskar henne så mången godh stund,
Som stoohästar löpa på haffsens grund.
Hon skal bekomma så mången godh åhr,
Som tolff tolter bräde haar hufwudhåår,
Så mång helsning skal hon haa på sin baak,
Som hwalfiskar löpa på wårt kyrcktaak,
Hon skal hafwa många kistor och skrijn,
Doch alla fulla medh wädher och winn,
Jagh önskar at hon kan een godh man fåå,
Som basar henne hwar dagh brwn och blåå.
Hon skal lefwa så länge och må wäl,
Til thes at solen går neder i qwäll.

Migh borde wäl bruka flere ordasätt,
Hon kan tagha godh meening för alt slätt.
Sij iagh drack vth rätt hwar eendaste tåhr
Thet wåller then store kärlecken wår.
Apollonius nu och möter migh,
Nogh weet iagh han wil åter giffta sigh.

Apollonius.

Min reesa wälsigne nu Herren Gudh,
Beskäre migh een from hustrw och brwdh.

Acolastus.

Nogh, nogh, spådde iagh thet, at then skalcken,
Han war stadd i gifftermåls-balcken.
Troo migh, här effter haar tu ey fördeel
Hoos andra jungfrwr medh lustige speel.
Kom och fölgh migh sedan tu får hustrw,
Lät see hwem sitter nämst hoos een jungfrw.
Troo frit, när jungfrwn för migh bord dukar,
Skalt tu göra wäl på dören huka.
När iagh medh them får läffla och snacka,
Så bedia the tigh vhr gården packa.
Hwadh för een jungfrw tu sedhan möter,
Ey högt hon tigh achtar eller sköter,
Men gör såsom iagh, i hwar gård frija,
Så ästu wälkommen hoos hwar pijga.

Apollonius.

Jagh achtar ey titt rådh, tu får wäl see,
Omsider får tu bådhe sorg och wee.

Acolastus.

Kan tu tå intet flyy tin olycka,
Så hör likwäl ett, som iagh wil styrka.
När i skolen sammanwijas bådha,
Så haff the förord, wil iagh tigh rådha,
Hwar hon icke är effter tin wilia,
Skalt tu rådha henne från tigh skilia,
Så hoppas iagh, förr än åhret är kring,
Skalt tu hafwa henne vppå mång ting.

Apollonius.

Ney thet är twärt emoot Gudz helga ord,
Gack bort, titt taal är idel siälamord.

Acolastus.

På reesan haff stoor lycka och war ey seen,
Wänt fötterna vpp, slå näsan i een steen.
Jagh önskar at tu må finna tin kära
Medh många grå loppor och lijten ähra,
Och at hon blifwer tigh een from maaka,
Som tigh kan bådhe bulta och skaka.
Faar wäl, iagh haar ey tijdh mehra taala,
Jagh måste bort at qwinfolck hughswala.

ACTUS IV.

Argumentum actus quarti.

Här bortreeser nu Apollonius,
På wägen så möter Delitius.
Båda wilia frija til een jungfrw,
Men the förlijkas icke om een brwdh.
Delitius han myckit agerar,
Apollonium så och fixerar.
Delitius är wälh rijk och mächtigh,
Doch oförståndigh, fast han är prächtig,
Men fast Apollonius är fattigh,
Så är han lärd, förståndigh, gudachtigh.
När fadren bägges theras taal hört haar,
Säger han sigh annan gång gifwa swar.
Tilbaka kommer nu Politius
Sampt hans brödher Divius, Martius.
Aff sin förmyndare tagha the rådh,
Hwar the skola giffta sigh mz Gudz nåd.
Til Minervam the tä alla styrkas,
Förty hon medh sina dygder dyrkas,
Men twenne aff them hans rådh bortglömma,
Ther Juno och Venus sigh berömma.
Här disputeras och wijdlöffteligh,
Hwar förswarar sin meening wäldeligh,
Om een man skal giffta sigh allena
För dygd, skönheet eller guldet reena.
Rijkedomar Martium beweka,
Politius wil medh skönheet leeka,
Men Divius til een dygdesam gåår,
Sedan the frögdas och bröllopet ståår.

Actus IV. Scena I.

Apollonius. Delitius.

Delitius.

God dag, säg hwart titt ährende länder,
Hwem är som tig så hastigt vthsänder?

Apollonius.

Til Themistoclum wil iagh fort skynda,
Och migh medh hans dotter wäl befrynda.

Delitius.

Ha, ha, ett ährende haa wij båda twå,
Käre lätt see hwadh vtgång thet wil fåå!
Doch fruchtar iagh ey, fast tu migh möter,
Jag hoppas at tu migh ey affstöter.
Doch är thetta mitt rådh, tigh wäl betänck,
Omwänd tin reesa, ty hon är fåfäng.

Apollonius.

Ney nogh skal iagh medh tigh först reesa tijt,
Huru sedhan blifwer, och ther på lijt.
Medh stora ord tu migh rätt intet skrämmer,
Tu west ey hwilken sig i dören klämmer.

Delitius.

Jagh vndrar hwadh tu tigh här inbillar,
Hwem troo tigh vptagher och högt gillar.
Titt godz och penningar ey i skiöön wräka,
Ty på tin rygg alla löpa och kräka.
Men een guldkedia iagh medh migh förer,
Innan qwällen then jungfrwn tilhörer.
Ja för hwar och een fyrk, som tu hafwer,
Ther moot kan iagh rächna tusend daler.

Apollonius.

Ja, ja, thet kan iagh ey neeka stoort,
Men thet är ey så strax ther medh giordt.

Delitius.

Hwarför troor tu iagh ey kan såsom tu
Frija och läfla medh een skön jungfrw?
Troo fritt i dagh skalt tu thet erfara,
När jungfrwn tigh ey ett ord vil swara.
Tu skalt wäl få mumbla medh tin muntrwt,
När iagh dantzar medh jungfrwn in och vth.
Tu skalt ey blifwa wärdigh hennes foot,
Ey wijdkomma then minsta ledamoot.
Tu skalt lysa oss båda wäl vthi säng,
Draga aff hennes skoor, wara min dräng.
Tu skalt stå för migh siunga och gala,
Annars skalt tin tiufwa rygg betala.
Tu skalt snoppa liws och skära tobaak,
Annars iagh tig hissar från golff i taak.
När iagh wil dricka skal tu inskäncka,
Eliest wij ey bådha ett täncka.

Apollonius.

Jagh hafwer och lärt ett frijare streek,
Tu migh ey fixerar i thenna leek.
Hör tu grotspråkare och snusshane,
Nogh haar iagh förr sedt een sådan flane.
Tu tigh menar aff kläderna bara
Then Turkeske keijsaren at wara,
När tu lägger aff tigh klädher och swärd,
Så ästu icke een halfföre wärd.
Tu äst förståndig lijka som een koo,
At förstå ämbet' äst tu een soo,
Ändoch tu nu medh kläder är giller,
Och tig then bäste wara inbiller.
Ney kläderna göra ey een wijs man,
Fast mången narr sig thet inbilla kan.
Som een took haar iagh min book läst tå,
Om thetta i dagh skal migh öfwergåå.

Delitius.

Jagh sköter ey tu kan tin book läsa,
Tu skalt än lijkwäl få een lång näsa.
Tilbaka skalt tu bära een stoor korg,
Theri skal liggia kalffskin tigh til sorg.

Apollonius.

Tu komst ännu intet öfwer bäcken,
Skryt ey, tu bär ey lyckan i säcken.
Nogh haar iagh sedt sådhan speckhöker förr,
Och ey steget för honom baak om dörr.
Men sij, fadren kommer här neder,
Dotteren han ochså medh sigh leedher.

Delitius.

Hwad synes edher om jungfrwr slijke,
Tu kan wäl täncka hon är tin lijke?
Ney lät migh taala först, ty iagh är then,
Som skal hafwa henne til bästa wän.

Actus IV. Scena II.

Delitius, Themistoclus, Pulchehia, Apollonius.

Delitius.

Godh dag Themistocle, iagh är nu gladh,
Jagh seer ehr wed helsan i thenna stadh.
Ther hoos önskar iagh jungfrwn mycken frögd
Och wälsignelse vthaff himmels högd,
Sedhan är til edher min ödmiuka böön,
Emedhan i hafwen een dotter sköön,
At iagh kunde then migh til hustrw fåå,
Henne iagh wäl födher kläder ochså.
Behagelig swar iagh här på förmodar,
Mitt egit sinne migh thet bebodhar.

Apollonius.

Näst wälfärds lyckönskan min flitigha
Tilbiuder iagh och min tierst kortligha.
Ehr samma dotter iagh och begärer,
Then iagh aff hiertat älskar och ährer.
Näst Gudz hielp wil iagh försöria henne,
Blifwa edher så godh mågh som thenne.

Altså, om thet är aff Gudhi beskärt,
Hoppas iagh och thet blifwer edher kärt,

Themistoclus.

Edher bådha iagh flijtigdt tacka wil
För thet i biuda edher ähra til.
Alt hwadh gott iagh kan, iagh edher beteer,
Hwadh Gudh behaghar, thet wisserlig skeer,
Thetta ährendet är ganska wichtigdt,
Hwar sägher nu migh om sigh vprichtigdt.

Delitius.

Jagh är födder aff een förnämbligh ätt,
Thet hwar och een witnar, som sägher rätt.
Hoos min fadher try skepp åhrlig ginge,
Och iagh war hans endaste arfwinge,
Therföre är iagh så rijk efter hans dödh,
At omögligit är migh tryter brödh.
Aldrigh haar iagh någon nödh förfarit,
Men altijdh hemma hoos modher warit.
Skiuta och rijdha speela och iagha,
Sådana saaker migh bäst behagha.
Jagh hafwer och åhrligen inkomst stoor,
Och dageligh båtna, at ingen troor.
All min slägt är ganska rijk och mächtigh,
The migh och hielpa at lefwa prächtigh.
Summa, aldrigh migh här något tryter,
Ehuru werlden handlar och byter.

Apollonius.

Guld och penningar hafwer iagh inga,
För hwilka iagh kan migh hustrw tinga.
Ty i min vngdom haar iagh studerat,
Ther på alt kostat och migh förmerat.
Mina egodeelar, skatt och håfwor
Är mitt förstånd och wijsdoms gåfwor.
Ey the siunka, stiälas eller brinna,
Jagh kan them och altijdh hoos migh finna,
Jagh hafwer ey heller warit moorsgrijs,
Ty ther vthaff blifwer man intet wijs.
Uthan många städer och land försökt,
Slitit ondt, mina studier förökt.

Ey heller är iagh född af stoor stämma,
Ey kan iagh heller min släckt rijk nämpna,
Vthan näst Gudh på egen dygd lijter,
Jagh hoppas migh ingen thet förwijter.
Ty fast min fadher wore rijk och klook,
Hwadh gagnade det migh, om iagh wore took.
Therföre är bäst, när lyckan hwelfwer,
Hafwa förstånd att hielpa sigh sielfwer.

Themistoclus.

Nogh hafwer iagh om thenna saak förstått,
Sägher migh edher kall, i hafwen fått.
Hwarmedh i kunnen edra och edher
Försöria ährligen och medh hedher.

Delitius.

Hwij skole iagh åstunda något kall,
Thet är stoort omaak och orsaak til fall.
Min fadher lät migh ey ther til öfwa,
Ey heller wil iagh någon tienst pröfwa.
Ty iagh hafwer egodeelar många,
Ehuru lyckan wil medh migh gånga.
Ja fast iagh lefde vthi twsend åhr
Kräseligh, min födha iagh doch fåår.

Apollonius.

Wij båda hafwa åthskilligh sinne,
Hans meening kommer ey i mitt minne.
Til guldklimpen sätter iagh ey min lijt,
Ty han kan hwelfwa bådhe hijt och tijt.
Men hwad åhrligh tienst, som migh är försedd,
Then moot tagha är iagh altijdh beredd.
Jagh förestår och nu een tienst redeligh,
I then iagh migh beflijtar dageligh,
Hwar medh iagh hoppas at försöria mina,
Som hwar ährligh man täncker om sina.

Themistoclus.

Jagh bedher at i om några daghar
Kommer hijt igen, om ehr behagar,
Så skolen i ther på få swar bådha,
Wij willia oss här vthi berådha.

Delitius.

Medh jungfrwn wil iagh ett ord taala först,
Jagh hoppas hon blifwer min hiertans tröst
Och gifwer här til sin godha wilia,
At ingen skal oss bådha åthskilia.
Nogh förmodar iagh at i wäl gifwa
Then andra korgen och wijdh migh blifwa,
Ty all hans skatt är en kijsta böker,
I them han altijdh gräfwer och söker.
Jagh hoppas han skal ey många mätta
Medh sina böker och pappers plätta.
Men iagh haar gård och alla kistor full
Medh kläder, silfwer, penningar och guld.
Jungfrwn wil iagh så klädha och födha,
At hon ey skal weta någon mödha.
Jagh twiflar ey om edart gemöte,
Gudh ehr, min docka, hielpa och sköte.

Pulcheria.

Hwadh Gudh wil och min fader mig styrker,
Til thet iagh altijdh gärna samtycker.

Delitius.

Til kärlekz tekn iagh nu gifwer edher
Een guldkädia rödh och liufligh bedher.

Themistoclus.

Ney dotter tagh ey, thet råder iagh tigh,
Ther medh kan han tigh snart locka til sigh.
Men echtenskapet bör intet byggias
På stora skäncker, om thet skal lyckias.
Hwadh Gudhi behagar gåår lijkwäl fort,
Farer wäl och kommer til bestämd ort,

Delitius.

Sågst tu, thet hände som iagh haar taalat,
Tu bleffst intet aff jungfrwn hugswalat.

Apollonius.

Nogh är ther tijdh, iagh wil först höra,
Hwadh hennes fadher wil här til göra,

Förty kyrkie ordningen thet fordrar,
At man först föräldrarna anmodar.

Delitius.

Tookar och narrar ey bättre weeta.
Först wil iagh jungfrwns willie vthleeta.
Jagh undrar tu icke gubben kyste,
Efter tigh til honom frija lyste.
Men sågz tu iagh talte mz jungfrwn nogh,
Hon swarade kärligen och mot migh logh.
Hon gaff migh liufligen försäkring godh,
Nu frögdas hiertat, nu dantzar mitt modh.
Men medh migh til tigh sände hon wist budh,
At hon om Nimmermässe blir tin brudh.
Hon sadhe, tu äst henne rätt så kär,
Som haren åth trumman thet och rätt ähr.
Ja fast tu haar sporar, siw alnar lång,
Lijkwäl skal ey korgen wara tig trång.
Altså lät tigh strax sorgkläder skära,
Sörg ey för hwijt hatt, then skall iagh förära,
Jagh kan migh ey hålla, rätt nu iagh leer,
Ey fölier tu migh på frijerij meer.

Apollonius.

Altijdh plägar lyckan gärna luta,
När een wil fåå förr än han kan skiuta.
Thet händer wist tigh fast än tu här skryter,
Ty högfärdigt moodh Gudh nederbryter.
Sågz tu huru hon tin guldkädia rödh
Emoot togh, ändoch tu henne then bödh.
Faar wäl, iagh hoppas thet blifwer wäl gott,
Men tå skalt tu igen fåå dubbelt spått.

Actus IV. Seena III.

Divius, Politius, Martius, Curatius.

Divius.

Nu ära wij komne til thesse åhr,
Hwar och een sig om echtenskapet förstår.
Hwar hafwer och för sigh ett ämbete
At födha sig medh, som wij bäst wete.
Men ett är doch ännu, som oss feelas,
Gifwe Gudh at thet oss wäl medhdeelas.

Politius.

Ja annars gagnar oss ganska lijtit
At wij i wår vngdom haa ondt slijtit.

Martius.

Therföre bedia wij wår förmyndare,
Han wille wara wår rådgifware.
Oss tilskynda fromma echta maaka,
I nödh och i lust wij them ey försaaka.

Curatius.

Alles edart vpsåt iagh nu prijsar,
Och edher thet bästa rådet wijsar.
Reeser til Minervam, gudinnan sköön,
Hon haar tre döttrar, ther ställer ehr böön.
I ären tree brödher, thet wäl stoghe
At i tree systrar til echta toghə,
Fast the ey äro på penninger rijke,
Doch på dygd, ähra är ey theras lijke.
Men ett är, iagh edher här warnar wijdh,
Så frampt i willia byggia boo medh frijdh.
Strax hoos Minerwam boo twå gudinner,
Juno och Venus, thetta besinner,
Men wachter edher, reeser ey ther inn,
Ty ther dogher ey tagha hustrwn sin.

Venus haar döttrar, som så klart skijna
För werlden, som himmels sool then fijna.
Junonis döttrar så rijka ära,
At theras lijker fins ey här nära,
Men then bäste skatt them alla brister,
Sedher och dygd, som ingen wäl mister.
Altså farer wäl, troor hwadh iagh säger,
Hoo thet ey gör, stoor skada han äger.

Divius.

Jagh seer Minerva hijt kommer nedher,
Sina tree döttrar hon medh sigh ledher.

Mertius.

Juno kommer och här framgångande,

Politius.

Sij, Venus seer iagh och här kommande.
Hon hafwer och medh sig een hiertans wän,
Jagh håller migh ey, wist tager iagh then.

Actus IV. Scena IV.

Divius, Politius, Martius, Minerva medh sine tree döttrar, Juno medh sin dotter, Divitia, Venus medh sin dotter, Hilaria och hofmästaren Pincenus.

Divius.

Häll säll Minerva, wij ära styrckte,
Hälst för edart goda nampn och rychte,
At wij skolom til edher hijt komma,
Sökia dygdesamma hustrur och fromma.

Politius.

Therföre bedie wij nu tiensteligh,
At gudinnan oss swarar gunsteligh,
Och gifwer oss sina döttrar tree,
Wij äre tree brödher, som i wäl see.

Minerva.

Jagh tackar edher alla och prijsar,
För then ähra, som hwar migh bewijsar.
Therpå iagh swarar strax, mine wänner,
Effter iagh ehr tilförna wäl känner,
Edra personer migh wäl behagha,
At i skolen mina döttrar tagha.
Therför, om Gudh wil thet så beskära,
Skal thet samma ske, som i begära.
Doch thetta edher förer til sinnes:
Ey hoos migh guld, ey penningar finnes.
Doch haar iagh låtit them wäl vptuchta,
At the älska dygder och Gudh fruchta.

Juno.

Jag är een gudinna, mächtig och båld,
Land, högheet och godz är vthi mitt wåld.
Hwad gören i nu, ynglingar sköne?
Aff sådan brudh få i sorg til löne.
Sij hennes döttrar äro fattigha,
The hafwa dagligit brödh näpligha.
Öfwer sådant een wäl snart bedröfwes,
Ty til ett boohagh mycket behöfwes.
Men hörer migh, i ynglingar kära,
Bättre anslagh wil iagh edher lära.
Jag hafwer altså döttrar ährligha,
På guld och silfwer ganska mächtigha.
Een stoor brudeskatt iagh edher gifwer
Och mycket annat, thet iagh ey skrifwer,
Hwarmedh i kunnen edart boo böria
Och uthi förstone wäl försöria.

Venus.

Jagh är störst ibland alla gudinner,
Medh skönheet iagh alla öfwerwinner,
Hwar mansperson iagh wäl snart beweker
Och böier hans hierta hwart iagh peker.
Ja sielfwer Mars, som war een mächtig gud,
Han begärade migh och til sin brudh.
Hwar och een, som wil hafwa en skön damm,
Inför min stool måste han träda fram.

Therföre, o i sköne ynglingar,
Skoder vppå min macht och gerningar,
Ty mine döttrar äro the samme,
Som i sökien och wilien anamme.
Jagh seer i ären lustigha butzar,
Här få i hwar sin jungfrw, som stutzar.
Pandora haar icke så bofwerat,
Som een aff them (seer) är vthstofferat.
The äro fast mycket härligare
Än Jobs döttrar woro, och skönare.
Ja liufligare än lillieroser,
Glimma som soolen, Didi turckoser,
The öfwergå alla medh deyeligheet,
Ey finnes theras lijkar i prächtigheet.
Mär the spatzera medh sine slöyer,
Heela stadhen tå effter them fölier,
När een lustigh person hoos them sitter,
Hans bryst aff glädie dantzar och spritter.
Sådana hustrur wil iagh ehr skänkia,
Hwi skolen i på the andra tänckia,
Som äro moot mina lijka som kohl
Emoot then skära och glimmande sool.

Martius.

Huru skole wij oss nu här ställa,
Lät oss höra hwad fleer ord the fälla.

Minerva.

Mine döttrar nu intet vthbiudes,
Ty sällan händer thet wäl vthtydes.
The äro ey hästar, iagh förtälier,
Hwilka man vppå almene torg sälier.
Een dygdesam han intet behöfwer,
At andra honom roosa theröfwer,
Hans egen dygd wäl honom berömer,
Och sköter ey hwadh een annan dömer.
Altså hoppas iagh at döttrar mine
För dygd och äbra få lijkar sine.

Juno.

Sägh migh hwad man mz dygden vträttar?
Om annat fehlas, hon tigh ey mättar.

Mången hafwer lefwat wäl dygdeligh,
Doch lijkwäl warit arm och älendigh.
Altså seer tu, at man för alt tarfwar,
At han sigh godz och penningar wärfwar.

Venus.

Käre, hwadh lust är aff silfwer och gull,
När man haar een hustrw som bärgetrwll.
Therföre skal man sigh för alt skaffa
Deylig hustrw, hwad man kan meer hafwa.
Deyligheet är then allbästa gåfwa,
Then alla åstunda och högt låfwa.
Ey hielper dygd, ey guld, ey gårdar mång,
Om skönheet fehlar, som bör haa framgång.

Minerva.

Täches ehr båda höra min wilia,
Jagh wil wår trätta rätt snart åthskillia.
Jagh lastar ey deyligheeten, betänck,
Ty hon är een prydnad och ädel skänck.
Förty the äro Gudz godhe gåfwor.
Kan een vng person godz och skönheet fåå,
Thet förbiudes ey, skolen i förståå.
Nu spörs, om man skal meer efftertrachta
Godz eller skönheet, än dygden achta?
I thenna frågan är then rätte dom,
Jagh bedher, hwar aff edher är mig from.
Giffta sigh för guld och godz allena,
Är stoor fahra, böör hwar och een meena.
Ty ett echtenskap gott och ährligheet
Kan ey byggias på sådan flychtigheet.
Ty egodeelar förswinna snart bort,
The siunka, the brinna, the wara kort.
När godzet til ewentyrs borta är,
Så hålla the icke hwarandra kär.
Exempel man wäl hörer dageligh,
Ey behöfwes taala widlöfteligh.
Man säger: Guldet tu ey effterfijk,
Ey är gott at hustrwn gör mannen rijk,
Förty man seer at ey sällan händer,
Hennes godz och guld til förtreet länder.
Mannen taar godzet, thermed han sälier

Sitt regement, thet honom qwällier.
På sin brwdhskatt hon pockar och drister
Och vpräcknar mansens toma kister,
Hon, wil sielff regera, kan skee än wärre,
Hwilket ey höfwes, ty mannen är herre.
Kan skee och hon är ey hwshållerska,
Vthan een läcker roos och öderska,
Ther medh hon snart sin brwdskatt vthöser,
Hwadh mannen wärfwer hon och förslöser.
Therför Lycurgus een wijs lagh stifta,
At then jungfrw, som sigh wille giffta,
Skulle ey fåå brwdskatt at pålijta,
Men dygd och ähra sigh om beflijta,
På thet man ingen skulle bedragha,
At för guld een toka och wååp tagha.

Venus.

Hwadh säyen i då om deyligheeten,
Jagh troor i intet medh henne weeten.
Therför Paris migh för ehr båda walde.

Juno.

Ja ther medh han heela Grekeland qwalde.

Minerva.

Skönheet i sigh sielff wara godh, iagh troor,
Men derför sigh giffta är dårheet stoor.
Deyligheet bortwijsnar som gräss och höö,
Faller och brytes som bubla och röö.
Aff siukdom, aff sorg hon förswinner snart,
I åldren hon förgås, man wet ey hwart,
Skal man nu therför söka omgänge,
Så warar icke kärleken länge.
Vthaff Medea tu exempel haff,
Then Jason på sidstone öfwergaff.
Offta och aff sigh föder deyligheet
Ett vpstust hierta och högfärdigheet.
Konung Mitridates här om klagher,
Tå hans drotning hans crona borttagher.
Skönheet fodrar stora bekostningar,
Vil och hafwa sköne förähringar.
Poeten har rätt i thetta stycket:

Een deyligh qwinna åstundar mycket.
Hon är wäl mannen liufligh, behagligh,
Men hon kostar honom mycket dagligh.
Skönheet haar offte medh sigh skadligheet,
Kan snart föhra een vthi farligheet,
För exempel är Sara, Helena,
Delia, Bersaba, Thamar, Dina.
Plägas ochså wara swårt at wachta,
Thet alla älska och efftertrachta,
Men dygden hon är wist allena then,
För hwilken man skall sökia bästa wän.
Hon förgåås aldrigh hwadh henne wåller,
Hwar dagh kärare man henne håller.
Then dygden hafwer, han winner all ting,
Fast han är aldrig så fattig och ring.
Een dygdsam hustrw täckelig taalar,
Sin man hon altijdh tröstar, hugswalar.
Fast hon ey guldberg til sin man förer,
Doch församblar hon ährligt, man hörer.
Hwadh han förwärfwer hon wäl vthspijsar,
Hwar man henne högt ährar och prijsar,
Hon håller ochså godh hws-disciplin
Medh sitt legofolk och medh barnen sin.
Härom är tilförna och nogsamt taalt—
Summa, hon är sin man täckligh i alt.

Venus.

Hwar och een aff sitt kräm rosar, skryter,
Thet samma gör tu att intet tryter.
Deyligheeten böör allom åstunda,
Som sigh moogha och rätligh begrunda.
Hon kallas dygdz blomster och figur,
Then Gudh haar skapat medh een godh natwr.
Hon är och een gåfwa Gudhdommeligh,
Ett Gude beläte, här timmeligh.
Therföre een stygg, wanskapeligh och leedh,
Är sällan godh til sin natur och seedh.
Men een deyligh är subtiligh och from,
Vthi taal och swar frögdar hon allom.
Ganimedes bleff för skapnad sköne
Räcknad bland gudarnas taal til löhne.
Demostenes säger: Sköna qwinnor

Äro lijka gudhar och gudinnor.
Priamus allena för deyligheet
Höltz wärdigh til konungzligh myndigheet.
Men Agamemnon han måtte böta,
För han wille een stygg qwinna sköta.
Altså hörer migh, vnge personer,
Hoos migh få i liufligha matroner.

Politius.

Medh englaröst taalar hon, iagh hörer,
Mit hierta hon beweeker och rörer.

Minerva.

Thet är ey strax guld, fast thet glimmer,
Hwadh Salomon taalar och förnimmer:
En skön qwinna vthan dygd, säger han,
Är såsom een soo med gyllende spann.
Deyligheet är bedrägerij och flärd,
Men dygd är all prijs och stoor ähra wärd,
Doch skolen i här märkia och weta,
Kan een person sigh sådan vthleeta,
Som är dygdesam, rijk och deyligh ther til,
Een narr är then, som ey then hafwa will.
Sådana ey ehra döttrar ära,
Theras nampn och rychte witne bära.

Juno.

I taala stoort, och lijtet bewijsa,
Migh böra the framför edher prijsa.
Ty heela werlden achtar then fast ring,
Som ey hafwer godz, macht, mycken penning.
Nu vthi werlden hållas the i wärde,
Som hafwa guld, fast the ey äro lärde.
Händer nu icke at een rijk framgår,
Een wijs och dygdesam widh dörren står?
Ey frågas om han är wijs, dygdesam,
Men een rijk bedia the strax sittia fram.
Deyligheet är een footangel, förgylt,
Och skijnande roos medh törne vpfylt.
Altså kommer hijt, ynglingar fromma,
Några tusend daler i bekomma.

Venus.

Hennes penningar i intet tarfwa,
Ty them i sielfwa wärfwa och ärfwa,
Men deyligh hustrw, är nödigare,
Intet är i werlden dyrbarare.
När gullet är borta, blir trullet qwart,
Hon bijter kring sigh medh huggormars art.

Juno.

Hwadh säger tu skökia och horewärdinna?

Venus.

Bewijsa migh thet, tu ährliga qwinna!

Juno.

Var icke Vulcanas tin echta man?

Venus.

Ja han war så, bekänner iagh försan.

Juno.

Fan han dig ey, då tu lågh och boola
Medh guden Mars, som een skamlöös hoora.
Strax bandh han edher båda tilhoopa,
Klaga för Jupiter och roopa.
Dottren träder gerna i modrens skoor,
The ära ochså hooror, som iagh troor.
Altså pläga the offra på tin fäst,
Tigh til ähra, een sugga, som tu äst.

Venus.

Jagh vndrar tu taalar tigh til misshagh,
Effter tu är större hoora än iagh.
Wärre hoordoms last tu fordom bedreeff
Medh Jupiter, tin brodher, hör nu sleeff.

Juno.

Tijgh syster, om tu weet något medh migh,
Thet samma gör iagh och altijdh medh tigh.

Minerva.

Jagh tackar Gudh, migh ingen antastar
Eller min' döttrar för slijka lastar,
Men wij williom ey här medh oss qwällia,
The rådha nu sielfwa at vthwällia.

Divius.

Som Hercules in bivio, wij ståå,
Doch til Minerwam wil iagh snarligh gåå,
Och hennes älhsta dotter begära,
Then iagh wil både älska och ähra.

Minerva.

Tagh henne, til brwdeskatt iag gifwer
Dygd och ähra, hwilken stadigt blifwer.

Martius.

Guld och penningar migh wäl behagha,
Ty wil iagh Jonunis dotter tagha,
Ja för guld plägar iagh mitt lijff wågha,
Nogh wil iagh och för thet jungfrwn ågha.

Juno.

Ehr hemgift är trytusend rijgzdaler,
När som i welen, iagh them betaler.

Politius.

Ingen aff edher migh emoot giorde,
Veneris dotter iagh offtersporde.

Venus.

Tagh henne, til brwdskatt är deyligheet,
Liufligheet, kortzwilligheet, lustigheet.

Politius.

Ach thenna är migh een kostelig roos,
War wälkommen tu dyrbare torkoos.
Tu frögdar mit lijf och gör hiertat lätt,
Min sorg och ångest förswinner alt slätt.
Speler nu vpp medh liufligh resonans,
Wij willia nu alle träda i dantz.

Pincenus (när the hafwa dantzat).

Til echtenskapet gifwe Gudh lycka,
Sigh til ähra och edher til styrkia.
Gudinnorna helsa ehr tilhopa,
Budho iagh skulle edher inroopa.
Edher bröllops fest nu celebrera,
Göra edher gladh och musicera.
All ting äro nu reede til bästa,
Kommer nu och gudinnorna gästa.
Hwar och een tagher therföre sin brwdh
Och träder i salen medh höfligh skrwdh.

Divius.

Wij tacka tienstligha, täckz gåår före,
Medh edher wij alla sälskap göre.

ACTUS V.

Argumentum actus qvinti.

Themistoclus sin dotter tilfråger,
Hwem hon wil hafwa, om hon sielff rådher,
Antingen then rijke Delitium
Eller then lärde Apollonium.
Pulcheria swarar: Thet synes bäst,
At Delitius han blifwer migh näst.
Orsaken säger hon hwarför hon wil,
Ty han är wäl klädd, lustigh, rijk thertil.
Men fadhren han hennes rådh ogillar,
Til then andra han henne inbillar,
Hwilket och skeer. Delitius haar sorg,
Ty han fåår kalfskin, hwijt hatt och korg.
Tå narrar honom Apollonius,
Ther til hielper och mycket Marcolphus.
Acolastus, som förr, lefwer i sws,
Kommer löpandes från ett skiökiohws.
Twå krigzmän haa honom blodigh slaghit,
Kinpustat, huggit, slitit och draghit.
Apollonius honom tå styrcker
Från sin dårskap, doch han ey samtycker.

Actus V. Scena I.

Themistoclus, Pulcheria.

Themistoclus.

Ja, min dotter, huru hafwer tu besinnet tigh om the twenne personer, som här för een tijdh sedan wore och tigh til ächta ährligen begärade. Daghen är nu för handen,

att the båda skola bekomma swar, therföre giff tin meening tilkänna, hwilken thera tig bäst behagar, at iagh må weta hwadh iagh them swarar.

Pulcheria.

Jagh sätter thet vthi faar kärs godha behagh och hälsosamma betänckande, effter mitt förstånd sig icke än så widt kan sträckia, hwad aff Gudh beskärt är och fadher tycker migh rådeligast wara, thet wil iagh och plichtigh är låta migh behaga och effterkomma.

Themistoclus.

Tu swarar, min dotter, rätt och ganska förnuftigt, ty then ähran och åhogan kommer och föräldrarna til, at the sina döttrar man gifwa och at the icke sielfwa emoot föräldrarnas wilia sigh vthi echtenskap otijdeligen inlåta, icke thes mindre är ey häller rådeligit at föräldrarna twingia, hoota eller för mycket locka sina döttrar til the personer, som the sielfwa ingen lust eller behagh hafwa. Ty ther igenom förnimmes ey sällan, at sigh förorsakas ett kalt hierta, twist, kijff och osämia sigh gärna wilia vthi echtenskapet inrijta; therföre är ganska högeligen aff nöden för echtafolk at the fogas tilhoopa medh lust och wilia på bådha sijdor, och at the för alt beflijta sigh om een oskrymptat och liufligh kärleek i begynnelsen, ty eliest är fruchtandes (thet och förfarenheeten lärer) at på fölia wil ett olyckosampt echtenskap. Altså oansedt, min dotter, iagh något hoos migh här om beslutit hafwer, står tigh fritt tin mening vthsäya, om tu någon eller hwilken thera tigh behagar och tu vthi ährligheet begärer.

Pulcheria.

Effter min högtährade kära fadher migh thet på lägger, så wil iagh vthi all ödmiukheet faar kär mitt betänckiande vptäckia, nämbl. at ther Gudh och faders wilia så woro, begärade iagh ingå echtenskap medh Delitius. Doch wil iagh alt sådant ställa vthi fadhers gunstigha behagh.

Themistoclus.

Jagh förnimmer; sägh migh the skiäl, som tigh ther til beweeka, at iagh må förnimma hwar vppå tu bygger tin echtenskapzkärleek.

Pulcheria.

Thet första är thetta: han är migh een täckeligh och behageligh person, är lustigh til at skämpta och snacka, kan wäl fogha sig vthi samqwäm medh dantzande och lusserande. Är född aff rijk och förnämbligh slächt, är och (hwilken then förnämbligaste drijfwande orsaken är) ganska rijk på godz och penningar. Sedan bewijste han migh sin stoora kärleek och tilkommande sinnes goodhet emoot mig, i thet han migh förähra wille een stoor skön guldkedia, aff hwilken iagh ey ringa beweekes, men sådant, som nu förmält är, kunde iagh intet hoos Apollonius ehrfara.

Themistoclus.

Jagh hörer och hoos tig sant wara, som gemenlighen skee plägar, at guld och penningar göra mångha blinda. Nogh hörer iagh at tu vprächnar hans lustigkeet, förnämbliga slächt, hans stora rijkedomar och sköne guldkädior, men inthet seer tu effter hans sinnes qualiteter, förstånd och förfarenheet, thet doch för alt borde effterskodas. Men effter sådant ey hoos Delitium finnes kan tu thet icke heller angifwa. Hwarföre wil iagh tigh til tina skääl sålunda swara: Först, thet tu säger han är tigh täckeligh och behageligh, så giliar iagh thet, ty thet wore och aff nödhen ther han tin brudhgumme blifwa skulle. Thet andra at han är aff förnämbligh slächt född, så är thet i sigh sielft hederligit, men om personen sielf är odogelig, oförståndig och med laster bekajat, så hielper hans föräldrars dygd intet, (ty aff egen dygd berömmes een och ey aff annars), vthan thet är honom mehr til wanähra, at han ifrån een berömblig familia wanslächtas och medh sin otijdigheet afsyndrar sig, hwilket och Delitius gör, emedan han i sin vngdom ey hafwer beflijtat sig om något gott lära. Thet tridie, tu säger honom hafwa stoora rijkedomar, (hwilka han doch ey medh sin dygd wärfwat, vthan aff sin fadher erft hafwer), så äro the i sigh sielfwa ey til at lasta, men thet tu förmäler them wara then högsta orsak, hwerföre tu honom behagar, thet ogillar iagh aldeles, min dotter, och at tu skalt grunda tin lycka på guldklimpen hwilken snart förswinner. Thet Delitius sade, at honom aldrig tryter godz och egodeelar. hwarigenom een enfaldigh qvin-

nas person kunde snart bedragas, så war thet een stoor förmätenheet, och ther vppå skal min dotter lära känna een dåre och oförståndig. Ty the äro både Gudz försyyn, eeld, watn och tiufwar vnderkastade, hwarigenom the kunna snart förhärjas. Ther til medh effter han är een stoor slösare och bekände sielff sig ey medh sin tienst wilia eller kunna något förskaffa, så är twifwel om någhon wälsignelse är ther hoos, ty ther som dageligen aftaghes och intet lillägges, ther måste omsijder toompt blifwa. Sedhan hwem weet om han är så rijker som han sägher, ty gemenligen äro frijare rijka, til äwentyrs han tör wäl säya siw för tw, och at egodeelarna höra een annan til och hafwa fleere giäld ähn heela hans förmögenheet kan tilräckia. Ty icke äro the altijd troendes, som så skryta och medh een sööt tunga så gott vthfägta; och vthi fall, ther han sina egodeelar behålla kunde, så tycker iagh thet är tigh icke äntå rådeligit; ty hafwa een took och oförnufftigh man, fast han är rijk, thet är een swår byrda för qwinnan, thet bedröfwar henne, at see sin man hållas aff andra för een apa och gäck, och icke kunna taala mz andra om tänkwärdigha saaker, ey heller kunna swara medh beskeedh. Ja thet händer och, at ther hon för sin man borde hedras och framsättias, så blifwer hon wanährat och nedherdrifwen, hwilket är een odrägeligh sorg. Thet fierde tu sägher, min dotter, han wille tigh förähra een guldkädia, aff hwilcken tu ey ringa bewechtes, så swaras, at thet skeer ganska offta hoos unga pijgor, at the igenom skäncker läta sigh bedraga och öfwertaala, ty the wijsa skrifwa: At qwinnan willustas och åstundar i thetta fall mächta högt skänker och gåfwor. Men märck, min dotter, thet är ey annat än medh een förgylt krook een fånga och eens hierta intagha, och ährlighe mäns döttrar illisteligen bortlocka, och besynnerlighen sättia sådana personer vthi thetta nätet, hwilka befrukta, när the sine ringa sinnes qualiteter öfwerwägha, at the för sin dygd skull ey blifwa vptagne. Men then person, som wet sig wärdig wara een ährligh mans dotter, han behöfwer ey köpa henne för guldbärg, ty hafwer han något, så fins thet wäl. Doch taalas ey bär om lofligha och seedhwanligha skäncker och förähringar. Wijdare, hwem weet, kan ske han hadhe lånt guldkädian, thet är icke heller ohörligit. För thesse och flere sådanna skääl see tigh wijsligen före och betänck tigh wäl. Jagh styrker

tigh intet til at taga Delitium, vthan effter ett grant öfwerläggiande, så effterfölier iagh then wijsa Themistoclem, hwilken och såsom iagh hade een dotter, til hwilken twenne personer wärfwade; then ene war rijk, doch een took och oförståndigh, then andre fattigh, men wis och förnufftig, hwilken han sin dotter gaff. När han tilfrägades hwi han så giorde, swarade han: Jagh wil heller gifwa min dotter til een man, som behöfwer penningar, än til penningar, som behöfwa een man; ty een förståndigh kan lätteligha förwärfwa penningar, men een took kan hwarken förwärfwa eller behålla eller bruka, dem han hafwer, och wil at tu skalt ingå echtenskap medh Apollonius; doch, emädan i skolen wara tilhopa, när iagh är ifrån och til äwentyrs dödh, så wil iag intet tu skalt klaga öfwer migh, thet iagh tigh ther til trwgat hafwer. Sägh therföre tin meening och willia, eller hwadh hafwer tu emoot Apollonium?

Pulcheria.

Min kära fadher hafwer taalat ganska märkeligben, hwar aff iagh är twehogse blifwen. Men emoot Apollonius hafwer iagh intet annat än at han är fattigh och aff ringa slächt vthkommen.

Themistoclus.

Min dotter hör hwad Salomon lärer: Wijsdom är bättre än silfwer och hennes frucht är bättre än guld. Hon är ädlare än perlor och alt thet tu önska må är henne icke lijkt. Tu west at Apollonius är förståndigh och wäl studerat person, han stundar altijdh högre til at sitt stand förmeera, han hafwer och ett anseende embete, kan thet, så som och andra, wäl förestå, aff hwilket han sigh och sina wäl kan försöria. Men Delitius, hwadh han sigh här effter förwärrar, aldrigh han sigh förbättrar.

Pulcheria.

När iagh medh mitt ringa förstånd noga öfwerlägger far-kärs ord, så befinnes far-kärs rådh bättre wara, altså samtycker iagh gärna och godhwilleligen, at näst Gudz bijstånd inträda i echtenskap medh Apollonius och aldeles slå Delitius vthwr min hogh.

Themistoclus.

Jagh förmodar medh thens högstes hielp at thet war tigh thet bästa ingifwandet; therföre, min dotter, effter iagh seer the komma nu, som sacht war, at affhandla swar, see til, at tu äst stadigh i thenna meening.

Actus V. Scena II.

Delitius, Apollonius, Themistoclus, Pulcheria.

Delitius.

Ja, hwad tror tu nu på Apolloni, meenar tu at tu icke får hwijt hatt och kalffskins stöflor i dagh?

Apollonius.

Thet är ogiort än, tu west inthet hwilken först böör, iagh lefwer i godh förhopning.

Delitius.

Om tu wilt ännu besinna tigh, så fnaska tigh ännu heem til tin bokekijsta förr än större skam tig öfwergår. Seer tu hwilka härligha begåfningar iagh hafwer medh migh.

Apollonius.

Hwem weet, tu får vthan twifwel bära them til bakas igen och korgen mz. Jag går nu til at tala med them.

Delitius.

Ney hör tu, bijdha! Thet tienar bättre migh at hafwa förtaalet.

Jagh önskar min tilförlåtelige k. f. sampt och then dygderijke jungfrwn, min vthwalde bäste deel, hälsa och långwarachtigh prosperitet. Wij ära nu båda effter förriga taal framträdda, doch lefwer iagh för min person i then godha och stadigha förhopning, at iagh bekommer behagelighit swar, nembl. at edher dotter blifwer min tilkommande k. hustrw.

Themistoclus.

Edher hälsa och ankomst är mig kär, thertil wil iagh eder swar gifwa. Effter mitt och min k. h. flijtigha betänkiande, wår dotters godha samptycke och behag, slächts och wänners inrådande, är genom Gudz försyyn beslwtit echtenskap emillan hederlige person Apollonium och min k. dotter Pulcheria och önske them thertil Herrans milderijka wälsignelse i andeligh och timmeligh måtto.

Apollonius.

Jagh tackar min k. f. sonödmiukeligen för gunstigh och behageligh swar, och lofwar migh altijdh wara min k. f. medh lydna och ödmiuk tienst redeboghen i alt thet iagh förnimmer wara min k. f. til wilies och behagh. Jagh betackar och jungfrwn på thet kärligaste för sin kärlighe emoot migh benägenheet. Jagh skal altijdh beflijta migh om een rätt echtenskapz kärleek och ett troghet hierta, såsom och winläggia migh at förestå och försöria edher, såsom een ährligh man ägnar och wederbör.

Delitius.

Ach hwad iagh hörer! Skall Apollonius blifwa edher mågh och iagh förskiutas? Hwadh skääl hafwen i ther til?

Themistoclus.

Jagh tackar eder Deliti för then ähran i mitt hws giordt hafwen, men hwad aff Gudi är beskärt, thet måste skee. Ey är aff nöden at iagh nu angifwer the drifwande skääl, iagh ther til hafwer.

Delitius.

Nogh weet iagh i hafwen trwgat och twungit henne ther til.

Themistoclus.

Ney, thet är intet så, hon kan sielf säya sin meening.

Pulcheria.

Hörer Delitius, ingen hafwer migh twungit eller lockat, thet är wist. I förstonne aff vngdoms owetenheet fattade

iagh til eder, doch för edra guldkädior skull, någorlunda behagh; men sedan iagh fick grannare om edher person weeta och höra, så hafwer iagh slätt ingen kärleek til edher, fast än i wore twå gånger så rijker, vthan medh min k. Apollonius önskar iagh lefwa och döö.

Apollonius.

Ja, min vthkårade bäste skatt och deel, edher hafwer iagh och länge vthi Herrans fruchtan och ährligheet begärat och efftertrachtat. Kom, kom! Ingen oss vthan bleke dödhen åthskilier. Ja Deliti, huru smakar tigh sådant? Får tu intet ondt i magen, at iagh så kärlighen snackar och läflar medh tin brwdh?

Delitius.

Hielp, huru iagh ängslas! Tilförene hade iagh troot heela hafwet skola brunnet vpp och bärgen siunkit förr än iagh migh thet inbilla skulle, at hon skulle vthwalt honom, som är så fattigh, framför migh, som är så rijk och mächtigh. Men iagh förnimmer medh min skadha, iagh hafwer ey wijsligen anwänt min vngdom i thet iagh ey hafwer öfwat migh vthi någhre frije konster, hwarföre rådher iagh hwar och een, at han aff min skada wijs blifwer och ey för mycket dristar på sina föräldrers egodeelar, ty vthan twifwel ära the många andra vnder tijdhen så wäl som migh til större skada än bijstånd.

Apollonius.

Huru nu Deliti, ästu nu så kakewijdh i munnen och dyr vthi orden til at skryta såsom tu plägar. Jagh täncker tu sätter tig neder och skrifwer femtijo. Huru kommer til, at näsan är så lång på tigh, wist hafwer tu tapt bort tina wantar. Behagar tigh icke taala medh tin jungfrw? Kom, kom, om tig så lyster!

Delitius.

Ney, tu må wäl hafwa thet diuret. Jagh sköter henne intet.

Apollonius.

Ja, han sadhe så räfwen om rönnebären, men tro fritt, tu äst intet betrodd om kyrckiones nyckel, wij åstunda

intet tin tienst. Wilt tu intet biuda migh til taleman hoos jungfrwn, så wil iagh öfwertala henne.

Delitius.

Stå icke iagh här och höra tina speegloser.

Apollonius.

Bijda litet, wilt tu intet först fölia oss uthi säng båda, så skalt tu få loff liggia under sängen och säija til, när hönsen gaala. Hör lijkwäl, iagh wil taala lijtet mz tigh.

Delitius.

Hwad tå?

Apollonius.

Här hafwer tu både korgen, kalfskinnet och hwijte hatten, som tu mig lofwadhe. Korgen kant tu hämpta spåner och småsteenar vthi, kalffskinnet gör tu tigh ett par sköna frijare-stöflar vthaff, hatten kan tu plocka nötter vthi.

Delitius.

Bäre icke iagh them, iagh slänger them vt.

Apollonius.

Hälsa godh dagh hemma; til then första son, iagh får, skal iagh biuda tigh til fadder. Gack, gack, iagh talar wäl medh jungfrwn på tina wägnar så länge.

När blodet är warmt och kinderna röde,
Wäl är then, som en skön jungfrw är öde.
Kommer nu min käresta fölier migh
In til at hålla wår bröllops höghtijdh.

Actus V. Scena III.

Militius et Bellander, Krijzmän, Acolastus, Apollonius.

Militius.

Kör vth then skälmen mz hugg och slagh!
Skal een sådan sittia vthi wårt lagh?

Bellander.

Tin boff, hwadh hafver tu här beställa?
Gåå här och lura så seent om qwälla.

Acolastus.

Jagh bedher, at i mitt liff nu skoona,
Medh peningar wil iagh migh försoona.
Thet war wäl, at iagh vndslap medh lijfwet
(Sij blodet rinner) i thetta kijfwet.
Men edhra skälmar iagh wist betaaler
Een annan gång och intet förhaaler.

Apollonius.

Hwadhan kom tu, effter tu så blöder,
Om heela tit ansicht' äst tu rödher?
Wist hafwer tu warit på frijerij
Och brukat titt förriga hycklerij.

Acolastus.

Ja wist, på källare och jungfrwhws
Ther ha wij i dagh hållit släm och sws.

Apollonius.

Thet synes wäl, ty i sådan leeker,
Får man sådana rätter och steeker.
Ja, ja Gudh låte tigh wäl bekomma,
Til stoor ohälsa och ingen fromma.

Acolastus.

Thet bör een frijare ey sköta stoort,
Fast han för jungfrwn fächtar een gång fort,

Ty thet kan icke alltijdh lyckas wäll,
At hyckla och frija affton och qwäll.
Annan gång körer iagh them igen vth,
Til at frija skola the lära hwt.

Apollonius.

Men käre sägh migh och wist berätta,
Huru tå kom edher första trätta?

Acolastus.

The wille och frija så wäl som iagh,
Men tu west wäl at thet ey tager lagh.
Jungfrwn war och så mycket from och skön,
At hon giorde effter alles wår böön.
Them älskade hon, när hon hoos them satt,
Kyste och migh, när iagh fick henne fatt.
Hon lofwade them blifwa theras brwdh,
Thet giorde hon och migh, effter mitt bwdh.
Summa, hon hölt sigh rätt för alla faal,
Och war ganska kärlig i swar och taal.
Doch then, som satt näst, han war käraste,
Therföre hände thet så på senaste.
Wij trätte hwilken skulle sittia näst
Och blifwa hennes öfver natten gäst.
Therföre wij länge sloges och droges,
Jungfrwn sågh thet emädan wij toges.
Hon sadhe: then som winner komme hijt,
Så kan tu wäl tänkia iagh drogh medh flijt.
The rychte och sleete mitt sköna håår,
Doch fälte min jungfrw icke een tåår.
Men jungfrwn är uthan all bråt och skuld,
Ty hon war oss alla rätt lijka huld,
Thet giorde henne lijka hwem som wan,
Allenast hon fick een aff oss till man.

Apollonius.

Een mächta skön jungfrw tu här om taaler,
För tree penningar man ey bättre faaler.

Acolastus.

Omsider fick iagh hosta till snwfwan,
Ty hååret flögh som foglar kring stwfwan.

Órfijlar wankade Gudz gåfwor nogh,
Doch hölt iagh migh at iagh ey een gång logh.
Wij klappa hwarandra på mun och bricka,
At bõxerna måtte remna ock spricka.
Stundom war fötterna högst under taak,
Doch fick hwar och een hugg för sitt omaak.
Kring om stufwan släpas herre och dräng,
Doch wille wij alle i jungfrwns säng.
Een gång kom iagh i sängen medh min foot,
Men tå iagh trötna at dragha håårnoot,
Så lemnade iagh jungfrwn igen qwar,
Jagh tackade Gudh at foten migh bar.
I förstonne slängde the medh migh röffstrwt,
Then eene bödh in och then andre bödh uth.
På sidstone rådde iagh, som starckast war,
Tå ropte alla: Taan, taan, hålt honom qwar!
Jagh wände om, swara medh ijfrigt modh:
Haan nu skam alla för wälplägning godh.
Men ett är, som migh mon mäst förtryta,
At the min jungfrw millan sigh byta,
Doch een annan gång gör iagh them thet igen,
Jungfrwn bör wara ospaar för een god wän.

Apollonius.

Jagh hörer tu äst een märkeligh man,
Een större skälm fins ey bland tolftusan.
Orätt är, om ey tina bedrifter
Blifwa trychte til märkeligh skriffter.
Ty ey haar warit på Gudz gröna march
Större skälm, seen Noach gick i sin arck.
Doch är iagh gladh the nu wackert böria
Titt munhws både klappa och smöria.
Nu är tin kind rätt wackert rosenrödh,
Jagh õnskar tu så haar in til tin dödh.
Kom, iagh wil blifwa tin barberare,
Men aldrigh skalt tu blifwa heelare.
Medh obränd aska wil iagh tigh bota,
Smöria tigh wäl ifrån hand till fota.
Tu dåre kant ey see tin galenskap,
Hwadh troor tu thet tagher för een endskap?
Jo, ett affskrap i werlden blifwer tu,
Så länge tu så förachtar hustrw.

Jagh tackar nu Gudh at iagh är giffter,
Löst är iagh från många syndabrister.

Acolastus.

Hå, hå bwss, bijda än ett åhr eller tw,
Til thes tu blifwer i kåålfatet siw,
Så skalt tu wäl rijfwa tig i håret
Och intet roosa aff thetta åhret.

Apollonius.

Woro ey bättre haa hustrw eena,
Som tig älskad' och ährad' alleena,
Så wore tu wist henne stadeligh,
Medh henne tigh förlusta dageligh,
Så förtogos många slinckärande,
Som tu taar tigh hijt och tijt i lande.
Så wore tu och i bättre respect,
Ty titt lefwerne är allom otächt.
West tu ey qwinnan är mansens ähra,
Stoor hedher mon hon sin man heembära.

Acolastus.

Then hedher kan iagh mächta wäl mista,
Ty therför plägar kött och brödh brista.

Apollonius.

Ney, så wore tu mycket sällare,
I titt wisthws och så källare.
Gudh lofwar synnerligh wälsignelse
Til ächta folck och sin närwarelse.
Aff brölloppet i Cana thet man seer,
Hwadh Gudh sielff gaff, när them feeltes wijn meer.
Hoos tigh går illa, hör min ord korte,
Ingen är hemma, när tu äst borte.
Tina saaker betroor tu rofferskor,
Tiufwar, otrogna och bedragerskor.
The handla medh titt rätt som the willa,
Swart ware hwitt the tigh wäl inbilla.
Swårt är för een karl at haffwa hwshåll,
Om han ey haar een from hustrw i wåld.
Therföre hörer tu många låta,
Länge wara ogifft sällan båta.

Ther til medh, hwad gagnar tigh förwärfwa,
Tu haar ey barn, som tigh kunna ärfwa.

Acolastus.

Troo fritt, barn haar iagh, ther om är ey möda,
Jagh önskar tu wille them åth migh födha,
Så skulle tu ey mycket blifwa rijk,
Om tree wekor hade tu ey een spijk,
Jagh tör wäl göra tigh ochså arfwingar,
Om tu rätt mycket wäl medh migh nu tingar.

Apollonius.

Ney tack Acolaste för titt omaak,
Tin tienst behöfwes ey i thenna saak.
Och ther aff skräppa är lijten heedher,
Vthan tu borde slä näsan needher.
Omwändt tigh ännu ifrån tin dårheet,
Gifft man tigh, så haar tu mindre swårheet,
Än löpa så kring, på tiensten wachta,
Ther med Gudz ordning och tigh förachta.
Hwadh tu församblar tu strax förslöser,
Til swalg och dryckenskap thet vthöser.
Gudz och menniskiors lagh tu ey sköter,
För hoordom, slagzmål tu offta böter.
Mången tu bedrager och så lockar,
Stryker tigh så om munnen och pockar.
Lijff och siäl sätter tu vthi fahra,
Huru meenar tu tigh thet förswara?
Troo man min ord, thet är intet sä lätt
Föra sitt lefwerne på sådant sätt.
Fast tu nu tycker, at thet är tigh liwfft,
Doch på sidstonne blifwer thet wäl swrt.

Acolastus.

Hwem haar taget tigh til hoffpredikant,
Jagh håller ey ett titt ord wara sant.
Wilt tu så länge predika för migh,
Feeta örfijlar tå gifwer iagh tigh.
Jagh står täncker hwar iagh får tilfälle
Skaffa migh igen jungfrw til qwälle.
Doch, farwäl, om iagh migh rätt besinner,
Annan affton iagh wäl jungfrw finner.

Apollonius.

Stackar, i stoor blindheet är han råkat,
Hans hierta är aldeeles förstockat.

Actus VI.

Argumentum actus sexti.

Een gammal rijk änckia här mycket qwijder
Öfwer then sorg och mödha, hon lijdher.
Een vng karl, som har vppancketerat
Alt sitt godha, gåt och junckererat,
Ställer sigh strax vthi taal medh thenne
Och till sin hustrw begärar henne.
Han lofwar wäl käringen myckit gott,
Doch vthaff falskt hierta och idel spott.
Hennes penningar han efftertrachtar,
Men hennes person han intet achtar.
Doch när som käringen thet förstår,
Ett stackot swar han vthaf henne får.
Acolastus han måste och här fram,
För sitt lefwerne får han blygd och skam.
Han antages här för sitt horerij,
Och får betalning för sitt hychlerij.
Förty han får til hustrw een hoora,
Som haar medh sigh siw hoorvngar stoora.
Ther från rådher alla sina wänner,
Sin galenskap han och nu bekänner.
Politius, Martius här klagha,
At godz, skönheet skulle them bedragha,
Men Divius frögdas, är mycket gladh,
At han Minervam om sin dotter badh.

Actus VI. Scena I.

Hilarius. Decrepita.

Hilarius.

Jagh förnimmer, at ingen kan förlåta sigh på sin lycka, ty hon är ganska ostadigh. Tilförenna hadhe iagh stora egodeelar och war vthi stoort respect. Werlden gick medh migh ehwadh iagh påslog, men thet bytte snart om medh migh; alt mitt godha hafwer iagh förlorat, at iagh ey redeligen kan mitt hwss uppehålla, ther til medh står iagh uthi många tusen dalers giäld och weet ingen fyrck til at betala medh. Gudh gifwe iagh wiste nu någhon medhel. Men hålt, lätt see, iagh weet hwar een änkia boor, fast hon är een käring widh sina 90 åhr, icke thes mindre är hon ganska rijk. Henne wil iagh nu frija til, hon skal migh wäl föda och gälden betaala. Endoch hon är gammal, thet hafwer intet på sigh, ty käringen achtar iagh inthet, men hennes guld och peningar, them är, som iagh efterfrijar. Fåår iagh henne först, så skall hon inthet mycket rådha. Jag will wäl wara tilsynesman öfwer gullet, hon kan wäl gåå spökia i hwset, rambla medh munnen och skrambla medh skinpälsen. Wil hon icke låta som iagh, så skal iagh wäl komma henne til at lyda rodret mz the saaker, som ther til tiena. (Läderpijskan menar iagh. Jagh skal komma käringen til at dantza sinckapass för migh, fast tänderna skaldra och bwken slanckar). Jagh hoppas och, hwilket min högsta tröst är, at hon lefwer ey länge, seer iagh thet dröies medh henne, så skal iagh låta bedia hoos alla kyrkior för henne. Jagh beder och sielff affton och morgon, iagh hoppas lijkwäl, iagh skal bedia lijfwet vthwr henne, men sedan skal iagh låta skära migh sorgklädher aff rödt skarlakan, och när hon ligger på bären, så skal hon wara migh aldrakärast. Barnen hennes hwad widkommer, så skal iagh wäl så handla medh them, at the intet skola åstunda at ligga i dörarna för migh, bort skal iagh them sända, men aldrig skola the komma til baaka. Men

sij! Hon kommer nu här dankandes och krypandes, tryy been haar hon, kryckian är thet bästa seer iagh. Ack, hon hafwer stoort skägg och så. Skal iagh nu frija til then? Men hwadh hielper at hon haar grymt ansichte, så haar hon lijkwäl wackert guld, iagh kan täckia ansichtet medh gullet eller forat mz ett sängebräde. Nu, lät see, iagh wil taala mz henne, noog weet iagh, een skälm som håller een hundrade part thet iagh lofwar i dagh. Jagh wil wäl höra först på hwad hon taalar.

Decrepita.

Min bedröfwelse och sorg, sedhan min salige man affsomnade, kan ingen vthtälia, ty ändoch iagh hafwer Gudz gåfwor nog, lijkwäl seer iagh at enkiostandet är ett ganska eländigt stand, ty är een änkia vng och deyligh, så ära mångha, som lägga sigh effter henne, til at bedragha henne, är hon gammal och skröncken, så bespottas och begabbas hon, är hon fattig, så äro fåå, som henne hielpa och förswara, är hon rijk, så finnes wäl the, som medh all flijt efftersökia huru the kunna fixera lwra och slagga hennes pennigar til sigh; therföre, Gudh bättre, här på iorden lefwer iagh ganska vsel, ty iagh hafwer ingen, som migh tröstar och hugswalar.

Hilarius.

Nu lätt see! Hwskors motte iagh hafwa, intet hielper thet. Gudz frijd, gamble moor, Gudh gifwe edher hälsa och sedhan ther näst een wacker vng man, som kunde leeka mz eder och trösta vthi ålderdomen.

Decrepita.

Ney, min son, iagh täncker, then tijden är alt för framfaren för migh.

Hilarius.

Jagh hörer, gamble moor klagar så mycket öfwer sin bedröfwelse och ensöriande, men ther til kan wäl boot finnas, ty när iagh edhert godha nampn och rychte öfwerwäger, så beweekes iagh stoorligen, hafwer alt så fattat een stoor kärleek.

Decrepita.

Taalar högre, iagh hörer intet wäl.

Hilarius.

(Så the blåckz, är hon döff medh! Men lätt see, thet är intet så galet thet, ty så hörer hon intet, när iagh ramblar i rigzdalerna). Jagh står och säger, k. moor, at iagh hafwer een stoor kärleek til edher och vthwalt edher ibland alla til min kärsta (gullet menar iagh) och om edher så behaghar, så wille wij hålla bröllop medh thet första. Jagh troor at gamble moor min lofligha begäran vptagher och gifwer godh swar.

Decrepita.

Jagh tackar edher för edher goda och ährliga begäran, men hwad thet widkommer kan iagh intet mycket swara til, ty thet synes intet wäl komma öfwerens.

Hilarius.

Hwij så, kära moor? Nogh tiena wij bådha wäl tilhopa (lijka som katten och biörnen).

Decrepita.

Ney, iagh haar intet achtat giffta migh, sedhan tiena wij ey tilhopa, ty iagh är gammal och siukligh.

Hilarius.

(Thess snarare dör tu).

Decrepita.

I ären vnga, lustiga och helbregda.

Hilarius.

K. gambla moor, intet skilia thessa orsaaker wårt echtenskap, ty thet i säijen i ären siukligha och swaga, så west iagh ther emoot boot. Jagh wil skaffa sköna salfver och medikamenter (merckwrium wore bäst), medh hwilket man kan fördrijfwa kranckheeten, til många åhr förlänga edher lijffztijdh (altijdh i fiorton daghar). Thet i säijen i ären gammal, thet hafwer intet stoort vppå sigh, ty iagh är vng, iagh wil snart göra eder jungfrw igen och vpfrijska eder mz migh.

Decrepita.

Ja, tin skalcker, intet troor iag tigh, til ewentyrs tu upfriskar migh medh karbasen.

Hilarius.

(Ha ha, ja fort medh den 7 på rad och plåstra sedan effter medh itt paar ryssepiskor och låta käringen baaka grant).

Decrepita.

Hwadh sägen i Hilarius?

Hilarius.

Jagh står, k. moor, och korssar migh ifrån sådan galenskap, at iagh skulle slåå eder, ty hwetebröd och äggsmiölk tienar eder bättre.

Decrepita.

Jo, så plägar gemeenligen hända, när een vng karl tager sigh gammal hustrw. Ther til med hafwer iagh och många barn, hwilka och pläga wara een stoor orsaak til kijff och oenigheet.

Hilarius.

Barnen, k. m., wil iagh skiöta och achta (såsom haaren trumman) lijka såsom the wore mine egne. I moor, skolen och få hafwa eder egen willia at rådha och ställa effter edert behagh, (een skalk, som thet sägher aff hiertat), och ther Gudh kasta edher vthi siukdom, så will iagh hafwa stoor omwårdnat til at sköta och wachta eder (at hon kunde snart döö). Ja, om thet behöfdes, förr än i skolen swälta i eder ålderdoms dagar, så wille iagh skaffa eder amma, ja och dageligen tugga åth eder. Altså swarer migh wäl här uppå, om iagh kan bekomma eder til hustrw.

Decrepita.

Jagh wil eder wäl och korteligen swara, lijkasåsom Catos dotter Marcia, hwilken och war een rijk änckia, såsom iag, swarade sina många frijare: I älsken intet migh vthan mina penningar, them leeker edher hogh vppå; i vthlofwa nu wäl gått, men i hålla icke thet ringesta; ty

komme iagh vthi edert wåld, så skolen i snart alt mitt goda förslösa, migh banna, släpa, slå och draga, gå til andra vnga qwinfolck och önska migh dageligen död. Ney, een gubbe tienar migh aldra bäst, söker therföre i eder lijke. Far wäl, skaffer eder penningar på ett annat ställe, hos migh få i inga.

Hilarius.

Hon taalte intet så toket, then käringen, fast skinpälsen hennes war ludin, nogh sadhe hon sant. Intet begärte iagh henne för hennes ögon och stoora skägg skull, vthan iagh fiska effter hennes guld och penningar, men om iagh betäncker migh rätt, så giorde käringen wäl emoot migh, ty vthan twifwel effter een kort tijdh hade iagh gärna welat warit aff medh både guld och penningar, gifwit och 100 daler i återköp. Therföre wil iagh gå sökia migh een vng jungfrw, som är min lijke; thet aflöper migh bättre.

Actus VI. Scena II.

Justitius, Simonius, Thais mz sina 7 hoorvngar, Acolastus, Dromo, Tafast.

Justitius.

Thenne man Acolastum beklagar
För en groff gärning, thet migh misshagar.
Hörer I bådha mina tienare,
Kaller honom hijt, warer snarare,
Will han ey fölia edher medh godhe,
Så twinga honom medh wäldigt modhe.

Dromo.

Förr än han oss bådha skal vndslippa,
Wij honom thesse handskär knippa.

Acolastus.

Hey edhra skälmar i migh bedragha
Intet i migh så lura och tagha.

Jagh seer Simonium medh sin dotter,
Tijt wil iagh intet, om iagh har fötter.

Tafast.

Fast tu wil pijpa eller wreesa,
Så skalt tu medh til domaren reesa.

Acolastus.

Släpper, iagh giwer edher penningar.

Dromo.

Wij skiöta ey tina förähringar.

Thais.

Kommer Acolaste, min wän käre,
Tilhoopa wi nogsampt kände äre.

Acolastus.

Tin wänskap sköter iagh ey, hooretiäll,
Gudh gifwe tu wore på Häcklefiäll.

Simonius.

Thenne person är, som iagh omtaalte
Och såsom i antasta befalte.
Min dotter Thais har han bedragit,
Ther medh hennes jungfrwdom borttagit.
Vthi mitt hws war han migh oåtspordt
Och thenna skamliga gärningen giordt.
Therföre bedher iagh, hafwer omaak,
Fälla rättwijs dom uthi thenna saak.

Justitius.

Ey olikt är thet tina bedriffter,
Du är förr i wår protocols skrifter.
För hoordoms last tu bittida ock seent
Anklaghes och håller äntå framgient.
Sägh, ästu nu skyldigh til thenna last,
Som han sägher, och tu är taghen fast.

Acolastus.

För then missgärning weet jag mig wäl frij,
The liugha vppå migh rätt här vthi.

Simonius.

Hey, skämmes tu inthet stå och lingha,
Jagh skal tigh nu strax thet öfwertygha.
Dotter, gack nu strax och tagh barnet hijt,
Ney buss, tu skalt bijdha och therpå lijt.

Acolastus.

Nogh hafwer iagh förr warit antastat,
Doch aldrigh så hårdt i garnet fastnadt.
Gudh gifwe then hooran miste sin syyn
På wägen och råchte ey heem til byyn.
Ney, see hwar hon kommer, trååbens förr,
Gudh gifwe iagh wore vthför dörr.
Hoorvngen hon ochså medh sigh frambär,
Jagh troor hon intet weet hwem fadren är.

Thais.

Jagh vndrar, Acolaste, i wilia
Här til neeka och migh från ehr skilia.
See barnet är skönt i ansichte och kropp,
Är ganska lijkt ehr ifrån foot til topp.

Acolastus.

Tu liuger, barnet är intet lijkt migh,
Thet har hwarken skägg eller swärd wid sigh.

Justitius.

Acolaste, ey hielper nu at skämpta.
Ären i fahr åth barnet, hon hämpta?

Acolastus.

Så sägher hon, men iagh troor hon ey mins
Hwem fadren är eller hwar han fins,
Ty thet hafwer så många fahrar hafft,
At hon theras nampn haar bortglämt och tapt.
Doch bekänner iagh migh hafwa een deel
I thetta barnet, ther om är ey feel.

Simonius.

Effter han nu här saaken bekänner
För eder och alla, godha wänner,

Så är thet, hwilket iagh nu begärer,
At han henne strax ächtar och ährer.

Acolastus.

Jagh haar aldrigh (hörer ursecht thenne)
Lofwat migh wilia at ächta henne.
Doch tree marck wil iagh för henne böta,
Sedhan wil iagh ey then hooran sköta.

Thais.

Acolaste, hwij wilien i neeka,
See edher handskrift skal thet vthpeeka.

Justitius.

Gifwen then hijt, iagh then läsa lyster,
Hör Acolaste och war tyster.

Handskriften:

Jagh Acolastus bekänner mz thenna min skrifft, at iagh otwungen och vthaff frij, godh wilia hafwer tilsacht och låfwat then ähreb., dygderijke, gudfruchtigha och mycket kyske jungfrwn, j. Thais, Simonii dotter, min vthwalda bästa wän här på jorden, migh skule medh henne ächtenskap ingåå och aldrigh achtar henne at bedraga, vthan stadfäster medh min egen hand, at ingen vthan dödhen oss båda åthskilia skal. Hastigt skrifwit på Cupidinis slott then daghen, när som planeten Venus regerade.

Acolastus.

Acolastus.

War iagh icke galen, när iagh then skreff,
Wist vthaff henne iagh förgiord bleeff;
Achter nu eder, i karlar unga,
Ey medh sådan handskrifft ehr betunga.

Simonius.

Tu skalt ächta henne, kan tu förstå,
Eliest skal min käpp på tin rygg gåå,

Justitius.

Thet tienar intet stå här at träta,
I skolen lijkwäl komma til rätta.

Och är nu thenna min sentens och doom,
Then iagh nu vthsäger här för allom:
Effter Acolastus är förbunnen
Til hoordoms laster och öfwerwunnen,
Hafwer nu åter igen Thais kränckt,
Lofwat ächtenskapet och gåfwor skänckt.
Ey hielper itt ord sigh här vhrsechta,
Thetta han weet sigh at efterrätta,
Skal altså sigh i ächtenskap ställa,
Elliest skal thet hans wälfärd gälla.

Simonius.

För rättwijs dom tackar iagh högeligh
Och är edher igen tienstwilleligh.

Acolastus.

Om stoor tack iagh slätt intet här snackar,
Een hoora är ey wärd många tacker.

Simonius til Justitium.

Täckes nu edher medh migh heemkomma,
The vnga folcken önska wij fromma.

Acolastus.

Hwij går tu ey medh til tin faders gård,
Menar tu iagh behöfwer wacht och wård?

Thais.

Ney aldrigh gåår iagh nu ifrån edher,
Antingen han blijr godh eller wreder.

Acolastus.

Bliff fritt, wij skola wäl hålla i hoop,
Så frampt tin rygg håller mz skrij och roop.
Rätt plägar säyas, thet migh nu kräncker,
Then som een annan fixera täncker,
Omsijder han sig sielf narrar som mäst,
Spott och skade blifwer hans dagligh gäst.
Altså är thet nu medh migh här gånget,
Aff werlden hafwer iagh nu lön fånget.
Gudh war mig wäl skyldig jungfrw til hustrw,
Doch betalte migh mz en hora til frw.

Ty thenna hafwer siw hoorvngar fått,
Sägh man sielf: Är icke så medh tigh gått?

Thais.

Wist är thet, doch när i wiste sådant,
Hwij giorde i eder medh migh bekant.

Acolastus.

The andre sex hoorungar, hwar äro the?

Thais.

Jo i skolen innan kort them wäl fåå see.
Kommer, min' barn, så många i äre,
Och taaler medh edher fadher käre.
Jagh är nu lustigh och mycket glader,
At i hafwa nu fått een wissan fadher.
Sombliga aff edher hafwa sin far mist,
Altså på maat och kläder haa i brist,
Men nu får hwar och een maat och kläder,
När han til thenna sin fahr framträder.

Acolastus.

Skal iagh nu föda tina hoorvngar?

Thais.

Jo, jo nu lijda the ingen hunger.

Acolastus.

See, hon står här rätt som een grijsasoo,
Fnaska er hoorvngar hwar i sitt boo.

Barnen säija tilhoopa.

Hy wä fari anna minu leipä ruoca, ruoca, ruoca, auta, auta. Käre fahr gifwer migh brödh, kläder etc.

Acolastus.

Ach nu hafwer iagh warit wäl til wägz,
Fått een jungfrw, som haar hoorvngar sex,
Mången wacker jungfrw är migh böen,
Ney iagh wänte effter thetta slöet.
Mången jungfrw haar iagh narrat, agerat,
Men nu hafwer iagh migh sielff fixerat.

Gudh han straffar nu vppenbarligha
Mitt lefwerne thet ogudachtigha.
Ach, ach, iagh haar lefwat galet och wilt,
Heela min wälfärd hafwer iagh förspilt.
Mitt lefwerne gör migh nu först ånger
Doch är thet wäl migh sagt några gånger.
Ney, min took, iagh wille ey sådant troo.
Förr än iagh fick både kalfwar och koo.
Hadhe iagh tilförna hustrw taghit,
Ey hade werlden migh så hedraghit.
Ey haar iagh migh förkoffrat och achtat
Ty ingen hafwer min saker wachtat,
När iagh war borta, ingen hemma war,
Therför iagh i mitt hwshåld skada haar.
Thet iagh försambla, iagh strax förslöste,
På fyllerij, slagzmål thet vthöste.
Ty ingen kunde migh hemma finna,
Effter thet iagh hade ingen qwinna.
Ach, ach, iagh månde migh illa försee,
Nu haar iagh stoor skade och hiertewee.
Therför råder iagh hwar vngerswän from,
At han nu achtar bättre sin vngdom.
Tagh man exempel vthaff min skade,
Minnens wäl grant hwadh iagh ehr sadhe.
Farer wäl, thertil wille Gudh styrcka,
Glädiens intet öfwer min olycka.

(ad Thaidem)

I stå ochså qwar och här på lyda,
Kan skee at iagh skal ehr til gäst biuda.

Thais.

Ney, ney, therpå behöfwes ey böner,
Jagh kommer wäl til medh mine söner.

Actus VI. Scena III.

Divius, Politius, Martius.

Divius.

Godh dagh, säg huru tin hustrw sig står,
Och huru i titt ächtenskap till går,
Om Divitia, som tu vthwalde,
Än är tigh så täck som tu förr talde.

Martius.

Brodher, iagh seer Minerwa rätt styrchte,
Ändoch iagh på then tijd ey thet tychte.
På guld och penningar min hogh leechte,
At tagha hustrw the migh beweechte.
Nogh hade iagh stått migh ganska wäl,
Ty min brwdh war på guld och silfwer säll,
Så frampt hon hade dygd och seder lärt,
Hwilket fram för all ting bör wara kärt.
Hon hade til migh Guds gåfwor många,
I förstone månde alt wäl gånga,
Men effter hon ey war hwshållerska,
Vthan een läcker roos och öderska,
Therföre haar hon sin brwdskatt förslöst,
Thet iagh haar förwärfwat ochså vthöst.
Min fattigdom hon ochså mig förbrår,
Wil sielf råda, hwilket är plåga swår.
Summa, alt thet Minerwa hon sadhe,
Seer iagh nu wara sant medh min skadhe.
Altså rådher iagh, ingen bör meena,
Giffta sigh för penningar alleena.
Doch kan wäl gullet båtha een man stoort,
Och hielpa honom vthi werlden foort,
Altså rijkedomar intet förachtas,
Om dygd är hoos, som bör efftertrachtas.

Politius.

Then samma klagha iagh och framställer,
I mit ächtenskap är iagh ey säller,
Ty iagh tog hustrw för deyligheet,
Men thet seer iagh är stoor dårachtigheet.
Ja deyligheeten är mäst förswunnen,
Lijkwäl är iagh widh henne bunnen.
Hon wil lefwa läckert, prächtigt ther til,
Doch thertil något skaffa hon ey wil.
Hwar dagh wil hon bepryda sigh wäl gran,
Men thet står intet i hwshåldet fram,
Hon bär dyra kläder vppå sin låår,
Men i kök och källar hon aldrigh gåår.
Hennes skönheet wore mig een god skatt,
Om hon sigh om dygd hade beflijtat.
Men nu är hon migh dagelig förtreet,
Effter hon ey dygder i hwset weet.
Therför rådher iagh nu hwar och een:
Ingen giffte sigh för skönheet alleen.

Divius.

Ja, bröder, thetta iagh ehr förr spådde,
Ney thet dogde intet, som iagh rådde,
Vthan i höllo migh tå för een gäck,
Sadhe, ey blifwer then brwden tigh täck.
Jo Gudi skee loff, iagh haar wäl frijat,
Skönheet eller guld haar migh ey hijat.
Vthan dygd och ähra iagh efftersågh
Fram för all ting therpå mitt sinne lågh.
Fast hon ey til migh mycket godz körde,
Doch een bättre skatt hon medh sigh förde,
Ty hennes dygd är behagligare
Än guld, silfwer, ja mycket fijnare.
Ther medh hon dagligh wällustar mitt bryst,
När sorgen migh tränger, är hon min tröst.
Ibland andra hon mitt hierta gläder,
Hon migh högt ährar och aldrigh häder.
Hwadh som iagh församblar och försöker,
På tusende sätt hon thet föröker.
Summa, hon är een förgylt pelare,
Ju längre wij lefwa, ju kärare.

Altså är rådligt wij oss beflijta
Om dygdsam maaka och ther på lijta,
Kan een och ther hoos godz och skönheet fåå,
Är gott, doch för alt dygden effterståå.

Epilogus.

Höghwälborne, ädle förståndighe,
Höghlärde, wijse, män försichtighe,
Edle frwr, dygderijke matroner,
Kyske jungfrwr, fromme personer,
Comœdien är nu til ända förd,
Aff hwilken, som wij hafwa seedt och hördt,
At ächta stand är lofligt och ährligt
Bland alla stand och Gudhi behagligt.
The, som thet förtaala och förachta,
Sin egen ofärd the efftertrachta.
Aff Acolaste förnimma wij först,
Then annan narrar, haar sielf skade först.
Här vthwijsar och nogsampt Divius
Sampt Politius ochså Martius,
At bäste brwdskatt är dygd och heeder,
Säll then som therför sigh hustrw beeder,
Ty dygd och ähra är stadigh och fast,
Men skönheet och godz förswinna medh hast.
Bäst är ochså sin lijke begära,
Ty lijka stand mäst hwar andra ähra.
Wij see och at een fattigh, som är klook,
Är bättre än een rijk, som är een took.

Här mz wij nu önske Eders nåde
Inträda ächtenskap vthan wådhe,
Gudh gifwe wälsignelse och framgång,
Bekröne lijffztijden medh åhren mång.

Vthan sorg och siukdom boo tilsamman
I stoor liufligheet, glädie och gamman.
Wij önska ehrs nåde må bekomma
Långt lijff, landet til stoor tröst och fromma.
Sedan, när som glaset vthrunnet är,
Hoos Gudh ewig frögd med ehr hwsfrw kär.

Sidst tacke wij alla ödmjukeligh,
Som hafwa hört wårt speel godhwilleligh.
Och bedia i öfwersee medh wår feel,
Som ära begångna i thetta speel.
Commœdian är stält i hastigheet,
Alt kan ey wara så behagligheet,
Doch ingen ståndz person wij här tänckia
Medh wår leek til thet ringesta kränckia.
Wij förmoda therför tiensteligh,
I wår meening vthtyda gunsteligh.
Eders nåde lydna och wyrdigheet
Bewijsa wij medh vnderdånigheet.
Sedan hwar och een effter sin respect,
I thet wij weeta wara honom tächt.
Här medh biuda wij eder fahra wäl,
Gudh alla beware til lijff och siäl!

~~278. A. II. 20.~~
Sv. skönl. 1.
~~Tunna~~
Chronander

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA
120 102 1945